

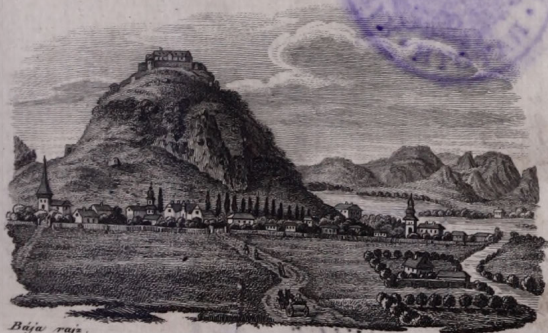
HEEBE

ZSEBKÖNYV

MDCCCXXIII

Kiadta

IGAZ SÁMUEL

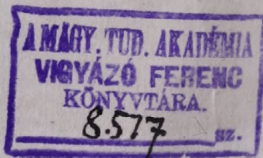
Baja rajz.

Déva Vára.

Blaschke mezz.

Pesten Müller Józsefnek.

307.632

Viktor. Huet. 1892.

Blanche. Lacroix. 1892.

H. E. B. E.

RÉZMETSZÉSEK.

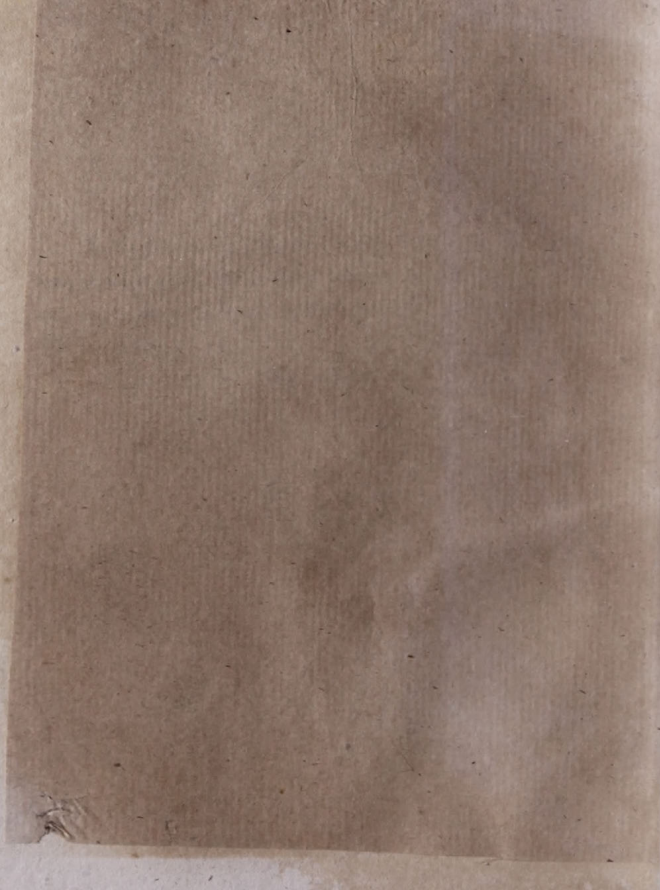

Kétségbeesés' kínjai közt hajtja csónakját, Visegrád'
magas vára alatt, a' széllyel bontott hajú Leány, a' Du-
na' egymással csattogó hullámai közt, mellyek el akar-
ják borítani.

Az Előbeszélés a' 3—27 lapokon.

Asara visegradon.

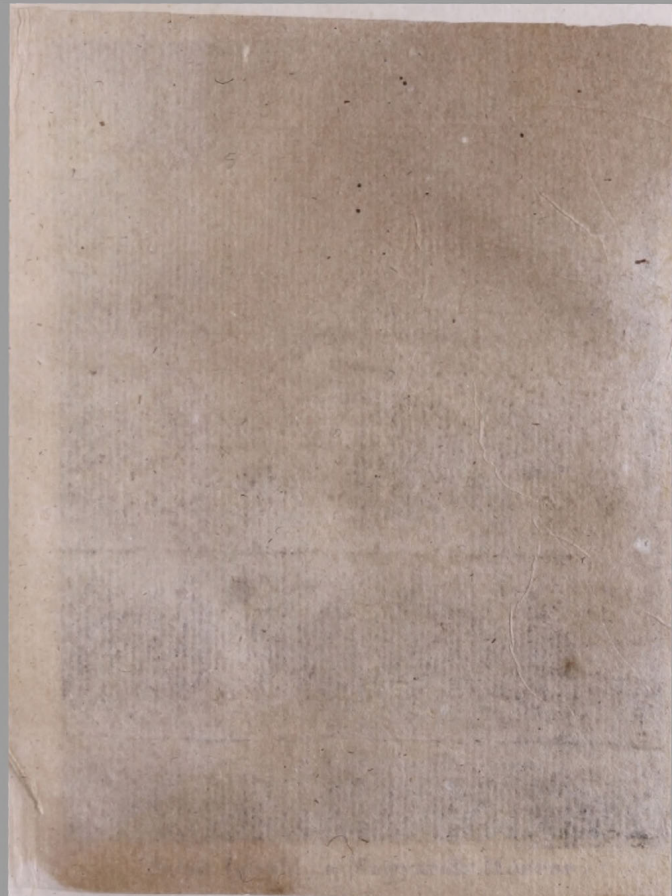
K. Schnorr Laj. rajz.

Klára Visegrádon.

Blaschke fán. mezt.

Szent László, a' legszebb férjfiú a' maga idejében, kinek deli termete, méltóságos 's egyszersmind kellemes tekintete előre mutatók uralkodásra születését; nagy Vitéz, példás életű Keresztyén 's annyira szeretett Király volt, hogy a' Magyar Nemzet három esztendőig gyászolta.

Gyakran háborgatták őtet a' Kúnok. 'S különösen nagy erővel ütöttek az Országra, míg László Horvát Ország' foglalására járt. De beérte őket a' Temes' vizénél, midőn már Erdélyben 's a' szomszéd Vármegyékben tüzzel vassal prédáltak volna. Egész erejek egy rakáson állott ott a' Kúnoknak 's sokkal haladta a' Magyarokét. Nem tartá tanácsosnak László, bévárni seregének megrendelt eleségét, nem, hogy az alatt az ellenség' erejét fontolgassa. „Egybe kell csapnunk,” mond „mienk a' győzelem. Szavamban igazság vagyon, tudjátok; a' ki hiszen az Űrban, kövessen!” Megragadja ezzel a' veres zászlót, 's minekelőtte hadrendbe szedhetnék magokat a' Kúnok, közzéjük rohan. Váratlan volt a' hirtelen megtámadtatás. Nagy rész megadta magát. László kegyelmezett életeknek, reménylén hogy őket az Anyaszentegyháznak megnyerheti 's veleek Országát népe-

1. The first part of the paper is a
description of the general principles
of the theory of the
relativity of simultaneity.
It is shown that the
time interval between two
events is not the same for
all observers, but depends
on the relative velocity of
the observer and the events.
This leads to the conclusion
that the laws of physics are
the same for all observers
in uniform motion relative
to each other.

Kovács József rajza és metsze.

Szent László, a Magyarok' Mósese.

sítheti. A' vitézebbek, kik Kobulch Vezérjekkel magokat a' viadal' sorsára bízták 's megvetették a' kereszt' oltalmát, elhullottak a' magyar kardok alatt, 's csupán Esembu futhatott haza hírmondónak.

A' hitnek sugallása sok csudákat láttatott itt a' Magyar Vitézekkel. Ehen szomjan érkezvén a' csatamezőre; míg a' Király, szokása szerint, imádsággal szentelné a' viadalhelyet, ők eleségért kiáltoztak. Bízattja seregét László, 's beszéde közben vadak futkosának csoportosan a' nép közt 's ez vadászathoz kezdett. Szomjoknak oltására élő forrásokat is buzogtatott-fel László' imádsága, 's ezért nevezhetni őket a' Magyarok' Mósesének.

Országunkban ezen első Emlék, mellyet a' Haza' Védőjinek a' Haza' Védettjei emeltek, áll Sátor - alja Új-helyben.

Felavatásának előadása a' 259—285 lapokon.

Förger Zsig. rajz.

Kovátsch János. metsz.

Zemplényi Vitézek' Emléke.

Mária Királynét 's anyját Erzsébetet Nagy Lajos' özvegyét, Horváthi János' megtámadása ellen, vitézül védelmezik kísérőji; de a' sokkal nagyobb erő győzött végre ellenek. Forgácsnak 's Garának helyben fejek vétetik, 's a' Királynék fogságra hurczoltatnak.

A' Történet a' 302—316 lapokon.

Hofel János rajz.

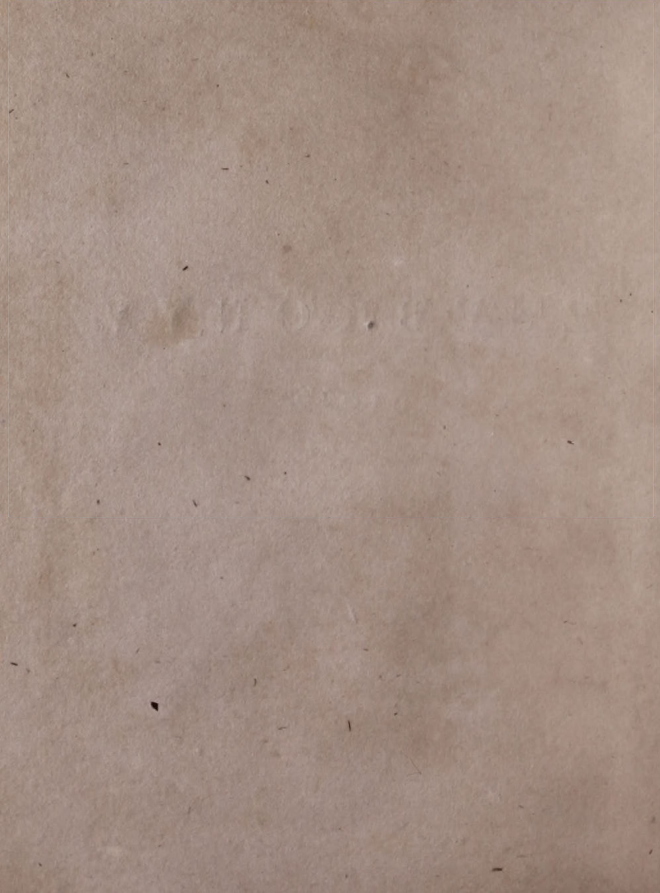
Hofel Balázs metsz.

Gara Miklós védelmezi Mária és
Erzsébet Királynékat.

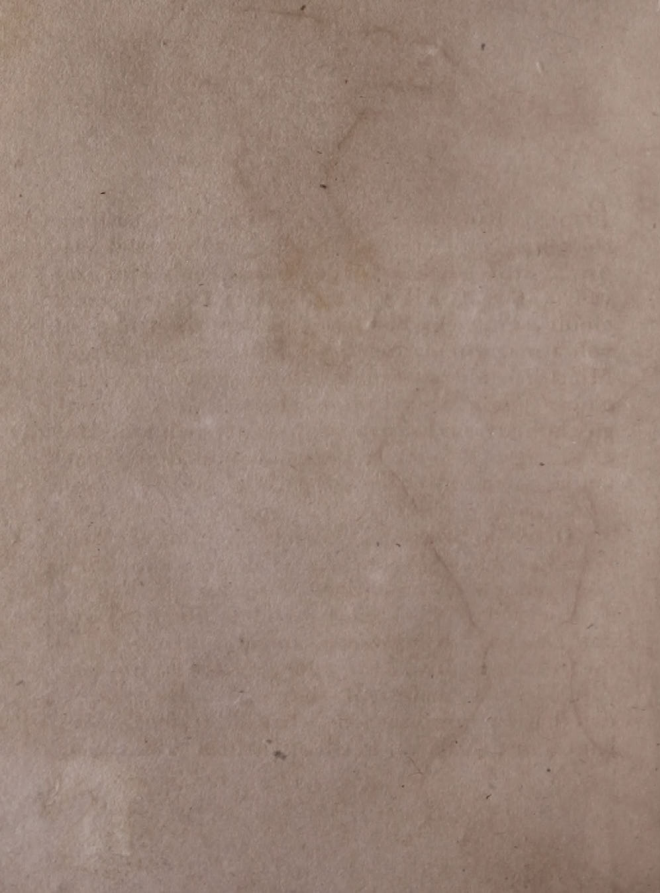
Z S E B K Ö N Y V.

1823.

KLÁRA VISEGRÁDON.

Bánatos hang terjedez körülöttem. Nem lantomról zeng é, melly elhagyatva függ! Örök ének leánya! túlról a' felhők vékonyulásain hallottam szavadat, forrott lelkem sugárodért. De heve most elholt, mint egy füst, minekelötte tüzet hagyott volna maga után. Setétbe vonult szemem' világa! Miért hasonlít életünk békételen szélről megszaggatott felhők' árnyékaihoz? Futnak ezek 's haragos homály van a' nap ragyoglotta halmon. Hol az a' nagy szív, melly pezsgő bajunkat úgy patantja vissza, mint bajnok-paizs a' kímélést nem érző nyilat.

De ének' tüze világol bennem, mint egy szövétnek a' barlang setétében. Vak sors fájdalmas szövevénye lebben előmbe. A' te szavadat hallom é, Eulália? Tiéd, mert szelíden foly. Elmondjam é neked, Klára esetét, ámbár a' kényes lélek megrezzen iszonyúságán. Jer, vezess az elvirágzott hárs alá, hallgassd-meg ottan. Ha szemeiden harmat gördülne-le, hajtsd fejedet keblemre, megosztja ez az édes fájdalmat. Hallgassd,

a' büszke fák sudarain elcsendesültek a' szelek az estében.

„Egymással csattogtak a' Duna habjai Visegrád magas vára alatt, midőn Klárát felettek egy csónak hányta. Kegyetlenséggel voltak a' leányhoz. Maga hajtotta csónakját kétségbe-esés kínjai közt, 's el akarták borítani. Oh! miért nem is borították-el, hogy huzta volna ki holttan a' halász vállán szélyel terült hajjal, de ne tudta volna meg Atyja, rózsája eltépetését.

Záh Felicián volt a' hajadon Atyja, egy hirtelen haragu, büszke jó szívü Nemes. Sok Vármegye ismerte súlyos karját ifjabb korában. Trencséni Csáki Máté mellett, midőn ez Károly Királyal, az Olasz föld szülöttjével kevélyen versengett Náadori jussa fenntartásáért. De a' Király, Trencséni halála után megengedett Feliciánnak 's felnyitotta előtte Visegrád palotáját. Gyakorta megjelent ezekben a' megszeliidült Zúgó, most ránczokra vonult ábrázattal 's már eltölt idő képeül nézte magasságokból a' messze-kékellő tájt, melyek térein elébb Károly ellen Vice Náadori karddal zajgott. Hűséges légy a' koronás főhez, szólla magában, nála van törvény és ártatlanság védelme 's megismeri a' Magyarat szabadnak. Így változván gondolkodása, bizodalmát éreztette vele az Udvar.

Felicián! mondotta neki egyszer Erzsébet, a' Királyné, add hozzám leányodat, én gondját viselem, ugy sincs anyja szegénynek. Királyném! felel az ősz Atya, ne kívánd lankadó korom vigasztaló angyalát, Klárámban van nekem most házamnál minden gyönyörűségem. Zeba leányom férjnél, fiam a' Király zászló-aljában, mikor ha-za térek csak Klára fut előmbe, ő dajkálja szíve jóságával öregülő napjaimat. Ne vedd-el tőlem vidámító angyalomat. De a' Királyné több ízben is kérte Feliciántól Kláráját a' többi Fő-nemesek leányai közé, kiket Udvarában nevelt. Látta azok díszes fejlődését az öreg 's végre megegyezvén ment a' Duna tulsó partja hegye oldalán álló várába, elhozni kedves gyermekét. Klára! szólla, téged a' jó Királyné elkért tőlem, jer Visegrádra, ugy se lehetnél körülöttem ha csatája lesz Károlynak. Intve ölelte-meg a' hajadont ajtaja küszöbén, bizodalom kérésével adta által Erzsébetnek. Szép volt a' leány Eulália, mit te. Ifjúság színe rózsálott orcáján, ugy lépett-elé a' palotákban, mint-ha azok ablakain mindég a' pirosan indult hajnal szemérme nézett volna bé. Hamar megszerette a' Királyné, hamar hijányt érzettek nála nélkül a' vár' hajadonai.

Vitézi innep volt egyszer Visegrádon. Győző-

delmesek büszkeségében jelentek-meg bajvivásra a' Nádor vezette Hősök. Együtt jött vele annak fija is az ifjú Homonnai János, ki a' Szerviai Milotin Urosznak félre csapta Károlyra szánt kardját 's Erdély német lakosai felzendülésekor a' Kún sereget vitte a' Vajda segítségére. Az ifjú olyan volt, mint a' már nyárivá érni kezdő nap, ereje kellemében. Méltóságot adva verték a' párduczbőr körmei testének oldalát.

Láttam én valaha Visegrád büszke nyomát, nagy tért fogott - el bajvivó helye, körülvetetve magas cserekkel. Ott állottak a' Vitézek, festett korlátok között, délczegen kapálták ménjeik a' földet. Megvivott az első pár, meg a' második 's nyujtotta Károly a' győzőnek jutalmát melly gazdag markolatu kardból állott. A' Királyné ablakából nézte Asszonyaival és Klárával a' vivókat 's kijegyzé magának a' nyertest hogy annak adassa fejérenép készítette ajándékait. Czifrán tűzött kantár, szélben lobogó kócsag, aranyzott boglárok voltak ő általa kiosztandók. Következett az öregebbek után az ifjú Vitézek sora. Homonnai, a' Nádor fija! kiáltott a' küzdésrendelő 's eléállott a' sudár bajnok hódító tekintetével. Hirtelen pillantottak egymásra Klára leány-barátjai 's nyugtalan figyelemmel nézték láncsája villogását. Megrendül a'

cserek földje összezsapásán, keményen forgatja magát ellenje, Berendi Márton 's most féltik is. De ő győzelem érzésével tekintett-fel az ablakokba.

Osszátok - ki hajadonok! mondá a' Királyné, mikor hozzája felmentek a' Hősök, osszátok - ki a' győzők címjeleit. A' cifrán tűzött kantárt Homonnainak általadni Klárát érte a' sor. Lassu pir futotta - meg lesütött orcáját 's alig végzette köszöntét Homonnai, Klára mint egy félékeny özecke simult - bé más szobába. Utánna ment az ősz Felicián, nedvesedett szemmel ölelte-meg ártatlan gyermekét atyai örömeiben.

A' mulatság két nap folyt még egyéb időtöltésekkel 's a' vendégségekben jelen voltak a' hajadonok is pártájikban. Gyakorta pillantott Homonnai Klárára, vonszotta szívét a' rózsálló arcz gyengéd szelídsége. Leánya Feliciánnak! így szólt magában, gyönyörű teremtese vagy te a' magyar földnek. Jelessége korodnak! sohajtá titkon Klára, melly édes tüzet lövell szemed barna arczodra hajlott fűrtjeid alól.

Harmad napon, Lokietek Ulászló fija, Kazimir Herczeg, a' Királynénak testvére érkezék lengyel kísérelőjével a' Hősök közé. Vele jött Budáról, Tamás, Erdély Vajdája is. Nagy öröm fogta - el a' Királynét szeretett testvére látásán, dicséretet

nyerni vágyó készséggel fogadta Visegrádnak Ura. Rendre nevezte-meg előtte jelenlévő Vitézeit. Külömböztetés tiszteletével nyujtotta Kazimir kezét az öreg Nádornak, nyájasan tekintett fijára, de borongva pillantott ez vissza reája.

Nagy vadászatot rendelt a' Király, vendége kedvéért, mentek vele Vitézei a' Duna tulsó partja hegyeinek erdeibe. Felicián, háláló érzéssel hitta a' Királynét Asszonyaival, hogy nála legyenek, míg a' vadászó sereg befutja kiczélezott oldalait. Vigan folyt a' vadászat, megfuvattak a' rivalló kürtök, harsogtak a' völgy viszhangjai, futva szökdellett a' sok megijedt szarvas és öz. Nem keveset értek-el közülök a' nyilak. Kurjongatva jöttek-le a' hegyek' nyilazói, beszéllették szerencséjeket. Neki vidámodott a' húsz esztendősen eleven Kazimir a' magyar férjfiak társaságában, 's dicsérte ennek és amannak ügyességét. Körül tekinté most Károly 's a' nap már a' tetők fájinak' sudarain keresztül bucsuzott. Este van mond, menjünk mi is Felicián várába.

Királya Nemzetemnek, hozott, Isten vitézed hajléka alá. Parancsolj házamnál. Így fogadta Felicián a' Királyt 's mindenik vadászonak megszorította kezét. Komoly állásban nyujtá a' magáét Homonnai a' Nádor.

Még Trencsényi versengésekor zúgott volt Felicián a' Homonnaiak ellen, feldulván jószágait. Össze huzott szemöldökkel tekintettek azolta egymásra 's élesség volt szívekben. A' vidámító bor, szárnyalló örömmre ébresztette most a' vadászó vitézeket 's csendesítették a' két höst. Legyenek a' Haza-fiak békében mondák, nemesség elfelejteni a' megbántódást. Békeség poharából ivott a' két haragvó.

Titkos öröm színe futotta-meg erre az ifjú Homonnai orczáját, ellopódzott a' gyermekkor' hajlékába jött leányhoz 's repesve hallotta ajkáról a' szemérem édes szavait. Klára! tele vagyok örömmel, megbékéltek Atyáink, ez fordult-ki elragadtatásában szívéből.

A' reggeli felett a' Királynak és több vendégeknek a' vár leánya udvarolt. Ez az én gyermekem, mond a' benne örömét lelő Atya Kazimirhoz, a' Királyné kegyességéből most Visegrádon. Kazimir nagyon dicsérte szépségét a' leánynak 's ez, megint futott. Mosolygottak a' vendégek gazdaszonyjok megrezzenésén de dicsérték is hajadoni félénkségét. Királyom és vitéz bajnokok! szólta Felicián, ilyennek akarom én a' leányt. Nyájasan kérte azután Kazimirt, vele fegyveres palotájába menni hogy ott magának kardot vagy magyar buzogányt válasszon emlékezetül.

Elhagyta osztán a' Király, Felicián barátságos várát. Négyszer ugrata lovával az ifjú Homonnai, Atyja mellé, de mindenkor elhallgatott. Fenn a' kösziklák várában megint hozzá megyen 's így szóll küszködő ábrázattal: Atyám! haragod meg-simult Feliciánnal, én szeretem Kláráját, szerezd-meg fíjadnak. Leverő szem fordul az ifjúra. Fiú! riad a' büszkeségében evődő Nádor, Felicián leányát soha sem fogja menyének nevezni Atyád. Az én békém vele csak annyi, hogy ezután beszédemet hallhatja. Megállott az ifjú repülő lelke erre, mint a' zúgó patak kereke megáll, midőn egyszerre gát vágja-el elevenítő habjait.

Menni akart Visegrádról vitéz kísérőjével a' Nádor, de a' Király nem bocsátotta. Mulattassátok nemes Hősök, vendégemet szólla hozzájok. Magához hódítván Kazimir eleven lelkü szavaival a' Nádort, az Erdélyi Vajdát 's a' többi jelenlévőket, örömet maradtak vele.

Beszéllék neki egyszer háborújikat kerekbe ülve 's a' vár oszlopzatai előtt zajt hallanak. Bazarádnak az Oláhok nyilhoz értő Fejedelmének fíja érkezett ragyogó fegyverü lovagjaival.

„Királya a' bajnok híru Nemzetnek, szóll az ifjú Bazarád, én hozom a' választ izenetedre. Hagyd nyugodni Atyámat tettei dicsőségének emlékeze-

tében. Vissza küldi mind a' szökevényeket, kik Erdélyi Vajdád alól hozzánk futottak: béke jeléül pedig, esztendei rendes adóján feljül, két ezer ezüstöt hoztam Neked ajándékba. Hagyd nyugodni öreg Atyámat tettei dicsőségének emlékeztében."

De Tamás a' Vajda és Szécsi Dénes a' Király Asztalnoka hadat kiáltottak, azt többnyire mind. Ezt akartam tőletek hallani mondá a' Király. Feláll Felicián az ősz hajfürtök tisztességével és szelíden folyó szóval mondja:

„Királya a' fenncsattogó Magyaroknak! Engedelmisség hajol elődbe, add hírért a' szabad Nemzet nagylelkűségének."

Felzudultak a' Hösök. Én tudom szóll a' Vajda, szomszédim hamisságát, a' Királynak igaza van. És te Felicián, ki sokon éreztetted egykor összegázoló mérgeid kardját, miért vagy most illy engedelkeny? Élesen ejtődtek ezen szavak, ingerlődött a' békeajánló öreg.

Szabadság védelme 's meggyaláztatás bosszúja, életet oltó fegyvert ragadtat én velem; felel, de kegyelmet szeretek látni a' meghajlotton. Prédát pedig nem keresek, mint némelly.

Ki az a' némelly? harsan a' Vajda. De Károly ketté vágta hevét szavával. Becsület tüzednek vá-

laszol Felicián mondására, hanem megszedi magát a' felettébb való bizodalom. Bazarád hazája messze 's ha Vitézim készen nem állanak Erdély határain, incselkedve fog azokon pusztítani.

'S öreget akarnátok é ti, hevül közbe az atya sajnáló fiú, öreget nem bátor nyomu lábbal akarnátok é zengő kard forgatásra? Hadd nyugodjék-le kérlek Bennetek, Atyám sugárzott napja, fénye vissza látszásában.

Csapj hát te velünk össze, mondá az ifjú Bazarádnak Tamás, Szécsi Dénes, Csellei János és Amade Miklós. Igen is vívni fogok, felel nyersen a' hű fiú 's új díszterjeszték Atyám nevére.

Ment. Felvont szemöldökkel néztek utánna a' Hősök. Tamás régi irígység setét pillantatját vetette Feliciánra, ezt boszorkodás tüze pirosította.

A' csatából csak ugyan el nem maradsz, szólítá-meg Károly. A' csatából én? felelt vissza hevesen, elől vágok bé ha parancsolod.

Az ifjú Homonnai szava nem hallatott a' hadkiáltókéi között, ámbár harcznak volt elbusulva. Hidegebbnek tetszett kivülötte a' dicsőség, mióta szíve belőlről melegen beszélt a' szelíd leányról. A' vár' erdejébe ment 's némán ült egy százados cser tőkéjén.

Miért nem hevül fíjad, a' Szerviai Urosz csa-

tájában győződelmes, hadunk említésére, miért vagynak szemei a' földön? Ezt kérdezte Károly, Nádorától, mert szerette az ifjat. Megtűdta szerelmét. Homonnai! mondá, megbékélletél előttem, úgy állanád é meg szavadat? Ne légy ellene fíjadnak, a' büszke Felicián leánya megérdemli őt, fél Vármegyét ad a' Szűzzel Királyod, mivel várába van véve.

'S így elcsillapodott Homonnaiban a' bosszúnak még fenn maradt hunyorítása. Elfogadom az ég intését, melly két ellenkezőnek gyermekeire nem akarja általszállítani az üldözés indulatját. Ezt mondta a' Királynak, kinek közbenvetésére Felicián is oda engedte szép hajadonát. Ekkép enyészeti-el a' mérget a' szerelem méze szelíd Eulália.

Csendes atyafiság reményében váratott egy hónap múlva a' menyegző napja. Kövel kirakott gyűrűt adott előre Klára ujjaira Homonnai, olyant nyújtott a' leány is vissza szívet-fogó elpirulással. Osztan aranyal szegett virágos fejr fátyolt, tizenkét sor napkeleti gyöngyöt mesterséges kapocsal hozott-elé még Homonnai, Klára pedig varratos skárlát nyeregtakarót és kalpagba való gazdag forgót. Örült a' két boldog, örült a' Királyné 's a' két ház barátjai Visegrád leendő innepének. Csak

még egy győzelmeket nekem Bazarád csatájában, hogy háládatosnak tapasztaljon Királyom, azután örömet meghalok, mondotta Felicián, ámbár nem tudta még Károly ígéretét, mert az azt titokba akarta tartani esketés utánig. De az öreg nem találá helyét, Klárát, az ő Kláráját meglegedettnek tapasztalván.

Elmentek most mind a' Hösök Visegrádról, egyedül maradt a' Királyi Udvar. Gondosan készíttette a' Királyné Klára ruháit, mindenik bárátnéja vart és hímzett neki valamit ajándékba. Vígan énekelve ültek egy dél után a' hajadonok varrójuk mellett szobájokban, midőn Kazimir unalmába hozzájuk bément. Mindenikkel beszélgetéskor Klárának szerette volna szavát hallani. Tűzzé gerjed elébbeni figyelme ártatlan hallgatásán 's irigyleni kezdé Homonnainak a' tavasz első napjait. Majd nem sokára lest is forralt gonosz szívében 's egyedül kapván a' folyosón, pokol' hangjaival koldult szerelmet. Hanem, mint a' ravasz kerengésű ölyv elől a' galamb, futott Kazimirtól a' jegyben lévő leány.

Kezed melege szorítását érzem Eulália! Örövendesz a' szép lélek tisztaságának. Oh hogy láthatnám arczodon, kényes megindulásodnak olvadó rajzolatját!

Jő egyszer az ifjú Homonnai, mátkai gazdag forgójával kalpagjában 's pej ménjén varratos skarlát takarója. Elejtette Klára, leányi munkáját, a' mint hirtelen megpillantá ajtajánál. Hozzája simulni akarólag közelített feléje, örült és könnyezett. Ollyan a' kék viola harmattal, mint ekkor Klára kék szeme volt. Boldogító szeme az örömnél e' könnyel! így köszönté Homonnai. Öröme és fájdalomé válaszolt a' remegő leány. „Miért fájdalomé?” Kiszaladt két szó Klára ajakán 's lehajtotta orcáját a' sima párducz bőrre gyengéd elpirulással. Angyala e' várnak! szóllott a' neki hevült férjfibizodalom, mikor így folyamodik szelídség az erőhez, izekre vagdalja ez annak sziszegő áspisait. Száguldott erre a' Lengyel' szobájába. Herczeg! mond, esküszöm az egekre, ne illesd a' leányt, mert halálos viadalt indítok ellened, ha testvére vagy is a' Királynénak. Kardhoz kap Kazimir, ahhoz Homonnai, de a' Királyné véletlenül közbe lépik 's megállottak felemelt karjaik.

Boldog leánya én a' szerelemnek! ez a' kiömlés melengett az alatt Klára ereiben, királyi vérnél boldogabb lakója én e' várnak, hogy olly férjfi enyim, kinek kebele gyengéd virágot termő tavasz, kinek karja zivatart szélyel üző dörgés. Homonnai épen ekkor nyitott-bé ismét hozzája. Zaj

csendesedés nyugalma, tiszta érzés enyelgő ártatlankodása mosolygotta most körül.

Elveszett a' paradicsom boldogsága Eulália, de az első szerelemben, mindég feltűnik. Úgy e' kettőnek. Nem remény színeskedett előttök, mert ennek játéka földi, való boldogság kelyhe ömlött-el rajtok.

Jöttem, Klára hozzád, látni tégedet, monda Homonnai, szíves beszélgetéseik után, 's indulok megint még ma, hogy minél előbb vihesselek e' várból. Klára, remegve törte kezeit, könnyörgőleg nézett, de délczeg volt új rettegést mutatni.

'S a' mátká ment az esti szép hold világon. Haragosan tekintett Kazimir ablaka felé, hanem megnyugtatta magát azzal, hogy a' leány, Királynéja gondviselése alatt van 's a' Herczeg nem merne elévenni incselkedéseit. 'S még is csak olyan lett öröme, mint az ének bájló hangja, melly a' levegőn keresztül véletlenül hat az utas fülébe 's mikor leginkább ohajtana hallani már megszűnt.

„Homonnai! Homonnai! sikoltott a' leány.“ Félbódulással szaladt az örökön keresztül le a' hegy oldalon, csónakba szökött, magát halálra szánva hajtotta. 'S most nem vala hold világ!! Felzudultak körülötte mind a' hullámok, el akarták borítani. Óh miért nem borították-el, hogy huzta

volna ki holttan a' halász vállán szélyel terült hajjal 's ne tudta volna meg Atyja eltépetését a' rózsának.

Illyenek örömeink. Az eget véljük birni 's felhője marad ölünkben.

Klára éjfélt után későn ért Atyja várához. Megismeri kiáltásában szavát a' hídkapu őrije 's elijedve hány keresztet magára. Megint hallja kiáltását, ég felé borzad hajszála, reszket keze zörgő kolcsain. Uram szeretettje! sikolt megláttakor 's lefordul ujjáról a' csillámló mécs.

Alvó Atyjára bukott a' leány. Felzokogta. „Atyám, oda leányod.“

Felician nem tudta mi leli. Szepegve dörzsölé szemeiből az álmot, nézeget, úgy rémlik neki mintha kísértetet látna, de Klára szavának hangja siránkozik fülében. A' Szentekre! leányom, mi lelt? Atyám! jajgatott ez, koszorumnak meg van tépve zsengéje. Elfojlott szívnek gonoszát sejtő fájdalmával szökik-fel ágyából Felicián. Megfogja Klárát, „mi bajod mond - el édes leányom?“ A' leány dadog. Homlokára csapja a' szegény Atya tenyerét. „Angyala öregségemnek! virágok folyama valál te's most olyan patak vagy mellyet egy oktan barom felzavar“ ezt csikorgotta.

Sebesen rohant-ki ajtaján, bé fegyverei palotájába. Kongva zörgöttek azok, a' mint izmos kar-

jával közöttök keresgélt. Meg volt már a' suhogó damaszk aczél, de ej sűrűsködött még künn. Ajakát rágva nézett-ki a' fekete világba.

Reá virrad elvégre a' néki keső hajnal, meredt szemmel tekint halaványon Visegrád tornyait. Bűn fészke! kiált 's megsuhan feleje, damaszk aczélja kezében. Halálczélzó pillantatott vitt annak élén végig 's esküvése olly rettenetesen dörgött, hogy fegyveresei mind feldöbbentek belé.

Mejjén legördült könnyel lépett leányához, kit szélyel bontott pártával egy karszékben talált elzsibbadásban. Meg akará csókolni, de vissza borzasztá tekintetétől való megrázkodása. Mint egy rettenetesen bírálandó kérdezte: 's tehát Kazimir volt bántód és még a' Királyné merte segíteni vadságában? Úgy van, zokogta Klára. Meghalnak — ordítá Felicián, nagy jussokat adott nekem a' természet mint atyának. Nyakába szökött a' leány. »Atyám gátold mérgeidet, nekem elvirágozott az élet, de te ne rohanj vesztedre.« Kaczagott Felicián, elfordultak szemei, a' föld dobogott alatta. Ment a' kerengő boltu lépcsőkön le, 's habot hányva vitte a' damaszk aczél haragossát a' tatár mén.

Irgalmas Ég! sohajtott a' magára maradt halavány rózsa, tebolyodás fogta-el Atyámat!

Károlynak nem szelíd Klárája hozta most reggelijét 's kérdést tett iránta. De senki se tudta megmondani neki, haza futásának okát, Erzsébet pedig hallgatott vele, sőt haragját mutatta, mert az alattomos tett' kitudásától való félelem ravasz csavargásokra vetemedik. Kazimir megijedve, hirtelen készült vissza Lengyel földjére, tartván a' Király haragjától.

Azonban Felicián már a' Duna partjához tért. Megborzad tekintetétől a' habok lebegtetője, hasítja, hamar hasítja vele csónakján a' hullámokat. Egy szót se szóllottak egymáshoz sietekben, 's az evező-lapát' vízbe csattanásaiból komor hang terjengett.

Hirtelen elérte innen a' hegy vára alkapuját. Nem látták még így az örök, megkérdezték, miért az a' dühös bosszú szemében? »Meggyalázómnak elvesztésére.« Értetlen volt nekik e' mondás, de még is elégtétellel biztatták. Felicián kiált: új tavasz hozhat elé új rózsákat, hanem a' melly virágnak levelei egyszer szélyel vagynak tépve, azt többé újjá, föld fíja nem teremtheti. Az örök még sem értették 's hagyták menni, mint Károly bizodalmasát.

A' királyi ház épen ebédjénél ült csendesen és nem nézve egymásra. Megpillantja itt Kazimirt

Felicián, rája dördül mérgében. Kazimir kiszökött előle a' palota ajtaján. Kézre kerítelek még, lihegi utánna a' dühödt Bosszús, addig testvéred... Fenn akadott itt nyelve. Nem ijedsz é meg Eulália, ha mondom, hogy a' Királynéra suhintotta fegyverét. A' Király bátran állott ki eleibe. Örjöngő háladatlan! mond. Gyáva virtus ez, ha még a' vétket is eltűri, dadogja Felicián. Mit akarsz te zeng a' Király nyersen, de a' bosszús elvesztette most jelenlétét 's vágással felelt. Halálos ijedség színével hajtotta magát le és félre előtte minden arcz. Felragadta Kenesics, a' derék Gyulának fija, András és Lajos kisdéd Herczegeket 's vitte bátorságba. De más felől Csellei János a' Királyné Asztalnoka neki kerül Feliciánnak, ki már elbágyadva ejtette-le kardját, a' földre teríti 's a' berohant örök kioltják dühét belőle. Jajt ordítva rogyott-le, székeket rántván magával 's Kazimir és a' Királyné szidalmazását hörgötte vonaglásaiban.

Oh miért rohant e' Zúgó, sértéstől mentt királyi várra! Miért nem a' magas cserek alatt vi-vott-meg, mint Hős, a' szívtelen Kazimirral.

Klára utánna sietett tartóztatni, — már későn jött. Eliszonyodva értette-meg Atyja szomorú esetét 's futott vissza hogy magát a' Dunába temesse. Angyali, de szerencsétlen teremtés!

A' mint Kazimir, elhűlve önnmagán a' vár melléke bokrai közt bolyongott, megpillantá. Boszú és harag futotta-el a' vad gázolót 's felvitette az örökkel testvéréhez. Kemény volt ez sebe fájdalma türésében. Talán te árulkodtál hamisan, így támadta-meg 's fogságba tette. Vérengző elégtételt kívánt férjétől.

Meglessz hangzá a' felingerlett Király 's ment parancsolatja melly Feliciánt pártosnak hirdesse, dördült parancsolatja hogy futással szabadulni kívánt fiját elfogják, el Zebát, Kopay fő Nemesnek hitvesét. Halál volt kimondva rájuk. Klára még az nap estve megszűnt élni!

Repült a' rettentő hír mindenfelé. Zsibongott az Ország és bámult a' Király irtóztató haragján. Össze csapta kezét az ifjú Homonnai, elbusulva terítette-bé fátyollal mátkája ajándékait, bosszusan nézett a' kegyetlenné vált Visegrádra.

'S még a' Királyné ezzel se szűnt-meg üldözésétől. Suttogó gyanú se maradjon fenn, ezen feltétellel töprenkedett magában. Össze gyűltek a' Birák huszon hárman a' Király szavára. Beszéllett néhányával a' Királyné.

Szent György napján nyílt-meg az ítélet palotája. „Törvényt fogtok látni Záh Feliciánnak minden rokonaira“ mondá a' Király haragosan.

Senki se szóllott. Komoly arczal tekintett egyik a' másikára.

Végre a' Nádor megszakasztja csendességeket. A' Királytámadó már nem él, mint a' törvény is kívánta volna, gyermekei törvény nélkül is elküldettek! Én nem ítélek ártatlanokat.

Felkél utánna Szécsi Póza. „Bánthatatlan a' Magyar előtt, mond, az a' Király, kinek fejére feltette Szent István koronáját, 's a' ki neki meg esküdött, de bünbe nem keveredettekre nincsen e' Hazának törvénye, 's ki gyalázná-meg ujnak hozásával a' természetet? Engedj-meg Királyunk, elég az áldozat.“

Az Atya vétke nem lehet gyermekén és rokonain, zúgá ezekre a' többség.

Bélépett a' Királyné, mutatta megcsonkított ujjait, 's új bosszúállást kívánt.

Mostan Tamás az Erdélyi Vajda, hitetlennek kiáltotta azt, ki pártját fogná Felicián rokonainak. Vele tartott Szécsi Dönes, a' Király Asztalnoka. Riasztó szemet fordíta ezért reá Póza.

Senki se merjen engem hitetlennek mondani, kiálta a' Nádor. Méltóságomnak megtartom törvényeit. Feliciánt halálra ítélem volna, ámbár fíjam szövetsége elcsendesíté iránta volt egykori haragomat, ártatlant nem bánthatok.

És még is véghez vitte a' Király kemény szándékát. A' nevedek századok mindég nevelik a' nagylelkűnek hírét, Eulália, valamint inkább és inkább megvetendővé teszik a' vétkeesség homályát.

Elborzadott Felicián árnyéka az ártatlanoknak feléje közelítésén. Sokáig beszéllették a' Visegrádiak, hogy éjfelenként borongva jelent-meg a' várbán 's a' Király ágyánál bosszúra nyujtottan nyöszörgötte szavait. »A' Királyoknak is van ítélő-bírájok. Mit teve neked leányom, kit szerettél, mit fíjam, mit tevének rokonaím a' harmad ízig, hogy ezeket irgalom nélkül mind, hideg lakomba küldéd!« Így jártában, látta a' Királynét szellyel bontott hajjal éjtszakákon keresztül gyötörtetve imádkozni. Beszellették, hogy még Kazimirt is kísérté a' távolban. Gyönyörködött, mondták, a' lelkiesméret erős győzödelmeiben, de mihelyt feléje lebegett megtépdelt koszorújú leányának árnyéka, ismét elbusulva szállott sirjába.

Megtudta illy nyughatatlanságaiban a' Király később véletlenül a' rája rohantnak indító-okát. Elborzadott, vége volt csendességének. A' vak bosszú kirohan a' kebelből, sohajta, 's kinzó ürességet hágy maga után. Szerencséje is napról napra távolabb repült.

Mi történt az ifjú Homonnaival, kérdezi reszkető hangod, Eulália!

Ment Atyjához, köszönte gyülési magaviseletét. De élete csillagát felhő borította. Gyakor megszóllítá az öreg's utoljára haragosan. Fogod é szeretni még emlékezetét is a' leánynak? szólla. Atyám! a' sorsnak szomorú szövevénye csügg felettem, hagyj engem kínomban. Megnyilt Klárának szívem, 's nyomorult, a' ki szerelmesének örvényein azt hidegen bészáródni engedi.

Zúgni kezdett a' had fergetege Bazarád ellen. Mint a' hegy megöl magát feltoló napra fénytengerben úsz a' felvirradott mező, úgy ragyogott a' tájék, mellyen az ifjú Bazarád fegyveresei a' magyar sereg ellen jöttek. Elbusult oroszán lett Homonnai a' csatában. Egy keskeny völgybe szorította Károlyt seregével együtt az ellenség, jobbról és balról magas kőszalak fenyegetődöztek, 's azokról jég gyanánt hullott a' kő az Oláhság kezeiből. Négy nap állottak ellent a' magyar föld fiai, dicséretesen viselte magát László a' Liptói Gróf és Beréndi Márton, de a' Királlyal járt szerencsétlenség, végre árnyéka alá kerítette őket is. Elestek Vitézei mellőle, halálban fekszenek köröskörül Udvarnokai, egyedül marad. Melléje vág ekkor Homonnai, érezze, sugja magának Fejedel-

mem, mit teszen a' nemes magyar megbántatásában is. Vissza veri a' rohanókat Károlytól, tért vív neki. Jő most hirtelen, Homonnai barátja Dezső, ez felcseréli köntösét a' Királyééval, 's két fal közé fogva viszi ki egy csapat Károlyt veszélyéből. Megölelte ezért Homonnait Temesváratt, de ő hideg maradt hozzája.

Miért kezdesz körülzugni, zivatart indító szél? Ki küld, hogy a' hárs lombjait békételenségbe hozd. Menj az éjszak tengerére, ne bántsđ itt a' leszálló este csendjét. Edes a' szerencsétlenül megindult szív' fájdalma a' terjengő homály hallgatásában. Hagyjad Euláliának a' ragyogó esthajnalt, hogy busongva csügghessenek rajta andalgó szemei.

DÖBRENTÉI GÁBOR

KAZINCZY' SONETTJEI.

I.

A' SONETT' MŰZÁJA.

Mint a' Szerelmes járja Tánczosával
 Menüetje' keccsel-teljes lépteit,
 'S ígéri a' Szála' torlott rendeit
 Enyelgő vissza 's vissza-fordultával:

Honnom Ausónia' narancsgallyával
 Körüölölve fõm' szög fürtjeit,
 Úgy járom én a' dal' lejtéseit,
 A' négyest öszvefűzve hármásával.

Borág keríti mostan homlokom';
 Ott, hol Tokaj nyujt nektárt Istenének,
 Vig szárnyakon kél a' nem-hallott ének.

E' szép vidék lön kedvelt birtokom;
 Eggy uj Tibull itt megdicsõjtett engem,
 'S én ötet és hölgyét örökre zengem.

II.

A' KÖTÉS' NAPJA.

Melly boldog óra tűnt-fel életemnek ,
 Midőn a' két szép testvér' karjain
 Szökdelve jártam a' rom' dombjain ,
 'S hol a' pataknál lengenyék teremnek.

Itt , lábainál imádott Kedvesemnek ,
 Elnyúltam a' part' bársony hantjain.
 Dallott , 's elfogva alakján 's hangjain ,
 Megnyilt az ég szememnek és fülemnek.

Storazzi' szép ajkán nem lebegének
 Mennyeibb hangzások mint e' bájos ének ,
 Mint e' hajlékony rezgő lágy beszéd.

De bájosabb volt az , mellyel pirulva
 A' hold' szelíd fényében , 's rám simulva
 Ezt nyögte az édes lány: Tiéd ! Tiéd !

III.

AZ ÉN BOLDOGÍTÓM.

„Milliók között sincs eggy, kit a' fene
 Vak Áte ekként vett volna szabdalásba;
 Ha megdühödve kapkod ollykor másba
 Segélni azonnal kész azt Istene.

Ah, engemet nem véd öellene
 Sem ég sem föld! E' szörnyü bajvivásba'
 Lankadva dölök újabb lankadásba,
 'S nincs ír, melly sebemen enyhítene.“

Megszánta éltémnek Érosz kínjait,
 'S mond': Én enyhítem a' kit Áte sujta;
 'S bérül ölemben tötte-le Sophiet.

És ím, miolta ő nékem áldást nyujta,
 Bús éjjelemnek bájos mécset gyújta,
 Nem érzem a' Vad' csapkodásait.

IV.

A Z Ö K É P E.

Midőn az Hajnal elveri álmomat,
 'S a' fény orozva lebben rejtekembe,
 Imádott kedves Kép, te tűnsz szemembe,
 'S ah! gyúladni érzem régi lángomat.

Ez ő! ez ő! kiáltom, 's csókomat
 A' Képnek hányom részegült hevembe';
 Így szóllott, így járt, így mozgott, ölembe
 Így süllyedt elfogadván jobbomat.

'S most ezzel folynak, mint egykor Vele,
 A' titkos édes boldog suttogások,
 Vád, harcz, megbánás, új meg' új alkvasók.

'S midőn ezt űzöm, mint egykor Vele,
 Kél a' nap, 's bélő a' zsalunyíláson,
 'S sугárrival körülé glóriát von.

V.

FÉNY ÉS HOMÁLY.

CSEREIHEZ.

Szép a' felduzzadt Áresz' táborában
 Dicső nagy tettek által fényleni,
 Az ércz phalánxot befeszíteni,
 'S ha kell, lerogyni a' vérengző csatában.

Szebb, oh szebb, a' Nép' Véneinek sorában
 Hatalmas szózattal mennydörgegni,
 A' hont, az elnyomottat védeni,
 'S elfojtani a' bünt serkedő korában.

Miklós, Erdélynek lelkes nagy polgára,
 Hazád isméri szent hűségedet,
 'S tölgyággal kosszorúzza tettetted.

Szemem' vakítja fényed' nagy sugára.
 Nem fénylek én, 's azt én nem fájlalom;
 Fény 's nagy-világ énnékem Széphalom.

A' DICSŐ NÉMET NŐ

MAGYAR ORSZÁGBAN *).

Kassán, Febr. 25d. 1822.

Midőn több itt köztünk született Szépségek
 Ösink vitéz Nyelvét felejtve cserélik,
 'S Németül azt dörgik: hogy én Magyar bégek,
 'S e' szívetlen dölyfnek gyalázatját élik.

Te külső-nemzetű, fogadott földeden
 Büszke vagy volt férjed szerencsés honnyára,
 Hathatós nyelvünket híván gyengédeden
 Bíboros ajkaid' édes nyílására.

Szálva hozzád, simúl szózatink' hangzatja.
 Nyelveden nő, szépül a' hang' méltósága,
 Midőn azzal lelked lelkünk' buzzogtatja,
 Minden, a' mit bennünk ébreszt, Tiszta, Drága.

*) Nevét csupán szemérmetessége miatt hallgatom el, mert ő Plutárkkal tart, ki a' derék asszonyok' nevét nem akarta köz nyelvre bocsáttatni. Kimelleni kell a' szégyellőséget, különben is ritka madár, legalább ritkább a' hiúságnál.

Únom a' csicsergő Kanári madárnak
Sipocskáknál tanúl't kalitkás énekét,
Mezős pacsirtáim a' midőn rám várnak,
Hogy csirricsireljék körültem az ekét.

Szád fülünk' bájolja, — bölcsebben cseréltél,
Mint a' rögs hangnak rohanó csacskaínk,
Boldogabb fülektől jobb tanácsot kértél,
Mint adhattak volna Magyar majmocskaínk.

A' Francziák' ajkát, fülét az Olasznak
Kérdezd: hogy kelőbb-é a' szomszéd zörgése?
Mint szép mértékére a' dicső Hellasznak
Szálló, pompás nyelvünk' ható zendülése.

Mint a' festő napfény' rezgő ragyogása,
A' setét bokorból kicsal friss virágot;
Úgy a' lelkes szemek' kedvező látása
A' szív' 's ész' ködében szül világosságot.

Bár Ti mind' (úgy mint Te) szép Magyar szem-
fények
A' Magyar ész-pályát szívvel tekintnétek,
'S hogy emelkedjenek a' kis növények,
Hajtó virány'inkra sугártok' öntnétek.

Mi vólt Berlin' hangja, mikor Lajos' nyelve
 Meszszűnven Párizsból azt lenyomorgatta?!
 És minden Burkus szív érzé mély bú-telve
 A' nagy szégyent, a' nagy Királynak alatta.

Boldogabbak vagyunk; — a' jövőre-verő
 Szíves Ferencz tudja, hogy Láng-nemzetünknek
 Czimere *) a' hívség, a' dísz, és az erő,
 És azért barátja szívható nyelvünknek.

Lenne-é Schillerje, lenne-é Göthéje
 Az elmék' mezején feltetsző Németnek?
 A' Külföld' fénniért, ha setétül't é'je
 Soha nem nyílt' volna honni derületnek.

Ott is csügged't fővel a' Haza' Múzsája
 Könnyezve tűnődne vad elhagyatásán,
 Míglen nem lebegett a' nők' rózsa-szája,
 A' nemzeti lélek fercsegő forrásán.

E' Lélek' szint' olyan Gyéniosz, mint a' szép
 Tegzes, nyilas, szárnyas hódító Istenség,
 Ki bár kicsiny, erős szíveket özsze tép
 Ki, vív, 's kit nem győz meg a' nagyobb ellenség.

*) Így kellene talán a' honnán, a' három Keresztet magyarázni.

Ő, a' fáklyás Ámor' komolyabb testvére,
Szint' úgy terem, bájol, és tüzet szint' úgy
hány

Minden Jónak, Szépnek, rejtett bölcsőjére,
Csak hogy gyújt, 's nem emészt, a' tőle folyt
gyulvány.

Ennek is, annak is sűgári tégedet
Világló kegygel úgy felém tüntetének,
Hogy a' sajnos bűnnek fátyolával fedett
Lantomra, vissza tért, a' távozó ének.

Szög hájad' fűrtjeit láng-keb'led' havával
Az idő' szél repte majd el fuvogatja,
De azt nem — hogy honni érzés' példájával
Tündök'lesz lyány'inknak, Te Czelták' fajzatja.

Pirítva igazítsd, elhajlott érzését
A' törpülye tompult híg Magyar Hölgyeknek,
'S tanítsd erdemleni ápoló végzését,
Az őket takaró honni törvényeknek.

'S a' lelki penészbén gögös fér'fjucsákat,
 Honni disz-erzetre kik nem emelkednek,
 Mint moh-lepte gombás redvesült' fácskákat,
 (Ha tetőn ál'nak is) mutasd ép szemednek.

Mivel pedig nemed és kimiveltséged,
 Az ízlés' mértékét, érzetidbe fűzte,
 'S csak a' Jó, Nagy, és Szép illetve meg téged',
 A' verset neveted, ha mester nem tűzte.

Törd kis tollam' reptét, 's bár elmém, sугárit
 Tél-túl ősze vissza, úgy, mint Homályházi *)
 Nem szórja; mosolyogj; — a' felhők határit
 Hadd rázza Egen-túl, a' roppant Égrázi.

*) Kotzebue, Brillen Insel nevezetű kis Vig-Játékában,
 a' két nagy Német költőt, Misztifaxot t. i. és Kar-
 funkelt verselteti. Az utánózás' felséges lelke oda vivé
 nálunk a' dolgot, hogy már mi sem szűkölködünk egészen
 ily költői remek elmék nélkül. Miért ne tisztelhetnők meg
 hát mi is Misztifaxainkat, a' Homályházi; Carbunku-
 lusainkat pedig az Égrázi dicső nevezettel? — Vos exem-
 plaria tanta nocturna versate manu, versate diurna.

GRÓF DESSEWFFY JÓZSEF.

ATYAI BUCSUZÁS.

Elmégy, lelkem' nagy része, szíveden
Erőszakot tesz a' szükség' vak kénye,
Nem rejtezhetik szülő földeden
Termő rózsák közt, életed' ösvénye.

Túl honnodon, túl e' középszeren
Világ' örvénye bésodor zajába,
Hajóznod kell sok szirtú tengeren
A' jövődőség' titkos országába.

'S haj! hányszor fognak a' most kék egek
Fedetni felhők' gyászos fátyolával!
Vivnod melly sokszor kell vad szörnyegek'
'S csalárd Tündérek' vérengző hadával!

Az Álnokság ezerkép' változó,
'S mindég szép színnel festett álországban,
Minden nyomon lest áll, mint oro-zó,
Hogy martaléka légy úta-d' folytában.

A' Gög, melly rangban vagy kincsben bizik,
 Nyilván 's dagályos büszkeséggel gázol,
 A' rágalom, melly más' vesztén hizik,
 Pokolra hány, ha mákszemnyit hibázol.

'S ha ellenséged kívül vesztegel,
 Szunnyadsz, 's hóhérid kebledben teremnek;
 Ezer hiú vágy öszveseregél,
 'S méreg italt nyújt szívnek, fülnek, szemnek.

'S oh! hány nemes szív részegítetik
 A' bujaságnak édes maszlagától;
 Miatta hány, rút vázzá tétetik,
 Ki más veszélynek még ment ostromától.

Ezerszer boldog szülék' gyermeke,
 Kinek bajnoki lélek lett osztálya,
 Kinél világol ész' szövétneke
 'S az ütközetet ki bátran megállja.

Kemény törvény, de a' Sors' végzete,
 Melly bé van vésve örök ércztáblára,
 A' hold alatt harcz ember' élete,
 'S csak munka tesz szert érdemkoronára.

Zsengéje szent lánggal gerjendező
 Szerelmemnek 's most fő tárgya gondomnak,
 Előtted is kinyílt a' harczmező,
 Nyerj szép hírt 's adj fényt hanyatló napomnak.

De ne véld, hogy nekem homlokodon,
 Csak nimbus keljen, bár mi legyen ára,
 Örömöm lessz akár melly polczodon,
 Csak törekedjél nagy lelkek' módjára.

'S ha okosság vezet, nem képzelet,
 'S fő törvényeddé tisztedet csinálod,
 'S annak szentelsz tavaszt, nyárt, ősz, telet,
 Ne félj hűséged' jutalmát találad.

Lesznek olly jók (időnk bár nemtelen),
 Kik izzadásod' béréül szívekhez
 Szorítanak dobogó kebelen,
 'S hazád örömmel számlál Jelesekhez.

'S utóbb nyomos szent igyekezeten,
 Csinos tűzhelyt is véssz kegyes Lároknak,
 'S kiszállva eggy kis csendes szigeten,
 Vigán áldozol hív Dioskuroknak.

Menj már, 's ne felejtsd, hogy elmegy veled,
Legszebb reményem, legjobb ohajtásom,
'S hidd-el helyedet akárhol leled,
Angyalként kísér atyai áldásom.

KIS JÁNOS
Superintendens.

HERCZEG PRÍMÁS RUDNAYRA.

Elhunyt Prímásaink' mohosúlt sirjai
 Alatt heverték a' Menny' magyar kulcsai,
 Mellyeket fellelni — venni — bírni mai
 Theseuszként tudott egyedül Rudnay.

Örülj Magyar! ő a' Vallás' fonalától
 Vezetve megment a' csuda' rabságától,
 Különböztén abban Görög mustrájától,
 Hogy el nem áll soha Szabadítójától.

PAP GÁBOR.

A' TITOK' KINYILATKOZÁSA.

Mi bús borongás érheté
 Ó lyánka kebledet?
 A' melly így eltemetheté
 Minden víg kedvedet.
 Andalgva főd mért csüggedez?
 Rejtett könyed mért ömledez?
 Melly gyötrelem hervaszt?
 Vald-meg te nékem azt.

Virágzó rózsaevei
 Most nyílnak életednek,
 'S kebled' alvó érzései
 Már kínra ébrednek?
 Nem titkon égő kívánság
 Az, melly sérült szívedben rág,
 'S epesztve így fogyaszt?
 Vald-meg te nékem azt.

Szemed' süllyedte 's piruló
 Lobbanta arczodnak
 Önkéntlen néma áruló
 Tanúji lángodnak.
 Ah égsz, de vallyon e' szent tűz,
 Melly láttatlan bilincsre fűz,
 Ki boldogért gyullaszt?
 Vald-meg te nekem azt.

Hah, lopva mint repül felém
 Egy égi pillantat,
 Melly egy istent szállít belém,
 'S a' szív' mélyéig hat.
 Forrón ölelnek karjaim,
 Viszonlja szád hev csókjaim'.
 Oh kény, oh idvesség!
 Ez angyal érttem ég.

PRIMÓCZI SZENT MIKLÓSSY ALOYZ.

AZ EPEDŐ ANAKREON.

Csilllogva tűnik életem
Ha kedvemre hörpölhetem
Tokaj' esszentiáját,
De ha szemei igéznek
A' barna fürtű Theréznek
Ákkor esküszöm színméznek
A' vad lőrét, ha Theréznek
Csókra vonja szácskáját.

LUDÁNYI BAY GYÖRGY.

A' K E Z E S S É G.

(Schiller után).

Dionyz Tiránhoz hogy mehessen
 Maerosz egy törrel leselkedik;
 'S ezért az őrzők lánczra vetik.
 » » Mit akartál? — Tör mire lehessen? « «
 Kérdezi a' vad Tirán mérgesen.
 » Hazámat tőled szabaddá tenni. «
 » » A' Keresztfán fogod jutalmát venni. « «
 » Kész vagyok én a' halálnak adót
 » Fizetni, 's feláldozni vérem,
 (Feleli Maerosz) » csak azt kérem:
 » Adj nekem még három szabad napot,
 » Míg hugom férjének kezét adott;
 » Kezes lesz a' barátom érettem
 » Ha elfutnék, gyilkoljad helyettem. «

Ezt hallván a' Király, fene-módra
Mosolyog, 's álnokul így felel:

- » »Am legyen! Szabadon mehess-el
» »Megengedem; de legyen tudtadra —
» »Ha el nem jönnél ígérő szódra,
» »Ugy barátod lészen áldozatom;
» »De néked hibád' megbocsátom.« »

Barátjához megyen. »Rajta kapott

- »A' Király örzője a' törrel,
»És ezért életemet veszttem-el.
»De még is engedtek három napot
»Míg hugom férjének kezét adott.
»S kezesül téged' által adtalak,
»A' míg személyemmel kiváltalak.«

Halgatva megöleli barátja,
'S mint kezes megyen a' Tíránhoz.
Ő pedig utazik hugához,
'S a' míg a' jó hajnalt elhaladja
A' harmadik nap, férjhez is adja;
'S már siet rebegve haza felé,
Hogy az időre álhasson elé.

Ekkor záporosők indulnak fen —
 Hegyekről új vizek erednek,
 'S a' régiek mind nevednek;
 'S midőn ő a' hídhoz érkezik, éppen
 Akkor szakadoz özsze végképpen;
 'S menydörögve az egetet hatja
 A' mint hul egymásra boltoztatja.

Megrettenve a' parton majd elé —
 Majd hátra szaladván néz, les,
 Egy megmentő hajót keres, —
 Szívszakadva kiált mindenfelé, —
 De oh! senki — senki se' jön elé,
 'S közelíteni még a' hajó se mer;
 'S jaj már az egész vidék egy tenger.

Ekkor sír, 's a' partnál térden kéri:
 »Karjaimat feléd emelem
 »Oh mindenható Zevs! kegyelem!
 »A' te szent szemed kinom esméri,
 »Nézzd, egy óra a' másikat éri;
 »A' veszély fenýíti barátom fejét,
 »Oh! szakaszd ketté a' viz erejét.«

De hijába, mert meg nem illeti
 Keserves kérésére az eget;
 Gyűlni látja a' sok felleget,
 'S már a' kétségbeesés kergeti,
 Magát a' sebes mély viznek veti,
 De a' sok hab visszafelé hánja, — —
 Míg végre egy nagy Isten megszánja.

És már a' partra kiérvén, annak
 A' ki ötet kisegítette,
 Azt még jól meg se köszönhetette;
 'S imé mint a' fene dühödt kanok
 Egy csoport örállók rá rohannak;
 Vagyónját kérik mint magok bérét,
 Vagy veszesse, ha e' nincsen, vérét.

„Mit akartok?” halványon kiáltja,
 „Nékem nincs semmim, csak életem, —
 „'S ezt is Királyomnak fizetem,
 „Külömben elvész lelkem barátja.”
 'S ezzel az egyik' botját kirántja,
 'S hármát agyon verve egymásra
 A' többiek erednek futásra.

Sietne már, — de a' nap hévségén
 Lankadt ereje mind csak fogy,
 Még elbádjadva tédre rogy:
 »Oh te! ki az örök dühösségén
 »Általvittél, 's a' nagy viz mélységén,
 »Barátomért ne hadd, hogy egészszen
 »A' szomjuság engem' megemészsen.«

És halld — csak hald! miféle bugyogás
 Hallik közletről a' sziklánál? —
 Oda siet — fülelve megáll
 'S imé egy szép ezüst cserge forrás
 Kovacsok közt magának ágyat ás.
 'S ő is a' természet balzsamából
 Új erőt szív, hűves forrásából.

'S halad már aranyban a' nap lefelé,
 A' föld pázsintos szőnyegére
 Mind-mind hosszabb árnyékot mére.
 'S ő is lépésit sürgeti elé,
 'S érvén két jövő utazó felé,
 Halja őket egymástól kérdezni:
 »Most fogják a' keresztre szegezni?»

Repülnek lépési, — 's az jajban úsz
 Szive, borzasztó félelmével;
 'S oh hálá! látszik a' nap lementével
 Sok tornyával a' fényes Szyrakusz;
 'S elejibe lépik Fylosztratusz;
 Régi hiv szolgája házának
 'S megesmérvén, eképp szóll Urának:

„Viszsa Uram! barátodnak vége!
 Gondolkodj bár magad javára.
 Ötet már elvitték halálra.
 Hogy te eljössz annak reménysége
 Mind végig nyugodt szívében ége.
 'S a' Tirán ötet bár hogy nevette,
 Szive reményét el nem vehette.“

„'S ha már igen késő is, 's én tehát
 „Barátom csak hűlve találom,
 „Ugy egyesítsen vele halálom.
 „Ne mondhasa a' Tirán, hogy szavát
 „Megszegte volna egy igaz barát;
 „Kettőnken öntse ki dühösségét,
 „'S esmérje meg a' szívnek hűségét.“ *

'S a' nap már lement; 's a' kapu felé
 A' hogy ér, im' a' keresztfa kész,
 A' tátogó nép bámulva néz,
 'S már huzzák is barátját felfelé.
 Ekkor rohanván barátja mellé:
 „Megálj! engem ölj hóhér!” kiáltja
 „Itt vagyok helyette a' barátja.”

Bámulás lepi a' népet körül!
 Ők pedig egymást ölelik,
 'S hűségek' könnyekkel szentelik.
 Minden érzékeny szív ezen örül;
 Halja a' Király, — — — 's maga is meghül,
 Egy emberi érzés megragadja,
 'S mind a' kettőt magához hivatja.

'S nézi bámulva őket egymás mellett,
 Végtére így szól: „Látom veletek
 „A' Virtus ereje, — meggyőztetek.
 „És a' hűség nem pusztá képzelet!
 „Vegyetek hát oh! kérlek engemet
 „Vegyetek engem is szivetekbe
 „Harmadiknak szent kötéstekbe.” “

G R Ó F T E L E K I F E R E N C Z.
 Paszmoson, Erdélyben.

EGY ERDELYI MAGYAR ASSZONYSÁG- NAK KÉT LEVELE LEÁNY ÖCSÉHEZ.

1818.

I.

Kedves....sim.

Noha egy olly bölcs édes Apának mellette lévén mint a' miénk, nem szükölködhetel tanácsom nélkül, mindazáltal tudom hogy a' te hozzám annyira ragaszkodó jó szíved nyughatatlankodva várta válaszomat. Hogy mennyire egybe van kötve a' te boldogságod az enyimmel, mire bizonyítsam? a' te szíved külömben is tüköre lehet az enyimnek. Azonban, ne gondold hogy nem-mel felelek kérdésedre; noha mind reád mind magamra nézve félve, de még is igent mondok.

Az a' kiről irtál mind születésére mind idejére nézve illik hozzád. A' mi az értékét illeti, ugy gondolom, hogy ha nem lenne illendő, G.....

nem adta volna oda a' másiknak, a' leányát. Azt hagyám hátra úgy é? a' mi legfontosabb. Így vagyunk mindennel ebben a' zavaros életben; a' világi jót az erkölcsi jónak eleibe tesszük, de még se mindenkor 's mindenben. Térjünk hát arra.

Mű fejezőképe is tapasztalhatjuk magunkban, mennyit hányattatik valóságunk a' hibás tévelygések', értetlen tapasztalatlanság' szelétől, sőt sokszor még a' miben tudjuk is mi a' jó, be nehezen megyünk annak állandó követésére. Későre ér az ember erkölcsi megállapodást a' legjobb szándék mellett is, 's mikor mások azt gondolják hogy elérte, önnön lelkieszméretébe tekintve, ki az a' ki azzal merne önnön magának hízelkedni? Ó. . . . si ezen önnön gyengeségünk megismerése tehet egyedül bennünket alkamatosokká, hogy másokról ítélhessünk. Ha mű fejezőképe a' legérzékenyebb 's legtisztább szívvel is olyan nehezen érzük-el a' megállapodás idejét, mennyivel több időt engedhetünk arra a' férjfiaknak, kik keményebb indulatoktól vezéreltetvén sokszor a' magok szabadságoknak örvényébe vesztik magokat. Így tehát azért hogy egy ifjú embernek hibái voltak, vannak, nincsen okunk reményünket elveszteni felőle, kivált ha még tud igazán szeretni. Külömben ki tudhat mindent általlátni? Ha tudna is, ki intézhetne

mindent kedve's ínye szerint? 'S ha intézhetné is a' mint akarja, vallyon eltalálná é a' jót? Mü csak azt cselekedszük a' mit az üdöhez képest jobbnak látunk, a' többi Istentől függ. Csak azt kérem Istentől számodra hogy szeress és szerettedél. Mert, nincsen nagyobb bűnre vezető eszköz, mint a' házasoknak egymás iránt való hidegsége.

Valamint tudom millyen jól esnék most neked a' velem együtt létele, úgy nekem is kimondhatatlan becses gyönyörűség lenne, most a' midőn egy különös tapasztalással gazdagodván életem, a' sok érzésben szívem feldagadott, ha most veled lehetnék! De az ha egyébképen megeshetnék is, egészségem gyengesége nem igen engedné.

II.

Édes kedves ....sim.

Örömmel 's meglelégedéssel olvastam már két leveledből, mind azt, hogy hozzád illő jó szerencsével vagy megáldva, mind azt, hogy az érzések királya a' legtisztább szeretet ilyen helyes és illendő úton kezdette-el benned az uralkodást. A' mint sokszor kinyilatkoztattam nem kevésbé féltem én attól, hogy szívednek titkos's már már kitörő vágyódása az okosságnak eddig viselt fékjét meguntván, olyan tárgyra ne öntse-ki hevét, a' ki arra vagy érdemetlen lett volna, vagy pedig olyan a' kinek szíveddel kezedet is által nem adhattad volna. De hálá! hogy most mind a' kettőt meg-egyeztetheted. Legnagyobb örömöm az, hogy a' mint az édes Apám's a' te leveledből látom . . . y tudni fogja ezen kincsnek becsét érzeni. Hiszem a' te mélyen érző szíved boldog most ezen életednek legszebb időszakában. 'S ki is érezhetné magát boldogabbnak mint az, a' ki szerelmének

zsengéjével méltó tárgyra találja? Igen is, gazdag most a' te szíved, igen gazdag. Ugyan azért gyűjts magadnak azon gazdagságodból tárházat, mely a' következhető 's kisebb nagyobb mértékben bizonyosan el is következő, szűkölködőbb időben eltávoztassa tőled a' szükség érzését. Szedd össze most azon jó szép gondolatokat, érzéseket, melyekkel most annyira bővelkedel 's tedd-el azokat életednek azon idejére midőn a' környűllálás talán nem enged szívedben új terméseket kifakadni. Mert hidd-el, valamint az ember külső állapotjának úgy a' belsőnek is sok viszontagságokon kell keresztül menni 's valamint az idő járása nem mindenkor szolgál az affélék' termésére a' mik a' testet táplálják, úgy azoknak az érzéseknek is, melyek a' jó' és rossz' megisméréséből származván, azon principiumokat szülik, melyeket életünk talpköveivé szoktunk tenni, nem mindenkor jár jó idejek. A' test betegsége, a' terhes gondok bágyasztó heve, az embereknek irántunk való hidegsége, sokszor rosszasága, a' megcsalódás 's több számlálhatatlan okok nem csak elfojtják a' jónak termését, hanem még burjánt is szaporítanak bennünk. Illyenkor hova 's merre forduljunk, ha az elébbi jó termés el van pazarolva. Az élet nem várakozik, munkálódni kell, de miből 's hogy? Ha

nincs egyéb mihez nyulni, a' jelenlévő rossz érzéseket szedjük-elé, azok pedig megvesztegetik szívünket. Itt van az a' bökkenő, melly miatt sok jó emberből rossz lessz. Nem kérdezik azt magoktól hogy vallyon így gondolkoztam é mikor tisztábban érzettem? hanem azt követik a' mit homályos indulatjok a' jelenlévő időben sugall nekik. Ha az ember nem nézi-meg jól a' hol nappal jár, ugyan ott éjtszaka megcsapja magát vagy elesik.

Tudom édes . . . . sim, megértesz engemet, ámbár lehet, hogy nem fejezhetem olyan jól ki a' mit gondolok, mint kívánnám.

Az Uram csókol, örvend hogy mégy férjhez, alig várta, meg is van elégedve választásoddal. Én pedig szívemből ohajtom jövőendő Sógorommal megismerkedni, már is eléggé szeretem, mert hiszem szeret tégedet. 'S ó be nagy jóltévőnnek fogom ismerni ha téged boldoggá is teszen. Mond-meg neki, hogy bizom benne 's csókold-meg helyettem.

K ö z l i

Döbrentei G á b o r.

GABRIÉLA HALÁLÁRA.

I.

Hát már nem látlak többé, Gabriéla, Kegyeknek
 Istennéje! Te is föld' kebelébe lejutsz?
 Lángerejű szemeid, mint két nap az Égbe, verőfényt
 'S éltet nem fognak már soha szórni reám?
 Ambrai csókoknak, szép hangnak kútfeje, kis szád
 Nem fog szollni nekem mennyei elragadást?
 Szépet, Jót és annyi sokat rejt sírba halálod,
 'S a' mi legérdeklőbb, rózsá idöbe' korán.

II.

Vígság térje, Füred! savanyú vizeiddel ereszkedj'
 Búnak, 's echód jajt zengjen örökre Tihany.
 Az, a' ki tavaly szebb színt ada megjelenései által
 Zöld hársfáid alatt, szép Gabriéla kimúlt.
 Szép Gabriéla kimúlt 's vele szívem örömjé kimúla,
 Tiszta reménységem földre taposva hever.
 Szép árnyékban az éjt, vígságban látom az új bút;
 A' mit más kedvel, nekem unalmat okoz.
 Forrásbúl ha iszom, négyék más nyomba utánnam;
 Én nem egészséget, hah de keservet iszom.

III.

Mindenem özszerogyott, 's éltem fordúla fonákra,
 Minthogy az éltemadó szép Gabriéla kihólt.
 Lantomat özszetöröm, 's Balaton mélyébe darabját
 Elhányom, ne legyen híre se hamva soha.
 Nézd, a' nagy Balaton' színen lebeg a' nagy időnek
 Öble, 's benyel folyvást semmibe mindeneket.
 Árnyék por minden, valamit látsz; megjelen, elvesz;
 És tünése után meszsze tekintve sohajtsz.

IV.

Csendes sírásók! Gabriélám drága porábúl,
 A' mi marokba befér, szedjetez özsze nekem.
 Hadd zárjam hű mellyem alá; valahányszor utánna
 Lelkem sír, húlljon könnyem omolva reá.
 Majd magam is holtak' seregébe ha eljutok; engem
 Kedves hamvaival földbe temessetek el.
 Irjátok síromra: Vidényi porában ölelte,
 Élve kiért epedett, szép Gabriéla' porát.

VITKOVICS MIHÁLY.

A Z A N G Y A L.

Sonett.

Epedve dültem ím' e' szirt' mohára,
 Érette új keservek dúltanak,
 Le kínjaim' nem festi toll, ajak,
 Ezer mérges halál ijesztve vára.

De egy kis Angyal volt itt nem sokára,
 Kit szép ezüstselymek takartanak;
 'S felém mosolygva a' szelíd Alak,
 Erántám egy szent végezést kitára.

„Fájdalmas szíved' sebje már begyógyul,“
 Szóltt ő, „hív Szenvedő, a' szellemi
 Lyány nem fog más fi' karján csüggeni:

(Két forró csókjával lepett-meg arczul)
 Örülj! az ég téged' kedvellen véd,
 Ninon (levonván fátyolát) tiéd!“

PONORI THEWREWK JÓZSEF.

DÖBRENTAI GÁBORHOZ.

EPISZTOLA.

Kolosváratt 1818.

Melly Isten' ingerlelke ömledeztet?
 Miért hevülek, mit sejt keblem' égte?
 Merengve szelleng forró álmodásom,
 Dicsőbb Jövendő' nyíltát érzi e?
 Minő dagályos szép remény kecsegtet?
 Buzditja lelkem, 's tapsra kényszeríti.

Láttam miként vitt Honnunk gőzkörével,
 Miként gomolyga a' mély köd felette.
 Hallottam Erdély' busongó panasszit,
 Könhyet facsartak minden Jó' szeméből.
 Fel-állá, pályát intézett gyakorta.
 Az alkotó ész — nézgelt hol mehetne.
 Tiltotta menni a' gőz 's félelem,
 'S megtérve pályautján sinle-el.
 A' Kisded ekként szóllt: mit teszek én?
 Nincsen világot honnan költsönözzenek.
 'S kétség borita, 's elfojtá hevünket.

'S Te, oh, Hazám hévérzelmű szülőtje!
 Utat mutattál a' szabad menésre.
 A' hiv Nagyoknak szívét feltüzelted,
 És honni lantot nyujtál Ifjainknak,
 'S ohajtva intéd őket zengeni.
 Felvonja hurját már a' Lantverő,
 'S szokatlan Ének zengedez körülé.
 Almélja büszke Ifjait a' Koros,
 A' szebb Jövendő képén elmerülve.

Példádra ébredt bennem is hevem.
 Láttam ragyogni éltető sugárod',
 És lángba lobbant keblem gerjedelme.
 'S mint a' borongó felleg záporárja
 Midőn rohanva zug-le a' mezőn,
 Zugása untat, terhé tördeli
 A' szép esőtől ujjuló virágot: -
 Ugy ömle duzma lármával dagályom.
 Tetszett fülemnek a' vad a' szilaj hang.
 'S a' Szép előtttem arczát fátyolozta.
 Pirulva néze rám merészkedőre,
 Rajzomba égi képét nem találván.

Leszüntem ekkor — ujra tűzbe jöttem,
 Esenkedém: ha ez nem, szolj mi hát,
 A' mit Te mondasz Szépnek és Valónak?

A' mit Te bennem fejtesz , bontogatsz ?
 'S esmérni kisztetsz ?
 Mutattad a' mély a' magas vidéket ,
 Hová kiszállni kell a' Lantverőnek ;
 'S a' Szép Királynét sugár nimbuszába ,
 Kit csak rokon kar , csak Felkent ölelhet.
 Mert a' csinatlan rablelkekre nem néz ,
 'S ezer közül egy iszsza idvkehelyét.
 Ő lelket , érző szívvvel egybeöntve ,
 Két égi czímet kér ujj Lantosától.
 Ha nincsen , állj-meg ! vakmerőn ne illesd.
 Ha van , merészen 's tüzzel víjj utánna.
 Mosolygva néz rád , 's bár későn jutalmaz ,
 Majd homlokodra fűzi a' borostyánt.

Égtem sietni , 's kérém örkezed'
 'S buzgón ölelted a' rezegvelépőt.
 Figyelmezék hív biztatásaidra ,
 'S keblembé szebb szebb érzetek csiráztak.
 Elődbe tárja plántád ujj nyilását.
 Tenéked ömlik lelkem hangozatja.

A. R. SZÉKELY SÁNDOR.

VAJDA - HUNYADON.

Szirt! rendíthetetlen, mint karja és lelke Rakódnak,

Nagy mint ő, nagy mint társai, mint fija nagy!
Hol van Urad? hol van Lászlója? hová leve
Mátyás?

Hol van az egykori fény? hol van az egykori zaj?

Nincsenek! — így dörmög falaidnak kriptái
csendje

Nincsenek? ah! De mi ez? látom e nyilni kapud'?

Látom; zászlójit már szélnek ereszti Kapisztrán;
Íme indul, 's vezeti győzedelemre hadát.

Szóll a' tárogató 's a' síp 's a' trombita, 's a' Hős
Néma haragjában most maga léptet-elő.

Jobbja és balja felől László szökdel teti ménét,
'S atyjának vészi és osztja parancsolatit....

Szirt, mi vagy, és mi valál egykor! Megborzadok. A' hív

Érti a' szent jelenést, 's felriad álmaiból.

KAZINCZY FERENCZ.

A' NEM HERVADÓ SZÉPSÉG.

A' Szépséget kívánod Lucíli, hogy lefessek előt-
ted? — Nehéz dologra készletsz, elragadó kényes
tárgy ez Barátom, inkább lehet érezni, hogysem
kibeszélleni! Különben is az én könnyező sze-
meim homályosok, és csak darabossát vehetik-fel
az egésznek, hol a' legkisebb rész is nagy; az én
durva hangom megvadíthatná annak érzékenyítő
kellemeit, 's már szinte fagyos kezeim között her-
vadoznának eleven színei! Elisbe, a' Szépség' bi-
ráihoz utasítnálak, ha a' vadság' undok éjszakája
nem fedezné ítélőszékét. De mivel kérésed olly
igen emberséges, hogy ellent nem állhatok; míg
e' virágos réten keresztül andalgunk, próbát te-
szek. Hogyha azonban a' Szépség' kívánt festőjét
nem találod bennem, magadnak tulajdonítsd.

Nem szóllok én a' mesterséges, hanem a' ter-
mészeti Szépségről, mellyen se a' kendőzés' szen-
nyei, se a' mesterkélés' karczai nem látszanak.
Szép az egész Természet; rajzolatja 's képe ez ma-

gának a' Mindenható Szépségnek ; de eredeti más-sát levenni , nem egy halandó' ecsetjéhez való munka ! Ne legyen azért ellenedre Lucili , ha figyelmedet a' szép természet' nagy világában csak egy pontocskára húzom , melly bizonyosan leg-főbb ékessége a' természetnek , 's kicsin másolatja a' szép világnak. Mi lehet ez az uralkodó szépség egyéb , hanem ha egy deli ifjú a' Szép Nemben ? Ki teljes lévén a' szeretetre - méltóságnak minden súgáraival , olly magasra emelkedhetik a' megbájtolt szemek előtt , hogy az egész teremtés' munkája csak egy közönséges rámának tessenek , melly az ő egybehangzással , fénnnyel és életteli képét békeríti.

Nem kétlem , hogy általjában véve , a' Szépségen nem egyebet értesz Barátom ! hanem a' különbféle részeknek egy teljes aránylatban fekvő érezhetőségét , melly kedvel és gyönyörűséggel tölti-bé az ép érzésű lelket. Annálfogva egy deli Szépben fő vonások im' ezek lehetnek : a' testi jeles forma , a' kellemetesség , és ezeket lelkesítő virtus.

Az ábrázat vonásinak egyenlősége az eleven színekkel ; a' fejjérségnek a' pirossággal megfoghatatlan elegyedése , melly a' természetes szín ; a' szemekben ragyogó tűz ; a' jó rendel álló , egyará-

nyú fejér fogak, a' szájnak és ajkaknak nyájas kedvességével; a' hajnak színe, hossza és vastagsága; a' karoknak és kezeknek ép egészséges állása, helyes teregetéssel; a' lábaknak illendő mértéke, méltósággal teljes lépésekkel; a' tagoknak egymással és az egészszel illő aránlatja; a' testnek elegendő felemelkedése és kedves magahordozása minden mozdulatiban: — ezek a' testi jeles alkotvány' tulajdonsági, mellyek a' jó ízlés szerint készült, 's alkalmaztatott öltözeteknek 's ékességeknek több dísz, fényt adnak, hogysem azoktól költsönöznek.

Vagyón azonban egy titkon munkálkodó, de mind ezek felett érdeklő különös tulajdona a' Szép-ségnek, melly eleveníti és lelkesíti amazokat, a' hol vannak; és csudálatosan pótolja, a' hol fogyatkoznak vagy nincsenek. Ezt én Kellemetességnek nevezem. Mert ugyanis Lucili! mi az a' kegyességgel párosodott felséges tekintet egy jól nevelt Szépben, melly még a' lépésekben is távolra kimutatja magát? Mi adja a' kezeknek azt a' kedves mozgást, hogy azok között minden illik, minden helyesnek, szépnek és jónak látszik? Sőt nemde magad is minden kívánnál lenni ilyen kezek között? Micsoda titkos hatalom lehet, nem érezted é? mi lehet az a' vídám édesgető és ígésző fény

a' mosolygó ábrázatban, hogy az elfelejtkeztet önmagadról? azon olvasztó hang a' beszédben, az a' bájos erő az énekben, melly tigris, oroszánt győzne 's szelídítene? Minek mondjam azt, a' mi az elmét bölcseséggel, a' szívet jósággal, a' lelket ártatlansággal teljesnek mutatja, 's hirdeti? Hogyan nevezzem azt a' hatalmas kisugárlást, melly illést és kedvességet ad minden viseletnek, melly nem csak az örvendezést kimondhatatlan gyönyörűségessé teszi, hanem még a' sírást is megszépíti? — Ez a' Kellemetesség Barátom! melly kívülről tündöklő és hódító képe a' bentlakó szép léleknek.

Ha ezek a' kellemek tiszták minden homálytól, ha mentek minden ravaszságtól, ha ígézők mesterség nélkül, önkénytesek erőltetés nélkül, kitündöklők hívság nélkül; oh Lucili! mind ezek akkor, olly szentséges kútforrásból származnak, melyet én Virtusnak nevezek. Ez magában foglalván a' jószívűséget és egyenes-lelkűséget, bátran lehet állítani, hogy ez veleje, lelke és forrása a' valódi Szépségnek, úgy azt is, hogy a' Virtus valamelly belső Szépség, a' Szépség pedig valamelly külső Virtus legyen. Valahol nincsen meg belől ez a' Szépség, ott a' jeles test minden külső ekeivel,

csak festett bálvány előtttem: ott minden kellemetesség hívság, csalárdság, szövevény, kelepce és veszedelem; hol egymást érika' nyomorult foglyok, egymást kísérik a' szerencsétlen áldozatok!

Tekintetedből szívedre olvasok Barátom! Úgy é bár kételkedel, ha valójában a' Szépségnek előadott teljes vonásait fel lehetne találni egy Vesz-tálisban is? Talán azt gondold, csupa képzeménny? Nem egészen; mert ha az egymást szeretőknak hitelt kell adni, nem ritka az illy tökéletes Szépség. Kételkedésednek azonban még is annyi igazsága lehet, hogy a' Szerelem vak lévén, az ő ítéletiben a' képzelődés a' valóságot feljül szokta haladni, és az általa megrészegedett lélek, részrehajlatlan józan bíró nem lehet.

Légyen bár úgy; valónak marad még is, hogy egy halandóban a' Szépség' ajándéki nem könnyen lehettek nagyobb mértékkel, mint elhunyt Szilviádban valának. Hányszor nem mondtad: hogy delibb testállást, kellemetesb formát, jobb szívet, szebb lelket nem láttál. Úgy van! érdemmel teljes a' te dicséreted. Volt szerencsém a' Szépség' ezen Királynéját ismerni, és bámulni melly felséges teremtmény a' szép lélek a' szép testben! Nem, nem csudálkozom könnyeiden, mellyekkel gyakran áldo-

zol emlékezetének. Elhiszem, hogy az eleven képző-
dés tündéri erejével most is előtted lebegteti
az ő képét, 's több kellemekkel ruházza, hogysem
egy halandó Szűzre férnének. — Te Lucíli könnyezel? — De hová jöttünk? hol vagyunk? Ért-
tem, most már értem miért vezettél e' kies völgy-
be engemet. Ne vedd rossz neven, ha kitalálom
gondolatodat! Jer menjünk közelebb; ez a' te Szil-
viád' temető-helye; nyissuk-fel setét boltját és ko-
porsóját. —

Egek! mit látunk itten? Jer közelebb Lucíli!
Jer mutasd-meg, hol van a' leggyönyörűbb terem-
mény? hol van az az ékes homlok, melly egykor
a' bölcseség Istenaszszonya' Királynéi székét mu-
tatta? hol van az a' szeretettel és vídámsággal ra-
gyogó két szem, mellynek nincsen a' gazdag ter-
mészetben hasonlatossága? hová lett az a' gyönyör-
rűsleges száj, azok a' nyíló rózsával vetélkedő aj-
kak, mellyek közt minden szózat mennyei han-
gá, 's minden lehellet gyönyörűséggé változott,
hová lettek? Hogyan enyészett-el az a' méltóság-
gal és szelíd érzéssel teljes tekintet, melly a' né-
zőt szeretetre lobbantotta; de egyszersmind olyan
belső tiszteletre is gerjesztette, melly megfagylalt
a' szívben minden alacsony kívánságot? — Sor-

vadás! az a' szemérmetességgel és minden tisztességgel befedezett mej, egy világot felérő drága kincsnek, egy ártatlan tökéletes jó szívnek érzékeny edénye, miként töredezett-egybe? —

Lucili! te nem szóllasz? Te elfogódtál? Hol van Szilyia? Ez é az, kit annyira szerettél, csudáltál? és csaknem imádtál ritka szépségiért? Kőről élragadtatásid közt szoktad vala mondani, hogy nem halandó! — Senyvedés! hová lettek Szilviának ékei? hová enyésztek kellemei? Itt nincsen egyéb a' rothadás' eledeleinél: pornál, agyagnál, sorvadó csontoknál! Nyugodj, szerencsétlen Szilvia! nyugodj e' setét helyben csendesen! az éjszaka takargasson-bé gyászos homályával, hogy rajtunk kívül más senki se lehessen tanúbizony-sága illy szörnyű változásodnak!

Jer Lucili, távozzunk innét. Ez a' sírbólt, ez a' sorvadozott koporsó éktelen maradványival, elég tanúságot adnak nekünk! — Nem azt mondják é mind ezek óh Lucili! hogy többé ne vesztegesd olly bőven szíved érzékenységeit, a' mulandó Szépségre? hogy ne várj igaz boldogságot egy szépen alkotott, de töredékeny cserépedénytől. Isten' ajándéka a' Szépség, 's méltó háládatossággal vennünk; de tiszteletére ne tömjénez-

zünk. — Szállj szívedbe Lucíli Barátom! 's gondold-el, mit kedveltél annyira egykor Szilviádban, és mit tisztelsz ma is az ő emlékezetében? Nemde az ő belső Szépségét, mellyet formáltak Virtusai? melly lelkesedve tündöklött az ő külső tekintetében? Nemde Szépségének minden külső jeles tulajdonsági egy jelenés, egy tünemény, egy semmi valának ezen valóság — Virtus nélkül? Igenis, úgy van! A' te Szépséged óh drága Virtus, nem változik, nem enyészik; — állandó! nem földi; — mennyei! nem emberi, nem halandó; hanem isteni, örökkévaló! Te ment vagy ama' viszontagságoktól és veszélyektől. A' külső Szépséget egy bánat, egy betegség, egy bűn, vagy más szerencsétlenség, végre az idő és halál elhervasztják, megemésztik és elseprik; te megmaradsz Szépségedben 's annak kellemeiben állandóul. A' te örökkétartó életednek nincsenek emésztő szakaszai; nincsen gyászos tele. Virágzó tavasz, nevelő nyár és ősz, melly gazdag gyümölcselel kedveskedik; egyik gyönyörűsegesb a' másiknál, 's mindenkiben ifjontan élsz örökre.

Vigyázz Lucíli Barátom! meg ne csald magadat; vigasztald és erősítsd a' bánattól megrontsolt szívedet. A' mit Szilviádban szeretted, a' Vir-

tust, azt mindenek felett szeressed magadban, 's kedveljed másokban is. Ennek Szépsége' bírásában fel fogod találni elvesztett paradicsomodat, hol a' legtisztább gyönyörűségek folyamati fogják békeríteni hátralévő napjaidat. Illy nagy tapasztalás után légy meggyőződve, 's taníts-meg arra másokat is: hogy ha ez életben boldogság vagy, a' nincsen egyebütt, hanem az érzékeny jó szívben; és nem áll valamelly külső Szépségnek, hanem ama belsőnek a' Virtusnak birtokában. Tanítsd-meg az ifjakat: hogy ez a' Szépség meg nem avúl, el nem hal; a' többi pedig mindenik édes megcsalattatás. Mond-meg a' közép kornak: hogy ennek kellemetessége gyarapodik, 's nem fogy az idővel. Emlékeztess az öregeket: hogy egyedül csak ez az, a' mi fiatal vídámságot deríthet hanyatló napjaikra. — Beszéld-el, a' legérzékenyebb hangon beszéld-el a' Szép Nemnek: hogy a' természettől ajándékozott Szépséget, csak egyedül a' Virtusnak közbeelegyített sugárai tehetik valóban kellemetessé; és annak fogyatkozásait, csak ezek pótolhatják-ki méltóképen. Hitesd-el: hogy a' Virtus által ők nem csak valódi Szépek; hanem egyszersmind részesei lesznek a' Szépség mindenhatóságának is. Ők állíthatják a' legdicsőbb

oszlopokat a' Királyi-széknek; a' legvitézebb bajnokokat a' hadnak; ők formálhatják a' legjobb polgárokat a' társaságnak; ők küldhetik az élet bölcseit a' világnak! Beszeld szívekre Barátom Lucíli! hogy a' Virtus Szépségének hatalma által ők lehetnek mind önmagoknak, mind egész emberi nemünknek boldogító Angyalai; csak hogy a' Virtusnak ezen csudatévő veszszőjét, a' szemérmesség' és ártatlanság' hajnalszín patyolatjába takarva, szelíden reábeszélő kérés mellett forgassák.

'SOMBORI JÓZSEF
Székely-Udvarhelyi-Esperest
Erdélyben.

A' H A Z A.

Pesten, Sept. 2d. 1813.

Pestnek zajából végre kiszöktem, és
 Már a' nehéz gőz nem fedi lelkemet:
 Phoebus hanyatlik már 's utolján
 Festi Budánk' tetejét biborral.

Hová ragadsz láng-képzeletem, hová?
 Melly képeket lát andalodó szemem?
 Melly nagy? mi szent érzés ez, a' melly
 Ömledező kebelem' hevíti?

Érzem, Hazámnak érzem egész becsét!
 Mindég szerettem, de soha még tüzem
 Szebben nem égett és hevesbben,
 Szivem így óh soha még nem érzett!

Látom, serénnyen öszveseregleni
 Rákos mezőjén a' Magyarok' diszét,
 És a' szabadságért 's hazáért
 Fényleni kardjaikat kezekben.

Melly sok nagyot szült a' sanyaru 's kemény
 Erkölcs, 's az élet nem puha módja, most
 Látom 's kevélyen vallom óh szép
 Hunnia most magamat fíjadnak. —

Szép kép hová tűnsz? álmadozás valál?
 Nincs már erős hős, 's régi magyar kebel
 'S bár há tekéntsek bús szemekkel
 Korcsosodott Magyarokra nézek.

Megvetve van már a' ruha, már tűnik
 A' nyelv, 's nem is lesz a' Duna' partjain
 Egy-két ezer év múlva többé
 Már Magyar. Óh igazat ne szóljak. —

Pesten így érez minden igaz Magyar:
 A' vár az őszkort festi keblébe-le: —
 A' mái Pestet látja — haj! 's a'
 Szőke Dunába csepeg-le könnye.

KIS LAJOS.

A T Y Á M H O Z.

(Neve napján. 1821).

Szívem' legédessbb 's legnemesebb tüze,
 Melly titkon érző néma kebelben ég,
 A' mái napnak szent tüzével,
 A' nehezen lenyomott, kiömléd.

Bölcsődben a' sors durva határival,
 Bezárta léted' csendbe borúlt körét,
 Általrepültél égi lelked'
 Szárnyain, a' vak erőt nevetve.

'S most, hogy jutalmat, 's szép aratást ígér
 Munkád, 's az érdem homlokodat fedi,
 Hazádnak édes tapsolását,
 'S életedet fiaiddal osztod.

Ifj. KIS JÁNOS.

A' K Ö N N Y.

A' viszályok' düheitől üldözött,
 Dülledsz sima kerti mohaidra;
 Esengőn tekintesz mély bajaidra
 'S küszködsz a' csüggedés 's élet között.

Ember-társaid' résztvevő szivekhez
 Fordulsz sápadt arcza! könnyörögve,
 Nem tudod hogy azok megfeledve,
 Nem hoznak enyhet az üldözötthez.

Csak a' szerencse körül keringenek,
 'S ha szükség nyomja bajos életeket;
 De ha hasznod nem tölti léteket,
 Ők téged büszke kacajjal megvetnek.

Hozzám! hozzám! ha szenvedő szived!
 A' világ' téréen nem lel enyhítő írt,
 Ha egész boldog nyugalmát, mellyet birt
 Elveszté, és az érczig keményed! —

Hozzám! hozzám! a' fájdalom könnye
 Kioltja bús kebled' terhes sérelmét,
 Lány sohajtásba vonja érzését,
 'S enyhülve húl szemedből a' lengenye *).

*) A' könny, mert a' lengenye (gyöngyvirág) Szelin' könnyeiből lett, midőn atyját siratná.

VÁSÁRHELYI JÁNOS.

MULT ÉS JELENKOR.

Gyenge rózsákon pihenék, viruló
 Völgyben andalgván, szememen gyönyörnek
 Könnyi csillogtak, 's koromat kegyetlen
                                     Bú nem övedzé.

Csermelyek nyájas csörögési enyhe
 Álmokat hoztak, 's Philomela dalja
 A' mezők' bársony lepelén örömré
                                     Zengedezett-fel.

Most rideg létem, tavaszok virági
 Könnyim' iszszák, és epedő sohajtás
 Hangzik e' mejből, panaszol szünetlen
                                     Leszboszi Lyrám.

Jaj de úgy van már! enyelegve mindég
 A' reményt üzzük, csalogat szünetlen
 'S mint az egen megjelenő szökőfény
                                     Játszva eloszlik.

Nyugtóm elvesztém, epedez szívem 's baj
 Dúlja, érzésim zavarodva nyögnek,
 Sirba hamvadnak keletem' reményi,
                                     Elhetek e így?

KOVACSÓCZY.

M Á L V I N A,
NINÁJA BÖLCSŐJÉNÉL.

El felejtem az időknek
Kedvetlen fordulásit,
El a' komor esztendőknek
Sokféle vad csapásit.

Békesebb szívvel szenvedem
A' hovas zordon telet,
Édesebb reménnyel biztat
A' gyönyörűbb kikelet.

Nekem majd szebben feselnek
A' Pünkösdney rózsái,
Már is édesebben folynak
Életemnek órái.

Hogy ártatlan angyalképed
 Ölemből mosolyog rám,
 Boldog jövődöt képzelek
 Te benned kis Nancsikám.

Te vagy mulandó éltednek
 Ragyogó lángcsillaga,
 Ártatlan lelkedben fénylik
 A' nagy Istenség maga.

Óh vezessen mindég karon
 Az égi fő intézet,
 Hogy a' világ mérgeiből
 Kiszivhasd a' színmézet.

Ha majd az Ég felnevelend
 'S az emberkort eléred,
 A' jót rosszszat ha tulajdon
 Elméd által itéled:

Vigyázz! 's úgy állj a' vesztetre
 Vágyóknak ellenében,
 Mint a' magasra nyult szikla
 A' tenger közepében,

Melly ha a' dühödt szélveszek
 Mutatják hatalmokat,
 Megbizott erejében csak
 Neveti a' habokat.

Vigyázz! 's kiszabd lépésidnek
 Előre már a' határt;
 Mert a' Leány olyan virág,
 Mellynek egy szellő is árt.

Te éretted kedves gyermek
 Előre mint rettegek;
 Mert köztünk, 's nem az Orkusban
 Laknak a' szörnyetegek,

Kik az ártatlanság előtt
 Titkos töröket hánynak,
 'S édeni szép boldogságát
 Fel nem dulták már hánynak?

Ha kiforradt mesterségek
 Czelja kénynek szerént lett,
 Kicsüfolódva nevettek
 Gyász áldozatjok felett.

Ezer zavaros kétségek
 Dulják szívem érzését,
 Ha nézem e' földi éltünk
 Szomorú rendelését.

Itt legszentebb barátságot
 Egy irigy kéz felforgat,
 Egy fellobbantott haragtűz
 Ezrekből is vért onthat.

Itt az is csak a' sors rabja,
 A' ki koronával bir;
 Igazi csendes nyugalmat
 Nem adhat más mint a' sir.

Még is miként keserégjük
 Abban szállt Kedvesünket,
 Csak ritkán felejthetjük-el
 Gyászos veszteségünket.

Sirok Nancsim! ha a' halál
 Semmisíti termeted;
 Sirok! — ha élsz 's egy méltatlan
 Karján hervad életed.

Csak te éretted aggódom ,
Érted kedves életem ,
Te érted hullnak könnyeim
A' mig tart lehelletem.

Igy hát az örök végzetek
Bár miként fordulnának ,
Csak keserü pohár bére
Egy érzékeny anyának.

DUKAI TAKÁCS JUDIT.

A' PETRI GULYÁS.

Én vagyok a' Petri Gulyás ,
 Én őrzöm e' gulyát , nem más ;
 Petrinek nagy a' határja ,
 Gulyám azt szabadon járja.

Van erdeje , van mezeje ,
 Van elég csorgó kútfeje ;
 Akármerre hajtsak elé ,
 Kedvem telik mindenfelé.

Van bojtárom kettő három ,
 'S ha gulyámat rájok zárom ,
 Magam akárhol járkálok ,
 Hegyen völgyen furuglyálok.

Van tejem , borom is elég ;
 Tüzem a' konyhán vígan ég ,
 Hol , mikor együtt van velem ,
 Barna babámat ölelem.

Ha barna babámat nézem,
 'S ajakiról szedem mézem',
 Velem dalolván ő, szintén
 Ki lehetne olly víg, mint én?

Ha vagyok a' bögő nyájjal,
 Nem cserélek a' Királlyal;
 Ha nyájamnak jól van dolga,
 Én Úr, az rám nézve szolgál.

Babám, engedd az orczáid',
 Mert ha illetem rózsáid',
 Boldogságomnak nincs híja,
 'S ez az én szerelmem' díja.

ÉDES GERCELY.

NÁPOLYI LEVÉL.

Nápolyi Levelek czim alatt jön-ki rövid időn es-
nos nyomtatással 's rajzolatokkal az egész Munka, mellyből
jelenvaló első levél közöltetik.

Arra kisztetsz kedves Barátom hogy Nápolyról írjak, mellynek már kilencz hónapi lakosa vagyok. En téged ezen Ország' és városnak ismeretsége végett a' velős Stollberghez, a' genialis Seuméhez, a' kellemes előadásu Kephalideszhez és az urbanus Orloffhoz utasítottalak; de hijába! Te én tölem újabb jegyzéseket, újabb nézéseket vársz; — újabbakat, igen is nyerhetsz, de bizonyosan nem olly fontosokat. Ők mindent nagyobb tanultsággal néztek mint én, ők húzomos figyelemmel vizsgálták azt, a' mit én csak futólag tekintettem; — az utolsóinak kivált olly kutfejek nyílnak, mellyek nékem elzárva vannak.

De mind e' mellett is örömet engedek akaratodnak, mert a' tárgy mellyre serkentesz, méltó, és meghívásod, ingerlő. Mielta boldog férje levél az igéző Máriának, azolta a' télnek egy részét is, szép kastélyodban szereted tölteni, a' Maros partján. Vannak házi barátid, jó szomszédid, van látogató, van útas, ki házadnál a' hajdani szíveséget feltalálja még. Az estvék' unalmát, egy vá-

lasztott koszorúja a' két nemnek, űzi palotádban. Ott az enyelgő tréfák szépítik a' velős beszélgetéseket; ott a' muzsika, néha a' tánczal és az elme-játékival kurtitják óráitokat, — ott sok szépet és igazt olvasnak - fel, és az időnek néma fogyasztói, — a' kártyák — csak elvétve pótolják a' hézagot.

Ismerem én házadnak lelkes estvéit, és utánok sóhajtozom, innét, ezen legszebb hazából, melyet Isten Európában teremtet. Ott kívánod az én leveleimet, azon tündöklő körbe felolvasztatni, és a' mint irod, vélem és utánam érezni, mind azt, a' mi engem ezen tündér világban érdeklített. — Közöttetek lészek, Édeseim, bár távol vagyok: — és ez a' gondolat erősebb minden szeméremnél.

Ha mi tájt elragadón fest előtted phantasiád, hidd-el, hogy az még Nápolyt és környékeit fel nem éri. Itt, és talám csak itt, a' valóság megelőzi a' legmerészebb phantasiát. — Indulj velem Aversából Nápolyba. A' gyorsan futó lovak, egy óra alatt, a' téres mezőn, magas nyárfákra futott szőlővesszők között Capo de Chinoig elvisznek. Itt egy, izléssel oszlopokra épült, rotondát találatsz, mely a' vámház. De nincs ott se sorompó sem egyéb szegénységei a' mi északi ijjesztő vám-

jainknak nincsenek; — inkább egy hajdani templomhoz, mint egy zsaroló vámhoz látszol közelíteni. Onnét kövess'd a' bal kézre vezető utat; a' jobbra vivő gödörbe megy, és minden kilátást véd. Amaz, ifjú ákác négy sora közt, egyenes lineán viszen, a' temérdek Campo di Marte mellett, a' város felé. Bal kézre hagyod ezt a' nagy térséget, mellyen egy fa, egy ház egy előzmény nincs, mellyet Murat, elébb plántált holdakból és kertekből, a' sereg gyakorló-helyének szentelt, mikor még reményleni merte, a' régen olly sokfélekép' nyomott népből, katonákat tethetni, — és a' melly térnek nagyobb részét, a' mostan dicsőségesen uralkodó Felség, ismét kerteknek eladta.

Meghaladván a' Campót, csak hamar jobbra fordul az út, és csendes lejtőre megy. Itt az a' látpont, melly a' szebbek a' nagyobbak közzé tartozik. Egyszerre, mint a' kárpitnak sebes felreppenése után előtted a' sik tenger, a' Vezúv, Szerentó' a' tengerbe nyúló karja, Capri szigete, és a' képek közel hátuljában, Nápoly, — a' magas Szánt Elmótól, a' tenger sik partjáig. Minden lépés új kinézést ad, és minden lépést halkalább teszel, hogy szemed azon képből, melly bájol és szédít, semmit el ne vesszen.

Nincs ezen látatnak rajza annál, a' ki azt nem látja. Minden leírás erőtlen, sokszavú, és azt a' bájos képet, melly egyszerre, saját egészébe, szemed és érzésed eleibe lép, az unalmas beszéd le nem írja. Elődbe adhatja ez ugyan, de szűkőn, de csak egymásután a' sok magános képeket, mellyek a' nagy Eggyet formálják, és a' mellyben észbe alig vehetően összefolynak. — Az, a' mi a' vidékek eleven élete, a' sok szép részek egygyütt lételének egy tekintete — csak a' szemé, nem a' pennájé.

Lábod alatt gyenge hajlatú hegyoldal, figefákkal, szőlőtőkkel, veteményekkel ültetve. Az oldal széles sík mezőkre támaszkodik, mellyeken gazdagon nőnek a' kerti vetemények, 's a' mellyek a' Portici és Arienzói széles utaktól sok ösvényektől, kerteletektől, csatornáktól fa- és szőlősortól, sokképen metszetnek. Ezeken túl — egyszerre a' sík gyomrából felfúva — emelkedik a' kéklő meghasított Vezúv, derekáig gazdag zöltségbe öltözve, lábainál Portici, Rézina, Toru del Guco és del Annunciata, egymásba folyó házai-
val a' tengertől elővedzve, teteje — mellynek csúcsából örök füst gőzöl, fekete és sárga hamuval hintve. Hátul, a' temérdek vízőbőlből fejezlik Castel a Mare eleibed; egy hatalmas magas és me-

redék erdős töltés, nyúl Szorento partja, messze a' tengerbe, hajdan vizözöntől szakasztódván Capri szigetétől. Most ez a' sziget, mintegy vízbe sujtott szikla, áll a' Nápolyi Golf közepén, és Szorento's Pozilipp felé nyújtódzván, úgy tetszik mintha mind a' kettővel eggyesülni akarna.

A' tenger' öble egygyelől Szorento, más felől Pozilipp partjait mossa, és egy temérdek sarlónak formájában görbül ennek lábaihoz. Pozilipp az a' magas hely hat, melly Capo di Chinónál az Aversai siktól elvál, és Capo di Monte, Szánt Elmo és Vomero hegyeire felemelkedvén, Nizida szigetéig vonúl, és az Anagnó tavát, 's a' Fuori grotta völgyét a' tengertől gátolja.

Ezen hegynek alacsonyabb oldalain és a' tengerig ható öbölben ötlük szemeidbe a' végetlen és roppant Nápoly, magas és tömött épületeivel. De annak csak egy részét látod. A' magas Elmótól t. i. egy hosszú geréncz vonódik, Pizze-Falcone dombján által, a' tengerig, 's a' száraztól erőszakosan elhasított Castel del Ovo szigetéig. Ezen geréncz, mind azon csaknem harmadját a' városnak elfedi, a' melly túl fekszik rajta. De az a' mit látsz, már temérdek. — A' táj, a' város' tekintete nem Europai, szemed illy nézethez nem szokott. Domokat, kupolákat kevés számban, csucsos tor-

nyot csak egyet találsz. A' házaknak fedele sik, azokon virágedényekből nő a' fris élet, és a' hová csak tekintessz a' város határin túl, ott a' gazdag levelű figeerdők között elszórt palotákat, magas és terepély pinie és arany almákkal borított czitromfákat sejdítesz. És hogy az egész annál elevenebb legyen, a' tengeren a' vitorlás hajók, a' számtalan halász-csónakok repülnek.

Ez annak a' képnek csekély árnyéka, melyet előtted Barátom, lesodortam. Egyebet nem tehetvén, már most próbáld az elszórt vonásoknak eggyeszerre képzése által, azt a' nagy rajzolmányt, melyet csak annak látása éreztethet egész elragadó mivoltában, magadnak kifesteni.

Folytasd gyengén lejtő útadat a' város felé, mellynek szélső házánál négyszegű kövel rakott utszába lépsz. Illyen kövekkel Nápolynak minden utszája rakva, veszedelmes és sikamlós a' nem szokott lovaknak, de kellemetes a' gyalogló és kocsi-zónak. Az első pompás palota, melly szemedbe ötlík a' Reclusorium, a' melly előtt összejön Muratnak szépen gondolt útja, az ó közönséges Aversai úttal.

A' palotának külseje felséges. De első pillanatod észbe veszi, hogy el nem végzett. 'S ugy van valójában. Mert ámbár façadjának hossza már is

1072 láb, még is az épületnek csak három ötödje kész, 's az eddig tett költség egy millio Ducatiba (1,666,666 fl.40 kr.) kerül. Ha bélépsz a' palotába és a' felsőbb emeletek' ablakain az udvarra és kertekre kinézel, látni fogod hogy ez a' felséges mű, végezte előtt már omladék. Sajnálkodni fogol sorsán ezen óriási intézetnek, melly a' jelenvaló 's alkalmasint következő ideiben is ezen boldogtalan Országnak, végre soha nem fog menni.

IIIId. Károly országlása alatt, 1751b. vettetett ezen dicső épületnek alapkőve Nemes Fuga plánja után. A' hármás Arcadi kapu felett való irás: *Regium totius Regni Pauperum hospitium*, mutatja a' czélt, melly az építést tétette. De a' cél elérve nincsen. Két ezer nyolcz száz szegényt, nagyobbára gyermekeket táplál az épület, de mi 2800, hét millio népességnél, még pedig olly népességnél, mellynek a' boldogtalan háttározatok után, talán fele koldús. Most a' nevenedékek' nagyobb része, a' Coralli munkában foglalatoskodik. A' Corallokat, a' Calabriai, Siciliai, Afrikai partokon halásszák. Ezek nyersen jönnek a' Nápolyi Reclusoriumba. Ott a' legfőbb izlésig kidolgoztatnak, annyira, hogy vannak gyöngyök, mellyeknek sinórja 120 Ducatit (200 fl.), és bajadérok, mellyek 80 ftot érnek jó pénzben. Ezen kirá-

lyi intézetnek igazgatója Mr. Martin, franczia születés, eladója a' készült munkáknak Mr. Bloch, német.

Csak futólag tekintsd most Barátom az előzményeket, a' miként azokat a' haladó útas, hínójából nézheti. Majd ha kedved tartja, későbben vissza jöhetünk az itt csak illetett tárgyakra, és azokat közelebbről vizsgálhatjuk.

Alig hagyta-d-el a' Recluseriumot, jobb kézre egy roppant, négyszegű kövekből rakott fal- oldalhoz érkezel, mellynek tetejét vas stakéták ker- telik. A' stakéták között, oszlopokon állanak a' simetriával felosztott, mindég antik, de mindég kü- lömb formáju vázek, mellyeknek földel tömött üregjéből, a' legritkább virágok és plánták viri- tanak. Túl a' stakétákon fiatal ákáczsor zöldül 's gyaníttatja veled, hogy kert mellett utazol. A' Ki- rályi Botanicuskert ez, melly egy halom' tete- jére ültetődván, annak oldala az útsza felé egy- szerre leásatott, 's az említett tartalékfallal kerít- tetett. Illy formán a' kert négy öllel is magasabb az utszánál, és ha nem látnád is, elgondolod hogy oda lépcsőknek kell felvinni, a' mint valóba a' roppant falzatnak közepéből, kétfelé ágazó csi- nos grádics visz-fel a' kertbe.

Lassú hágóra lép ismét kocsid, és meghalad-

ván a' Pigne nevű nagy de formátlan piaczt, egy Királyi épület tün szemedbe, melly a' Muzeum, Nápolynak egyik legszebb palotája. 1586b. kezdette az épületet Ossuna Spanyol Vicze-Király, de csak 1780b. érte-el, a' mostani uralkodó Király alatt, jelenvaló, még nem tökéletes végét. Ebben a' tündér palotában találod azt a' gazdag gyűjteményt, a' mellyel a' két Siciliák Országa, antik kő és réz szobrokban, festésekben, Etruszkai és Sicilai vázekban, régi és újabb könyvekben és kéziratokban dicsekszik. Itt vannak szép rendben mind azon kincsei a' régiségnek, mellyeket Herulanum, Pompéji, Stabia, Poestum's a' t. gyomrai, közel két ezer évtől zártak; itt találod az akkor élteknek eleven nyomát. A' Dámák' arany perreczei, nyaklánczai, gyűrűi, a' szakácsnék konyhaedényei, a' mosónék ruháji, mind megvannak még. Van búza, sült kenyér, vannak kulacsok és mindenféle edények, vannak pergamentek és a' köz élet nemeihez tartozó szerszámok. Két élet fog ezen varázs palotában kezdet, mert a' mi két ezer év alatt lenni megszűnt, ime feltámadá régi sirjából, és velünk él, és élni fog, midőn mi mind porrá leendünk.

De hagyjuk ezen, minden érzéseinkhez szolló tárgyakat is akkorra, midőn Nápolynak egészé-
*

vel megismerkedvén, a' részeket magánosan vizsgálhatjuk.

A' Muzeum szegelyeténél Barátom egyszerre balra fordul kocsid, és a' hágót, mely Castel Elmóra meredeken viszen, jobbra hagyván, lejtőre méssz. És itt már a' Toledo' csaknem egészen egyenes utszájába lépven, azt szinte a' Királyi palotáig, pompás épületek közt követed. A' hol 40 hol 60 lépésnyi széles utsza húzomosan, a' Vezuvnak négyszegre faragott láváival kirakva vagyon, de nincsenek trotóárok a' gyalogokért. Már a' Recluseriumnál érezted, hogy fő-városba jöttél, a' népség száma, az adóvevőké, a' kocsik és lovak mutatták hogy népes a' nagy város. De árnyékát sem láttad annak a' min bámulsz a' Toledóba érven. Itt nem kétled többé hogy Nápolyt közel fél millió nép lakja. Tolong a' sokaság, mint akármelly népes vásárban. És a' sok ezer és száz ezer menők és jövők közt, futnak a' korbácsolt hintós lovak, 's egy lovú talyigák, egymást kerülgetve, egymásnak tért adva, némellykor helyben meg, némellykor az utszába béfordulva. Köztök a' sok lovak, a' terhes öszvérek és szamarak, a' terhordók, talyigahúzók és a' hangostorkú árrosok. Itt a' rikkogatas, az éppen nem csendes nép lármája, az ostorok pattanása, a' kövek csatto-

gása, olly zordon muzsikát hajt füledbe, melytől irtózol. Félted a' gyaloglókat, minden Szentekre kéred kocsisodat hogy ne hajtson, és soha el nem hiszed, hogy minden nap a' kerék legalább is ötven gyaloglókat meg ne zúzzon. És még is mind ezen szörnyű népességnél is, 's a' nélkül hogy valamelly utszában vagy szögön csak egy Policzáj-katona, vagy Zsándarme vagy rendettartó állana, Európának egy sokkal kisebb városában is, olly kevés szerencsétlenség a' gyalogokon nem történ, mint itt.

És én ezt egyébnek nem tulajdonithatom mint annak, hogy a' Nápolyi nép jószívű és szemes. Itt — magyarosan mondván, minden kocsisnak a' szája örökké jár: — varda, varda, la Vuotata, avanti, — Camarado — így inti és szünet nélkül inti a' járókat. A' lovak itt a' rúd és förhéncz közé olly kurtán vannak fogva, hogy alig marad egy tenyérnyi hézag, és így a' gyeplő legkisebb vonásával vagy megállithatnak vagy fordithatnak. Itt minden kocsis, a' legelsőbb Uraké is, kikerüli a' hol csak lehet a' gyalogolót, a' trappot minden fordulatnál, sőt a' hol csak kell csendesíti, és megállani sem sajnál, a' hol szükség Nincs ő benne az a' Bécsi nagy Urak' kocsisaiba bujt pajkosság és goromba embertelenség, mellyel ők, ha egy-

szer a' bakra felülnek, magokat gazdáik egy részének tartják, és mind azt eltipratónak, a' ki kocsiba nem ülhet. Ők soha lovaikat nem csendesítik, őket kerülje-ki, hatalmason lekurjantott, hókra a' gyalog, másként megtörik. És ezt a' hitvány Canaillet, himezi a' legnyomorultabb Fiacre is.

Tudod azt, kedves Barátom, hogy bár én gyalogolni szeretek is, de a' gyalogolók' sorába nem tartozom. Istállómban, hámos lovak és paripák mindég vannak, úgy hogy csak rajtam állana mind azokat legázoltatni, kiknek gyors inai nincsenek, és mind azokkal tengelyt akasztani, kik kikerülni nem akarnának. És míg északi lakos voltam, én sem gondolkoztam másként a' többinél, és kocsisom' ítéletére bízam, gyalog atyámfiaiinak oldalcsontjait vagy éppen hagyni, vagy megzúzni. — De itt a' szelid ég alatt, a' temérdek népességű városban, észbe találtam venni a' mire nálunk nem ügyeltem, és ezentúl kívánnám, bár nálatok is emberségesebbek lennétek a' szegény gyalogolókhoz *)!

De folytassuk útunkat a' Toledo lármáji és

*) Teljesítve van az Iró' kívánsága. Mert a' sebes kocsizásnak újabb szoros tilalma mellett, a' Lovas-Policzáj is újra felállított, melly több helyekre kirendeltetvén, a' sebes hajtást 's fordulást tiltani tartozik.

palotáji közt. Ezeknek nemcsak teteji de épületei is keveset hasonlítanak északi hajlékinkhoz. Minden ablak altánra nyilik itt, gyakran a' házak' első emelete, mint egy övvel, huzomosan körülkerítve van az altánnál. De a' nép sem északi, alig Europai, a' mellyet ott látsz. Az Urak mindenütt Urak, és azok szerteszélyt, világ részünkben, többé vagy kevesebbé Párizsiak, Londontól Kecskemétig. A' köz- és alnép az, melly a' Nemzetet önnön eredetiségében festi. Ez itt mezitlábos, térdig érő gatyában, minden színű és materiájú pantalonban; a' fején ezer meg ezer phantasiája szerint formált süvegben, kalapban, sapkában, turbánban. Félig mezíteleneket is látsz, és tíz tizenkét esztendő s férjfiu gyermekeket, olly kurta, némellykor meghasogatott ingekben, hogy a' szemérmes szemek gyakran fige levelet kívánának, mellyel Ádám és Éva övedződtek.

Mindennemü zöldséggel, gyümölcsökkel, eladó virágokkal, de kivált narancs özönnel tele az utsza. De a' mi, majd minden száz lépésre szemedbe ötlík, az a' vizárosok, szellős boltja. Ezek az utsza széleken és tágosabb piaczkon foglalnak helyet. Boltjok igen hasonlít egy oltárhoz, ha magadnak olly oltárt képzelsz, mellynek teteje fedve volna, és a' fedél, két az oltár eleibe du-

gott oszlopon állana. Az oszlopok, a' földtől közel másfél réfnyi magasságra, deszkákkal vannak borítva, mellyek egyfelől az oltár-lapig érvén, másfelől nyitva hagyatván, cathedrát képeznek. A' hol a' cathedra pulpitusán a' könyvek, itt naran-csok, czitromok, butelliák, üveg poharak állanak. Az oszlopok és az oltár-lap között, egy' hosszú hordó függ tengelyben, melly tele jeges vízzel. Az egész boltocska, eleven olaj festésekkel, mint az írott tojás mázolva, esténkint lámpásokkal aggatva, és fedele zászlókkal, virágokkal, és a' birto-kosoknak egyéb phantasiáival ékesítve. Ezen kis kalitkából férjfiú vagy asszony-személy osztogatja a' czitromos vizet egy gránért a' kívánóknak. Neve az árosnak Aquajuolo.

Illy tünemények között elérél a' Királyi palotához, mellynek tekintete felséges. 425 lábnyi hosszú a' façadja, (arcza) mellyet három oszlopsor, — Doria, Jóniai és Corinthiai rendből — ékesít. Egy hosszalag félkör formálja a' piaczt a' palota előtt, mellynek közepében, Ferdinánd Királytól kezdődött temploma Sz. Ferencznek lessz elvégezendő. A' tempel façadjának széleihez, gyengén hajtott és immár felépült porticusok kapcsoltnak; a' fél ovalt, mind a' kétfelől hasonló symetriájú paloták végzik, mellyek sem a' Királyi

palotához, sem a' porticusokhoz nem ragasztódván négy utszákat nemzenek. Most még a' piacznak nagy része inkább omladéknak tetszik. Fargott négyszegű kő halmok, és temérdek szikladarabok hevernek most ott, — az építő-szereket deszka palánk keríti körül, és így a' piacz sem nem olly tágas, sem nem olly csinos, mint lenni fog bévégeztével. De ez az idő is, úgy tetszik, még messze van.

A' palota előtt ő Két-Siciliai Felsége minden hadjainak nagy részét láthatod, mert még eddig egész hadi ereje, csupán négy Gárda-Regementből áll, ezeknek pedig jó része a' palota' strázsáját tartja. Találsz kék, veres, fejér mondért, kék és fejér pantalon, katona izléssel szabva. A' katonák, izmos, magas, szép képű emberek, jól öltözve, jól fegyverkezve. Szelideknek látszanak ugyan, de még is reájok nézve, csak ugyan az 1821diki táborozást, felölök senki fel nem merne tenni.

A' Királyi palotának vége közel a' tengerig ér, mert a' kettő között csupán az Arsenál és egy kaszárnya épült. Innét hát útunk is a' tenger-parton visz, a' Sz. Luczai és Chatamonai fél-utszában. Szanta Lucián telepedtek - meg a' halászok, kik, kivált. este, árúlják hosszú sorban, csinos

rendben a' tengernek fris gyümölcseit, mellyeket nappal fognak. Minden áros-asztalkán több mé-csek égvén, a' csillagos szabad ég alatt a' setét éjj' setétében — ez is egy új, csillámló saját nézetet ad. Balra hagyod Castel de Oro', a' magas és meredek parttól tenger által elszakasztott parányi szigetét, szomszédságában lévő két minerál kút-fővel, és folytatván útatad elérsz az ugy nevezett Villa Realéba.

Egy sétáló kert ez. Fekvése a' tenger hosszában, mellytől faragott kőfal választja, a' nélkül hogy arra a' szabad kilátást védné. A' Riviera di Chiaja nevű 80—120 lépés szélességű, de csak egysorú utszára szolgáló oldalát a' kertnek a' fal-alap felett vas stakéták kerítik, mellyeket kapuk és oszlopok osztanak-meg. Az épületek' sora és a' Villa Realénak reászolgáló oldala, képzik tehát az említett széles utszát, melly az esztendőnek nagyobb részén, a' városnak Corso gyanánt szolgál, és a' mellyről annak idejében majd bővebben emlekezünk.

A' kertnek hossza két ezer lépés, szélessége sehol három százat felyül nem halad. Kétféle izlés uralkodik abban, mert az egyik fele, sinorra vonult sorfái, kiczirkalmazott virágágyai után egész ó franczia izlést mutatna, de szerencsére, a' fák-

nak, a' helyett hogy olló alá vetetődtek volna, szabad növények nem gátoltatott. És így ezen rész is, minden egyenes lineáji mellett, nem nyírtt és fonnott és hajtogatott, de szabad és kényére hagyott természetet mutat. Négy sor gazdag ágozatú fiatal ákácok, három allét formálnak a' kert' közepén, mellyeknek középsője a' szélsőknél négyszer is tárgosabb. Ezen középső sétálónak fasorai között, márvány nyugvó-padok vannak, úgy szinte, ilendő messzeségben, mind a' kétfelől kő oszlopok, mellyekről nyári estvéken, gyújtott lámpások lógganak vas póznákon. A' szélsőbb fasorokon túl egyfelől az utsza, más felől a' tengerfelé, virágágyak foglalják a' megmaradott tért, felosztva sok apró tagocskákra. Ezen kettős virágút tele szobrokkal, mellyeknek nagyobb része olly szerencsés vésőknek művei, hogy a' néző, mind azon gyönyörűség mellett is, mellyet ezen mesterművekből szív, sajnálja azoknak romlását, a' szabad ég' béhatása alatt. Itt találod a' haldokló Gladiatort, Herculest és Anteust, Proserpína és a' Sabinainék elragadását, itt Herculest, Teleus ölbe tartott kis fiacskájával, ezen kívül még számos Satyr Faun 's a' t. szobrokat és hermeket. A' szobrok, rendszerint vagy virágágyaknak közepén, réfnyi magasságú zöld bokrokkal borított kő tal-

pokon állanak, vagy egy kerekded, szökőkuttal formált bassinnak közepéből emelkednek-fel, nád, gyékény, vizi-tök, és más vizi füvektől körülnöve. A' virágágyaknak az utszafelé lévő szélső részén, szinte a' ballustrád mellett, terepély szomorú-fűzek plántáltattak, mellyek a' vas kerítésre gazdag fürtökben lelógván, a' hideg érczbe életet önteni látszanak. A' tengerfelé a' virágkerteken túl két sorfa plántáltatott, a' cser nemből, melly a' kertet, a' tenger habjainak locsanásától, és né-mellykor csipős szellőitől védi.

A' középső széles sétálónak felén, tágas vízbassinból, melly négy szökőkútból ered, emelkedik-fel a' Farnési bikának ismert szobra. Négy emberi figurák és a' bika formálják ezt a' szobor gombolyagot, mellynek magassága 13, hossza és széle 10 láb. Az egész, egyyetlenegy szikla-darabból van vésve, Apollonius és Tauriscus képfaragók által. A' szobrokban régi történet él. Lycus, Athe-nei Király, ki feleségével Anthiopéval, két fiakat, Zetust és Amphiont nemzett, későbbben beleszeretett Dircébe, mellyért Antiopét sok bú illette. Felserdülvén a' két ifjú, és Antiopénak hatalmában esvén Dirce, mejje bosszúállást forgatott, és pedig az akkori időhöz képest, kegyetlent. Egy fiatal, délczeg bikának szarvaira tekert kötélnek

végét, Dircének hosszú hajába fonatta, hogy a' vad-állat szabadon eresztetvén, a' szerencsétlen szeretőt halálra rángassa. Már ki van mondva az ítélet, már a' boldogtalan Dirce' hosszú fürtjei egyesítve vannak a' halál' kötelével, már a' szilaj barom az első hatalmas ugrásra lábait felemelte, és a' két virgoncz ifjú a' kötéllal, 's szarvaiba kapott izmos karjaikkal alig mérsékelhetik a' vad tüzet, — midőn a' választó pillanatban egy Isten, Antiope' szívét megkérlelte, hogy lemondván bosszújáról, Dircének szabadítását parancsolja fiainak. Az egyik fiú, hatalmasan szorítja a' bikának egyik kurta szarvát és orrát, és erőszakkal tekeri annak nyakát balra, a' másik kurtán fogván a' kötelet, az elsőbbnek igyekezetét segílli. Dirce, inkább dülve mint ülve, feltekint iszonyodva a' vad bikára, előre nyujtván oltalmára erőtlén karjait. Antiope az egésznek hátuljánál nyugodalmasan áll. A' szobrok kő alapon állanak, mellyet külömbféle basrelief ékesít 's a' mellynek fundamentoma, egy a' bassin közepében, mintegy a' természettől rakott kő halom. Ezen halom' üregeiből vízi-virágok teremnek, egyik oldalából egy levelekkel bujálkodó Cactus bokor nőtt - ki, mellynek tüskés, arasznyszerű levelein, sárga virágjainak lehulltával, indiai figék

érnek. Alatt a' kövel párkányozott bassinban, kácsák uszkálnak és ferednek, és a' szikla-talp' üregeiben és oldalain nyugosznak és hálnak.

Ezt az emlékezetes szobrot, melly Graeciából Romába kelvén, Asinius' Pollio' kertjét ékesítette, onnét Caracalla fürdőibe költözött, ugyan azon fürdők' omladékaiból ásták-ki III Pál' Pápasága alatt, a' ki azt Farnési palotájában allította - fel. Onnét jött a' mult század' végével, ezen szép dísz a' Villa Realénak Nápolyba.

A' Villának második fele Ánglus-kert. Karinósan visznek abban az utak, virágágyak, rétecskék, ritka bokrok és ágas fák között. Itt csupán három szoborra, de két tempelre találsz. Ezeknek egyike, hajdani kellemes formákon épülve, Virgilnak, másika, kerekbe vonulva és kupolája szabad oszlopokon függve, Tassonak, kinek ott márvány mejjképét látod, szentelve. Flórának két szobrát is találod. Egyike előtt, vas rostélyokkal kerített picziny kert, melly az esztendőnek minden hónapjaiban új fris virágokat hoz. Most Decemberben Orisantime, Astra, hónapos rózsa's a' t. virágoz, az Oleander is nem rég hánnya-el levelét. A' harmadik szobor Európának elragadtatását képzi. Helyheztetése, a' mint illik, egy kerekdek tágas víz-teknőben; mert a' művész azt a'

pillantatot adja-elő, midőn a' bika — Jupiter, kedves terhével már a' tenger' habjaiban úszik.

Közel a' kert végénél egy hosszú földcsúcs nyúl a' tengerbe, melly köhalmokon áll. Onnét a' vas karfák megett szép a' kilátás Pozilippra, Caprira, Sorentó' partjaira, és a' füstölgő Vezúvra.

A' Villa csak 42 esztendő's még, mert nem előbb mint 1779b. plántálódott a' mostan uralkodó Felségtől. De mi volt ez, csak 20 esztendők előtt is, azt Gróf Stollberg' leírásában láthatod. Az Ánglus-kert sokkal ifjabb, és annak szép elrendelését későbbi intézeteknek köszönhetni.

Az egész kert gyalog sétálóknak van szentelve; oda se kocsi, se ló, se koldus bé nem mehet. A' kutyák is ki vannak tiltva. Négy kapuinál katonasörök állanak. Azonban a' sétálók' száma közel sem olly nagy, mint illy népességnél gondolni lehetne. Az Olaszok átaljában nem baráti a' sétálásnak, és a' Villa Reale' látogatóji felől fel lehet tenni, hogy minden tiz között, nyolcz, idegen. Ma Dec. 11d., délután 3 órakor, minekutánna fűtetlen szobában megfőrdtem, a' számos sétálók közzé elegyedtem a' Villában. A' sétálók nyárian öltözve, balagtak. A' nap melegen süttött, és az egész látkörön, csak egy felleg-foltocska sem volt. A' nap, Májusi legszebb napjainkhoz hasonlított. A' szo-

morú-fűzek' levelei még az ágakon függöttek; az akáczlevelek lehullottak ugyan, de nem mind. És csupán csak ez emlékeztet a' télre. Mert a' mindenféle alacsonyabb bokrok friss levelekkel vannak ruházva, még virágok nyílnak, és a' fű, mellyet a' nyár' hévsége kisütött, eleven zöldel vonta - bé a' fák' alljait. Mert „hic ver assiduum.“

De pihenjünk - ki, kedves Barátom, mert jó útat tettünk Capo di Chinótól szinte csaknem a' város végéig a' Villa Realéig. Te nyilván fült szobában, ablakaidhoz vert hófergeteg mellett olvasod ezen levelemet, mellyet én ma, az ó esztendő végén, kandallómba tüzet nem gyújtva, és gyakran mennydörgések között írék.

BÁRÓ LAKOS JÁNOS.

MYRTIL. CHLOE.

Pásztori Költemény.

MYRTIL.

A' hajnal még csak most kezd mosolygva hasadni,
 A' mélyebb öblű völgyekben hallgat az éj még,
 És te kies Chloe, már itten vagy?

CHLOE.

Nemde csodálad?

A' harmat csak alig kezdett még szállni az égről,
 Még minden nyugvék, mikor én e' helyre siettem,
 Hogy számodra kies koszorút készítsek, akarván
 E' kis ajándékkal téged meg lepni.

MYRTIL.

Miolta

A' boldog szerelem hozzád fűzött Chloe, éltem
 A' legszebb koszorú, az öröm' rózsáji virítnak
 Benne, 's virágzani is fognak, míg szíved enyém lesz.

CHLOE.

Úgy nem hervadnak soha el. — De mi mennyei
 zengzet

Hatja fülem? Nem hallod e a' víg fülmile a' zöld

Bokrosban mint cseng, csattog, 's mint önti-ki édes
Bájangokba szelíd örömét? Mellette szerelmes
Párja miként szállong, egy galyról másra, 's ma-
gához

Mint édesgeti. Nézd egymást most áltölelék hív
Szárnyakkal, mint gyulnak-fel, mint olvad az érzés
Bennek kéjre!

MYRTIL.

Be szép egymást így égve szeretni!

CHLOE.

Oh melly sok szépség mosolyog bájolva előmbé.
A' reggel' szép fénye magát mint tükrözi a' fris
Harmat' gyöngyeiben, mellyek sűrűen elültek
Minden zöldellő fűszálat, 's gyenge virágot.
A' hímes lepkék milly kedvektelve csapongnak
A' víg tarka mezőn, 's egymást játékosan üzven
A' habzó levegőben milly karikázva kerengnek.

MYRTIL.

Nézd, oh nézd keleten melly lángba borúl az
egeknek

Bíbora, a' ragyogó csillám mosolyogva jelenti
A' napnak közelítését, vidúlva, 's gyönyörrel
Várja az inneplő természet. 'S imhol előre
Küldött fénye után, most ő is végre ragyogva
Tellyes pompában feltűn, mint gerjed örömré
Minden, 's mint ékül-meg arany sугáriban úszván.

CHLOE.

Nézd a' kis méhek mint szállnak az illatot öntő
Gyenge virágszálakra , 's miként szedegetnek
azoknak

Öbleiből mézet.

MYRTIL.

Méltók követésre valóban !

Szép szácskád' rózsájából hagyd nékem is édes
Mézét Ámornak, hagyd Kedves, szívnom !

CHLOE.

Előbb nem

A' míg egy szép dalt ajakid nem zengenek. Úgy is
A' mint estve felé tegnap megöleltél utólszor,
Ígéréd, hogy fogsz egy új dalt szerzeni.

MYRTIL.

Úgy van.

A' mint tegnap az esthajnal mellőlem, elinte,
Mind addig híven kísérének szemeim míg
A' kékellő távolság elrejte előlem.
Már nem látának többé szemeim; de csalódott
Lelkem még mindég azt hitte jelen vagy. Azon
szép

Érzelmek, mellyektől el volt fogva egészen
Hő szívem, történetből ajakimhoz emelvén
Sípomat, ellágyult hangokra fakadtak azonnal.
Így zengém érzésimet a' hűs néma homályban ,
*

Most azokat ha ugyan van kedved hallani, mindjárt
Vigan eléneklem.

CHLOE.

Szívem már olvad előre.

Szünjetek a' hűs árnyékok közt zengni madarkák!
Csörgedezés nélkül űzzék kis habjaid egymást
Égszínű csermely! Minden mély csendbe merüljön.
Enyhe Zephyr! tartóztasd gyenge lehelleted, a' míg
Kedves Myrtilnek fog hangzani éneke.

MYRTIL.

Halljad!

„A' lemenő nap nem búsít engem', ha jelen vagy,
Szép Chloe! tündöklő szemeidnek fénye mo-
solygván,

A' legsűrűbb éji homály is eloszlik előttem.
Vajha jelen volnál mindég. A' legkiesebb táj'
Ingerlő szépsége csak akkor tölt-el örömmel
A' mikor azt kék nagy szemeid szépítve előmbe
Tükrözik; a' kristály patak úgy kedves csak előttem
Hogyha gyönyör képed' látom kiragyogni belőle.
A' bágyadt szellő' langyos fúvalma csak akkor
Enyhít-meg, mi üdön avval lehed olvada-öszve.
A' berek' árnyaiban zengő víg fűlmile' édes
Éneklése csak úgy bájol-meg, hogyha öledből
Hallhatom azt, 's ajakid' lágy hangját csengi kö-
vetve.

Oh higyd-el Chloe, úgy nem örül a' fecske ta-
vasznak

Sem rétnek méh, mint én látásodnak örülök.
 Olly igen a' vidám öz nem kedvelli ligetjét,
 A' mint én téged gyönyörű szép lyánka szeretlek.
 Sűrű csókok közt forró szerelemre hevűlvén
 A' hív gerliczepár olly édes kényre nem olvad
 Mint én, hogyha fejem' havazó kebledre lehajtom.
 Oh Chloe! hű szívem fog verni csak érted
 örökké!«

Így végezte dalát Myrtil, 's Chloe tellyes örömmel
 Egy hev csókot adott némult ajkára jutalmúl.

PRIMÓCZI SZENT-MIKLÓSSY ALOYZ.

A' FELKELO' NAPHOZ.

(Midőn két esztendővel ezelőtt a' Pozsonyi Magyar Társaság'
Öröm-innepén, ezen Társaságtól és Tanítójimtól, közönsége-
sen végbucst vették).

Ragyogó fény! te jelensz — 's szűnnek
Az éj' homályi: a' kékellő ég'
Diszét emészti sugárod, a' lég'
Nagy tarából világok tűnnek
Száz ezerenként.

Boru fedé földünket, — de léssz,
'S mosolyg a' természet, a' bájas
Fülmile bus panaszt a' nyájas
Pipis váltja, kereng 's mindég kész
Áldni a' szent-ként.

Itt a' zöld rét' himes virányain
Gyöngyellik a' harmat, itt rózsáink
Ujjulást szivnak tőled, nyirfáink
Leveli, hűs szellők' szárnyain
Lengnek amottan.

Századok olta ragyogsz! 's nem fogy
Serkenő sugárod, minden reggel
Bájolsz ujitsz éltető meleggel.
Bámul, csudál, áld az ember 's rogy
Térdre legottan.

Szent hálát repit az egekhez
 Az indult szív, emelkedik az ész,
 Az érzék, a' száj csak áldani kész,
 'S így kiált a' dicső mennyekhez

Szent Atya! — áldlak.

Te munkád a' nap, 's tündér fénye,
 A' pori sereg, nagy északi hal,
 Urának, Atyjának csak téged vall,
 Tőled van az embernek rénye

Isten. Imádlak.

Térden öntöm hálámat. Kérem
 Hosszu élteket, és vig napjokat
 E' férjfiaknak, kik mint fíjokat
 Neveltek. Éltem, ha ezt érem

Boldog egében.

Emlék, szent barátság, szeretet,
 Viruljon örökké társim köztünk,
 'S melly kis koszorut most itt kötöztünk
 Egymásnak, Hazánknak érdemlett

Diszire légyen.

BÁRÓ PODMANICZKY LAJOS.

BARÁTHOZ.

Az idő nyeli-bé esztendeink' nyomát,
 A' múltak eltűnnek, 's a' jövődök' sorát
                     Homály fedezgeti;
 Csak a' jelenlétnek rövid pillantatja
 Az, a' mi szívünket örömmre biztatja
                     'S lelkünk' élesztgeti.

Volt szenvedéseink' bús emlékezete,
 Szintúgy mint a' majdnak kétséges képzete
                     Éltünket hervasztja,
 Nincs pedig r'á okunk azt rövidíteni
 A' mit gyengédeden meg tud enyhíteni
                     Reményünk' malasztja. —

Az élet' csatáját vas kebellet győzni,
 'S csalárd örvényeit lelkesen mellőzni
                     Férfi tisztünkben áll,
 Tűrjük-el sorsunknak dúló fergetegét
 'S éldelljük csillogó napjaink' melegét,
                     Mellyel szívünk kínál. —

Barátom! e' tőlünk búcsúzó esztendő
 'S a' bennünket váró kétséges jövőndő
     Ne rontsa álmodat,
 Él' nyugtan; ne bocsáss gyötrelmet szívedhez
 'S míg forrón simúlhatsz szelíd Hitvesedhez
     Felejtsd-el gondodat.

Atya vagy; — 's az égnek e' szent adománya
 Bár éltedet a' sors, vesse, dúlja, hánnya
     Új erőt önt beléd;
 Tudom is, hogy érzed annak örömeit
 A' mi az életnek édes kellemeit
     Terjesztgeti feléd. —

Neved' innepének érd' öröm napjait
 Pihend-ki az élet' zsibbasztó gondjait
     Kedvesed' ölében;
 Ezt írja barátod forró szeretettel
 Kinek álhatatos hív emlékezettel
     Élni fogsz szívében.

LUDÁNYI BAY GYÖRGY.

BRANYICKÁN, HUNYADBAN.

BÁRÓ JÓSIKA JÁNOSHOZ.

Martinúzinak itt áll kápolnája, 's az Útas
Ált néz a' Maroson, 's áldva sohajtja nevét.

A' kápolna ledől, de az Útas látja hol állott,
'S a' bíbort-viselő Hős-Papot emlegeti.

Tűnnek az esztendők, szeretett Nagy! tűnsz te is
egyszer;

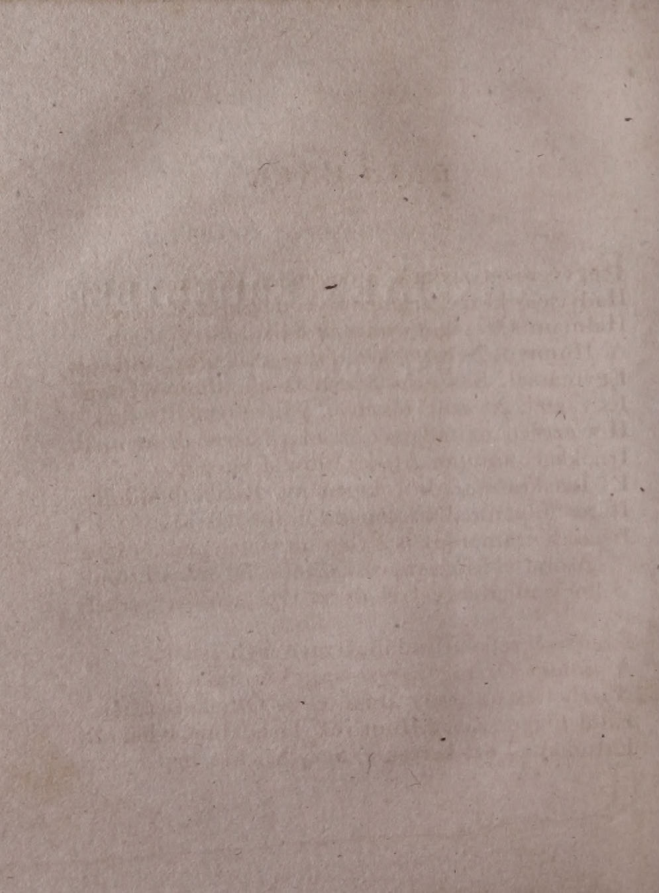
A' maradék keresi 's nem leli nyomdokidat.
Oh! mikor elmegyén itt, mondja ezt is: Az egy-
kori Vendég

Itt lele férffit az hely' új Ura' karjai közt.

KAZINCZY FERENCZ.

A' SZÉKELYEK ERDÉLYBEN.

HÖSI KÖLTEMENY.

ELSŐ ÉNEK.

Fegyvereket zengek 's nagylettű Hőseket, a' kik
Hadviselő kézzel legelőbb fundáltak Erdély'
Halmain Országot, miután Szikambria' téréen
A' Honnyos Nemzet két részre szakadva csatázott
Egymással. Sok erős Sczythák elhulltanak ottan.
És rágták Nyúgot' fővenyét jeles éjszaki férjfiak.
Hét ezeren maradának az ádáz harcznak utánna,
Irnakkal, miután Aladár elhulla vitézül,
És Irnakra maradt a' kormány. Khába leindult
Iszter folyamnál Elejének földjire vissza,
Irnak hátramaradt, 's Nyugoton letelepedni vágya.
Mond-el Múza mi ok kisztette-fel ekkor Előink'
'S hogy mentek vérrel nyert Országokba veszély
közt.

Isteni végzetként indultak menybeli jellel,
A' tündér Ország' keresésére. Véromlással
Nyerhették az arany almát el az Oltvizi kertből.
Ettől függe szabad Honnyok' birodalma, tehát ezt,
Ezt óhajtá, ezt keresé a' Sczythai hős nép.

Ott hol szöke vizét lassú Maros a' kanyarárkú
 Nagy Tisza' habjaival, beömlöve, zuhogva vegyíti
 Széles térségen, hol most bátyáji Legidnek
 Fénylenek a' környül habzó két folyami parton.
 Ott nyugszának erős Eleink, hogy az ütközet el-
 mult.

Hölgyekkel, magzattal, erőtelen ős öregekkel
 Vártanak alkalmat, letelepleni honnyot ügyeltek.
 Könnyeze a' Népség honnyotlan, rontva. Cse-
 kély szám.

Kérte Vezéreit és esedezve könyörge hazáért.
 Öszvejövének azért a' Hősek tartni tanácsot.
 Fegyverben párducz-bőrrel nagy vállakon, és ott
 Úzon elébb dörgő hangon kezdette beszédét:

»Sczythák, honyszerzők, hadrontók, népeket
 őrzők!

»Nincs földünk miután nagy Atilla kihalva előlünk,
 »Villongás 's testvér viadalban erős birodalma
 »Öszveomolt, 's megbírt sok Nemzeti pártot
 ütének,

»És fiait haddal tüzelék egymásra kikelni.
 »Gyengék, rontottak, vagy térjünk vissza hazánkba,
 »Vagy ha nem, itt földet víván békébe maradjunk.
 »Avvagy erős és több Nemzetnek bírtoki honján
 »Versengvén végkép' megemésztetik e' kicsiny
 őrnép;

»Vagy kénrtetve Urat szolgálánd's rabkenyeren él,
 »Hadgyöző Eleink' hív fényét ködbe borítva.«

Szót végezve leült. Felkölt Zámboz' fia Kálnok,
 És rezegő hangját ekként intézte feleihez :

»Honnyosok, Országot fundálók, harczra serények !

»Haljátok szavamat ! Térjünk haza régi Előink'

»Országába , nehéz rontott Nemzetnek erősek

»Harczaiban kétes viadallal szerzeni honnyot.

»Mert bár hadrahevült Honnyost rettenteni nagy
 mív ,

»Hölgyeiért, haza, 's Isteniért dulakodva kietlen :

»Ám de csekély hadinép megrontatik a' nagy erőtl.

»Mí harczolva halunk, feleségink férjtelen, árván

»Gyermekek és öregek, rablóknak préda leendnek.«

Végzé 's a' zuhogó sereg égre emelte robajját,
 És készült haza , és buzgón kisztette Vezérit.

Felkele most Irnak, 's így monda Vezéri szavával:

»Népvezetők , hadban bölcsek , sereg' örjei,
 Sczythák!

»Vajh mi okon térnénk Eleink' vad földire vissza.

»Jég és fergetegek' honnyába, sovány bérczekre.

»Hős Eleink' kijövének ; ez ok kisztette kijöni

»Éjszokról bőv és termékeny földre lakozni ,

»Kincsel , vértemelő borral gazdagra, nemesre,

»És örököül hagyták unokáknak , 's bírni sajátúl.

»Térjünk vissza nehéz úton sivatagba, derékből.

„Így öregink és gyermekeink elhalnak epedten,
 „Es keveset vezetendnek elérvén honyba Vezérink.

„Most hát én egyebet mondok, kiki tartsa eszében.

„Földet elébb fával, természettel gazdagot, és jó

„Fólyamokat, békés helyet vizgálni tanácslom.

„Frigyet szerzek erős népek' Fejedelmivel, av-
 vagy

„Hogyha külömben nem, vérrel kell szerzeni
 honnyot.

„Hölgy, öreg és ifjak fegyvert ingatni tudó nép,

„Egy dandárban előálland többíteni hatalmunk',

„'S mi vad oroszlányként kölykért tusakodva,
 csatázunk,

„És vagy lakföldet vívunk, benn lakni maradván,

„Vagy honny nélkül ellehetünk, hadban oda
 veszvén.

„Esküszöm én legelébb, hogy kész leszek élni
 tinéktek,

„Kész meghalni. Ti is vérfrigyet kössetek együtt,

„'S Honnyunkért fegyvert ingatván, célra sies-
 sünk.“

Mint mikor éjszak' erős zivatarja csap által az
 erdön,

A' tölgyek zúgnak, távolra kihallik az árzaj:

Így zúgott a' Nép, a' hang riadozva csapongott,

Végezvén Irnak seregéhez szollva, beszédjét.
 Elláták és elszánák letelepleni nyugton.
 Ekkor száz kémet nevezének menni le és fel
 Halmokat és tereket szemlélni — annakelőtte
 Zágon, Haddurnak Fő-Papja, beszélni így kezd:

„Haddurnak védett ősnépei, Istenimádók!
 „Hős Eleink mikor a' Méotisz partjain által
 „Jöttek, áldozatot tettek menybéli jutalmúl
 „A' hadakat vezető Istennek, 's céljokat érték,
 „Mert Isten védé: nagy dolgot kezdve mi is most
 „Áldozatot rakván, Haddurt tisztelve, könyörg-
 jünk.“

Így szollott és Isteninek botjára könyökle.
 Visszafelelt Irnak 's így hangza vezéri szavával:
 „Botviselő Fő-Pap, Haddurnak titkait őrző!
 „Légyen akartodként a' szent szer, gyűlni pa-
 rancslom
 „Népeimet; könyörög, 's frigyét teend minden
 ezennel,
 „És osztán bizakodva, segített célra siessünk.“

Monda, 's parancsot adott bégyűjteni népeit.
 Ércz kürt

Harsoga szét a' nagy térségen, jött az özön nép,
 'S görbe karét állott. Zágon mély csendben elő-
 ment,

Hozva lovat ragyogó zablán, leütötte süvöltő

Bárdal, szent vérét csészékből földre leönté.

És könyörögve borúlt Haddur képének elébe.

»Haddur! Népvezető, Sczythák őrzője, Hadisten!

»Áld - meg Hadnagyaink', Népünknek fegyverit

áld - meg,

»És vígy békében boldog hony' földire lakni!« —

Most pedig egy jelemény úszott fenn nappal;

az égen

Tűz gomb, nyúlóngós szikrák hullámit omolva.

Fen' kele a' seregek fejinél, 's ált tartva keletre,

Lengvén hosszan elő tartósan, végre megállá

Napkeleten, sűrűn lángolt, a' menydörögő hang

Távol halla midőn elpattant és tüze elhunyt.

Láták a' jeleményt 's hogy menybeli volna, gyaníták.

Felkele most Zágon 's eként szollt a' sokasághoz:

»Hadnagyok, ősnépek, Haddur' kedveltjei! nem de

»Égi tanács nélkül jelemény-fényt lát e halandó?

»Mostan azért mondom, minden szavaimra
figyeljen;

»Isteni jel, honnyunk' mutató fény — menve ke-
letre

»Nyúgotról. Haddúr látványul adta előnkbe,

»Arra keresni hazát, ottan letelepleni intvén,

»És ha hiszünk Isten jelinek, bizakodva kö-
vessük.«

Szót végezve leült. Irnak kezdette beszédjét:

„Jól van menybeliek kedveltje, szavadban erő
van.

„Hisszük az isteni fényt, indulunk menni utánna.“
Mind ezek így menvén véghez, jelt hangza az
ércz kürt.

Hallák a' seregek 's készültek, mént zaboláztak
A' lovagok; rendben állott a' Sczytha labancz-
ság,

Mig osztán indulni szaruk 's kúrtok recsegének.

Melly Isten ságalta belém énekleni harczot,
Mondja-elő Eleink' neveit, tetteikkel egyenlőn.
Úzon volt első szálás seregének előtte,
Izmos, erős, vállban széles, nagy párducz lenge
Bal karján, jobbal buzogánnyát hajtva vezérlé.
Kálnok utánna nyomúla, zekét szellengve vi-
selve,

És bunkót markában, után Kézd vitte legényit.
És hős társa Ipor, két tölgyei a' hadi népnek.
Bárdocz utánok erős bajnok seregével, azontúl
Bágyon, homlokban csontos, feje görbe, sas
orrú,

Nem volt a' Sczythák népében nála tanácsosb,
És bölcsébb vezető, de szavatlan kése beszélni.
Hogyha pedig kérdetve felelt, menydörgeni tet-
szett

Nyelve' nehéz szava. Varjgyas utánna lovaglott,
'S sarkantyús Gyula nagy bárdját ingatva kezében.

Béldi csatátértő, ménjét forgatni gyakorlott
Orband, 's véle Daczó veszedelmesek ellenségnek.

Dárdásit vezeté Cserey. 's bízatta legényit,
És hangozva kiáltoza: Ős maradékok utánnam.
Meghajlott dárdája, kakastoll inga süvegjén.
Hordja öreg kézzel Kászon nagy bárdja hatalmát,

És tüzelé ifjú népét. Szemlélte az ősz hőst
Irnak, 's ő mellett menvén-el, monda szelíden:
»Kászon, régen erős bajnok, Haza 's Fejdelem
örje!

»Hajh ha serény ifjú éveidnek tartna erője,
»És még volna veled tíz bajnok szívben egyenlő:
»Esküszöm egy honnyot tízen megvívni tehetnők.
»Ám de időd megavúlt, de azért hív benned az
ős szív.«

Visszafelelt csendben sok idők nagy bajnoka Kászon:

»Irnak, Népvezető, közjót munkálni tudó Fő!
»Édesen emlékszem éltem' szép napjira vissza.
»Elmúltak, gyengült testem, nem gyenge szívem még.

„Bárha kezem lankad harcban, tusakodni tanítok.“

Többet szollni akart. Irnak lovagolva előment,

És intette Vezéreit, és biztatta legényit.

Irnak Atillának Krékától gyermeke, nagy hős,

'S mint szent tölgyfa, erős berkekben fergeteg ellen.

Ment a' Sczytha sereg, csendben lépdelve keletre,

A' Maros' örvényes partjánál. Így mene hajdon

Spárta' vitéz faja Hőse után, mikor Ázsia dölőfős

Xerxesze Országát roppant seregével előnté,

Halmokon és tereken, köszirtes Thermopiléhez. —

És érték erdős és halmos Dácia' földjét.

Vaskapunak nevezék a' hajdoni Népek az ösvényt,

Szirtek bérczei közt; itt mentek elébb honnyokba.

Áltkelyén tábort járának partjin az örvényt

Hajtogató folyamnak, erőt nyugtatni javallák. —

MÁSODIK ÉNEK.

Három nap nyugvék a' völgyben az éjszaki tábor
Élelmet gyűjtván, szemlélve hadútat előre.
Esti homály lebegett a' halmokon és erdőkben.
Irnak fővezető sietett seregéhez az éjre,
Vadnyomot űze napestig; Ipor vele, Béldi, Da-
czó, Kézd

És Kálnok nagy hős, és ötven gyorskaru ifjak.
Őzeket és vadkant, lovakon sietének, emelve
A' sűrű erdőben elé, éjféli homályban
Tündöklött bikkek' zöld ágain ált az ezüst hold.
Ám Haddúr Istennek egyéb gond forga eszében.
A' Kaukasz bérczét elhagyván, úsza az égben.
Emberi test képet váltott czéljára mehetni.
Görbe vadászkürtet függeszt karjára jeléül,
Ijzpuzdrát és ijjágyat visel oldala, jobját
Buzgánynyel terhelte. Ígyen siet által az erdőn.
Egy pásztor kunyhót éjjben kivilágita tűzzel,
Es üldelt egyedül, és készült sütni vad őzet.
A' pásztor kunyhó mellé kanyarúla az ösvény,

Melleyen az Éjszakiak lovakat sarkalva jövének.

Égi hatalmával még többet czélza az Isten.

Fergeteget támaszta, setét fellegbe borítá

A' ligetet 's elvette sugárit az éjjeli holdnak.

Menydörgő villám szeldelte-el a' ködök' öbleit.

És távol zúgott, és hátra tekintni nehéz volt.

Jöttek a' Hősek, rettegetek Egek' viharától;

És horkolt a' ló, 's tombolván rágtá serényét.

A' kunyhóbeli láng távol csillámlla az éjben.

Arra vezérlették a' mént, kikerülni az árjajt.

Már érték, már hátok után a' fergeteg omla.

Tudta jövéseket a' pásztor 's elejekbe kiszollalt:

»Vadnyomozók! netalán elnyomjon az éjjeli
szélvész,

»Kunyhómban nyugtot lelhetek, hogyha ki-
vántok.

»Környülülve tüzem', vadakat forgatva regéljünk.

»Van borom, és gazdag hegyeinken terme gyü-
mölcsem,

»És pásztor vagyok és vadakat köszirteken űzek.«

A' pásztornak erős Irnak mond visszafelelvén:

»Görbe hegyek fija, hű pásztor! szavad áljon az
éjjen

»Környülülve tüzed', vadakat forgatva regéljünk.

»Hogy netalán távolb menvén elnyomjon az árjaj,

»És te szomorgj, nekünk késő leend vissza kerülni.«

Így szollván lerakák puzdrájokat és tüze mellé
 Ültek görbe karéban tölgytönkekre, 's regélni
 Így kezdenek, elébb a' pásztor kezdé beszédet:

„Melly Ország' magzatji lehettek gyořskaru
 Hősek?

„Mert idegen köntöst és fegyvert hordatok, ámbár

„Büszke tekintetetek Hőseknek sejteni kisztet.“

A' kinek így szollalt Irnak hős népe nevében:

„Éjszaki honny' magzatji vagyunk, nyúgotra lakozni

„Jöttenek Eldődink, lakföldet vívni keletre

„Isteni végzésként indultunk, hogyha talán ez

„A' rendelt Ország, itten letelepleni vágyunk.“

Visszafelelt a' sok halmoknak férjfia 's így szollt:

„Éjszakiak, bátor Vezetők, most Dácia' földjét

„Értétek, 's hatalán rendelve van Istenitektől,

„Nem kétlem, bizvást bírásúl venni mehettek.

„Mert egyebet mondok, kiki tartsa figyelmesen
 észben.

„Régen száll a' hír honnyunkban, hogy hideg
 éjszak

„Férjfiakat küldend halmainkat birni sajátúl.

„Gyorsakat és hadban gyakoroltakat, és kis időn túl,

„Már már ér az idő 's idegen Nép érkeze hozzánk.

„Ám de hegyeink ádáz Nemzetnek régkori
 honnya.

„És vizeinket erős Népeknek gyermeki lakják.

»Nagy mív, köztek előtörvén, békébe maradni.

„Mert gazdag 's termékeny akár bor termeni
halmon,

„Vagy ragyogó érczet b^{en rejt^{ve}n szirte' erében,}

„Vagy vadakat sürü ligetekben, folyami hallal.

»Völgyei meghajló magfökkal telve nagyárúk.

„A' sok Nemzet elébb kész vassal veszni hadakban,

„Mintsem örök földjét idegen bíróra bocsátni.

„Mert sok Népek omoltak elejtől fogva lakunkra.

„Haljátok Hősek! ha szavam nem terheli czéltok’:

„Dák népek, szilajok, telepedtenek itt le először.

„Jöttek azontúl Géta fajak, frigyosztva lakoztak.

„Halmos részen amaz, folyam' tér partjain ült ez.

„És sokszor hordtak dákot kiveszíteni egymást.

„Majd Gepidák rohanának ezekre, nehéz viadallal

„Foglaltak telket, de viszont egy testbe vegyültek,

„És együtt bírtak köz jussal mindenik ön részt,

»Végre pedig súlyosb történet nyomta-el őket.

„Róma hatalmas, erős birodalma emészte-el annyi

»Nemzeteket 's e' kis tündér-országot is osztán;

„Tráján' híre nagyobb, mintsem ki ne tudna felőle,

„Tráján két véres viadallal vette-meg ez honyt.

»Ott az aranyhordó folyamánál, régi Dierna'

»Kőfalait, túl a' Sztrigy mellett Zármigethúzáat,

- »Nagy Deczabal' várát, Dákok Fejedelmei' székét.
 »Attól fogva igát hordott sok időig az Ország.
 »Jöttenek a' nemzet pusztító Gothosok ismét,
 »Elverték a' régi lakót 's rablánczra kötötték;
 »Birtokosok mentek, jött és ment birtokos újra.
 »Honnyosok érkeztek végtére. Kegyetlen Atilla
 »Járom alá kéntette az ostorozott napnyugotot.
 »Minden adófizető, minden fegyverviselő volt.
 »Elhala ő, 's mostan székében honnyi Király ül.
 »Ennyi veszély' sorain ment által küzdve az
     Ország.
 »Népei rontották egymást 's rontatva enyésztek.
     »Ám de van egy föld rész, hegyek és szirtek-
         kel övedzve,
 »Erdőkkel sűrű, jó folyamok öntözik a' tájt.
 »Térjén életadó gabonák főhajtva lebegnek.
 »Erdei sok vaddal bővek. — Napköltire innen. —
 »Ezt ritkán szállá-meg rabló Nemzetek árja.
 »Titkos hely, csendes telepedni öregnek, erőtlenn
 »Gyermekek anyyainak legjobb, alkalmas Or-
     szág.
 »Hogyha Hazát vívtok, vívjátok kérlek először.
 »Hidjetez ismérő szavaimnak, béke jutalmaz.
 »Bárha nehéz akadályok elálják czélotok' útját,
 »Bátran elő! — Mint kell oda jutni kimondom
     ezennel. —

- »Két, egy forrásból jött folyam teszi határit,
 »Innen az örvényes Maros által fogja egész tájt;
 »Partjai szőlőkkel, terméssel rakva körül bé;
 »Túl az elébb szabadon zúgó Olt sűrű kalászos
 »Térséget kanyarít, osztán szirtek közé ront-bé.
 »Két testvéri Ügyek — hallottuk régi regékből,
 »És hiszek annyi időn által jött hajdoni szónak.
 »Iszter folyamnak volt egy szűz vízi leánya,
 »Lisszilián; sokszor kérték Vizek-Isteni szívét.
 »Ám de vadászívet kedvesb vala néki feszíteni,
 »Üzni sebeslábú szarvast, 's tölgyesbeli vad kant;
 »Urpán Dák népek' buja Istene hév szerelemre
 »Gerjede 's a' Szűznek titkon megrontja szem-
     mérmét
 »Gyilkos erőszakkal, 's egy erdei szikla üregbe
 »Zárja, nehogy bűnét atyjának tudni kiadná.
 »Szirtköveket rakván a' boltra magára hagyá
     ott.
 »Hasztalan esdeklett ott, nem jöve senki segédre.
 »Megszáná Urpán végtére az árva leánykát;
 »Szarvassá célzott elváltoztatni, de kűtfő
 »Inkább lenni akart 's kéré kedvezni az Istent.
 »Engede, — 's a' bús lány két folyamot önte az
     elzárt
 »Ürboltból tüstént, nyúgotra, keletre, titokban
 »Tartott szándékát vágyván értésire adni

»Tündér kert , titkos , hol volna , kitudni nehéz
mív.

»Ennyi elég : arany alma nevet hord egy fa gyümölcse.

»Ettől függ birodalma egész környékbeli honnyak.

»Elnyerhetni bajos , ércz kert , lángos oroszlány

»Alja nagy ajtóit a' kertnek. — Sok küzde , sok
elholt ;

»A' fenevad' mérgével , azért , ha reménylitek , ezzel

»Kell legelőbb megvívni , de hogyha leverheti
job'tok ,

»Akkor birjátok békében , hadban erősek ,

»És dicsők , nemesek , szabadok , szép honybeli
Népek ;

»Erre siessetek és ide intézzétek az ösvényt.« —

Így végezte szavát a' pásztor , halgata minden.

Nem rebegés csak kétlések habzának eszekben.

Sejté érzeteket Haddur és isteni kényként ,

Lelkeiket fentebb tűzzel melegítve felíhlé ,

És bátrakká té és félelmetlen erővel

Tölté mejjeiket , 's a' Hősek zúgva kiálták :

»Irnak merre vezetsz a' tündér kertbe , menendünk !«

És markolván dárdanyelet felkelni kívántak.

Szollalt a' pásztor 's mondott elfedve beszédjét :

„Hösek! akár mentek viadallal nyerni hazátok,
 „Avagy akár más Országban letelepleni vágytok;
 „Most ezen éjre maradjatok itt e' pásztori lakban,
 „És reggel tüstént induljatok útra, kinyugván.“

Igy mondott, és borkorsót ígatva kezében,
 Sorra adá; itták a' Hösek Dácia' nedvét,
 És dicsérték és áldák bőv halma' gyümölcsét.
 És vadakat szeldelve regéltek víg örömekben.
 Sok hangon dalokat zengének tűz melegénél.
 Zúga azonban künn a' dörgő fergeteg' árja.
 Éjfél volt; és görbe karéba ledőlve szunyadtak.
 Alvának míg a' szürkülő reggel eléjött,
 Ekkor sugárzó napfénynél visszamenének. —

HARMADIK ÉNEK.

A' ragyogó hajnal már általszálla az erdők'
 Háta mögöl, útnak fogván, seregeikhez elértek
 A' Hősek, szakaszokra vevék és tábori rendbe.
 Indultak hosszú sorban, lépdelve egyenlőn,
 Vállaikon párducz lengvén, kard czombjokon
 ingott,

A' víz völgyen elé. — Kürtek recsegének előre.
 Három nap folyton mentek, negyedére megáltak,
 'S tábort nyugtattak zúgó Sztrigy partja' terében.

Hajnal azonközben ragyogó fényt szóra ke-
 letről.

Indult a' tábor. Most itt a' szürke Küküllő
 Árkaiból kékelő fövényes vize' térjeit érték,
 És neveket tettek két testvér víznek egyenlőn;
 Innen agyaghegyeken túl két Homorodnak iszapló
 Kisded folyamait. Sereget nyugtattanak ottan.
 És kémek küldvén nézék hova kellene tart'ni.

Igy történtek ezek, hallottuk régi szavakból.
 A' Hősek nyugvának, az elment kémek ügyeltek

Honnyot. Azonközben éltét itt végezi Kréka,
 Kréka Atillának hű özvegye. — Irnak az ör hős
 Három nap rendelt sírinnepet anyja nevének,
 És erdőt szentelt emlékül. Tart ma is a' név. —
 Innen elébb seregelve jutának az Olt vize mellé,
 És lemenének Barcza terén. Sárkány hegye innen,
 Túl a' fellegütő Czenk-bércz kékelte ködökben.
 Ellenben zuhogón ordított a' rohanó szél;
 Melly Nemezéről vette nevét rossz éjszaki rémről,
 Rém vala ez szélvészt és fergeteget támasztó.
 Öt napokig zúgott és tartóztatta mehetni.
 Ám hatodára kies nap tűnt az egekre ragyogva,
 Kék fényben mutatá a' nagy térséget előttük.
 Terjedt sík, hegy övedzi körül, Olt' árka hasítja,
 'S Ügy' kisebb vize barna fõvenyt hömpölygve se-
 pervén.

Mély csendben lépdelve nyomultak előre tö-
 mötten,
 'S óhajták ha talám ez volna jelelve hazául.

Ott hol az örvényes partú Olt' habjiba önti
 Ügy csendesb vizeit, volt egy sziget, isteni lak-
 hely.

Régen Dák népek Felségei' honnya 's ligetje.

Itt tarták üléseket, itt mulattanak egykor

A' tündérkertben. Így hívták hajdoni népek.

Hogy pedig a' kormány más Istenfajra leszálla,

Félisten maradék bírá a' kertet azontúl.
 És hogy ez is kiveszett, egy vég vér-lányra ma-
 radt-le.

Ez tartá egyedül birtokban, férjtelen és szüz.
 Mert hírszó szárnyalt és hitt hírszónak az asszony:
 »Bárha kötést szerzel napnyúgoti férjel, eloszlik.
 »Várna tehát új éjszaki Hőst 's szent frigybeli
 mátkát,
 »És ezzel boldog napokat töltendene mint hölgy;
 »Ám de külömben történvén megbánja kötését. —
 Várta Alirán hős jegyesét és lángza hijába.

Ám de Kaimbárnak más gondok fortak eszé-
 ben,

Hajdoni Dákvezetők' végső vérsége Kaimbár,
 Argídáva' kevély Fejedelme, sok öszvetolongott
 Nemzetnek vezetője, erős, nagy, harczbeli bajnok,
 Kérte Aliránnak jobját, kéntette szerelmét.
 Mit tett a' rebegő? így szollt végtére: »Kaimbár!
 »Hogyha hajolt szarvát a' hold töltendi negyedszer,
 »Vedd kezemet, légy férjem azontúl.« Hitte
 Kaimbár.

Buslakodott a' Szüz 's kétlette az isteni végzést.
 A' fóllyam' mezején járdalt estvéli homályban,
 És távol idegen népet szemlélve megállá.
 Négy Hősek lovagoltak elől, sarkalva serény mént.
 Buzdult keblében a' tündérkerti Királyné,

És isméletlen lángot sejt égni ereiben.

Isteni titkos mív, mert Isten súgta beléje.

Látá a' négy Hőst közelíteni 's szollt elejekbe.

„Melly anyaföld' magzatji? miért érkeztetek erre?“

Monda, 's szelíd szemein lassan súgárza szemérme.

„Éjszak' népe vagyunk és honnyot szerzeni jötünk.“

Visszafelelt Irnak, és titkon lepte-el a' láng. —

„Hogyha közel céltok, nállam nyughattok ez éjjén.

„Oh Szűz“ szollt Irnak „bár isméletlen előttünk,

„Itt maradunk nyugván, és osztán útra menendünk.“

Ment a' Szűz 's vezeté a' Hőseket által az ingó

Termőfák' zöld gajjai közt tündéri lakába.

Így volt Alczynousz' bájkertje gyümölcsfa sorokkal

Környülvéve — szelíd csergéssel ömöltek ereikből

A' zengő kútfők 's a' völgyen lejtve haboztak.

Hogy pedig ős honnyába elértek, rendre leültek.

Irnak elébb, osztán hős társai, és velek a' Szűz,

És kérdezte kik és hova tartanak. Így felel Irnak:

„Ázia ős földünk; legelébb jött útra Balámber,

„Khaddika, és Karathon, 's a' hadban félsztelen Uldin;

„Optár 's büszke Ruás, nagy Mundzuk, végre Atilla,

„Nyúgoti földre, sovány szirtekről, lakni sereggel.
 „Elmondotta miket tettek, mint haltak-el itten.
 „Elmondotta Atilla' hadait, Aquiléja' veszélyét,
 „A' Katalauni mező' vérharczát, Róma' riadtát,
 „És Straszburg' döntött falait; mert sudta soronként,
 „Végre beszélte miként rontá Szikambria' térén
 „Egymást a' roppant Nemzet, hogy Atilla kihalván
 „Éjjel hölgynél vérében, magzati kardra
 „Keltenek osztatlan birodalmért. Khába kevély fi
 „A' Goth vérségű Aladárral, 's vívtanak együtt.
 „Elhullott Aladár, Irnakra maradt az erőszék.
 „Khába keletre fogott haza. Irnak honnyosi néppel
 „Isteni végzetként e' földre vezérele serget,
 „Hogyha talán itten rendelte telepleni Haddur.
 „És az arany almát elnyervén érne hazába.“ —

Így végzette szavát és gyakran visszabeszéle.
 Éltek az életadó borral 's bőv honnyi gyümölcse.

Ám de Aliránnak keblét ellepte szerelme.
 Halgata és bágyadt. Terjedt titkolva az égés.
 Ráfüggeszti szemét a' Hősre 's habza beszédben.
 Ismétlette szavát 's mondásait újra felejté,
 És nem bírva tüztét, lankadván reszkete és fort.
 Éjjel ereszkede, a' völgyekben hűs szelek ingtak.
 Nincs nyúgalma, heves lángokban küzdve vezérlé
 Irnakot, árnyékos fák közt, vagy völgyeken éj-
 ben.

Súgárzott a' hold lengő zöld ágakon által,
'S a' völgyben lemenők' árnyékát visszavetette.

Így táplálta tüzét, és kínját végre kivallá.
Érté a' Vezető, és ingada 's habza tanácsa.
Innen Népe' közös szava tartóztatta maradni,
Onnan az elbájló szép lány tiltotta mehetni. —

Engede a' titkos szív súgarlatnak az ért ész,
És napokat téven a' Hős elszánta maradni.
Népeit a' tereken letelepleni hagyta 's pihenni,
Míg alkalmas időt indulni vehetne viszontag. —

Hallja Kaimbár Hős a' hírt 's méregre fel-
indult;

Öszvevoná Népét 's készült Irnakra rohanni,
A' szigetet 's Szüzét őrzé a' honnyosok ellen.
A' vész hírt hallotta 's örült a' párduczos Irnak.
Két követet küldött fenyegetve köszöntni Kaim-
bárt,

Kálnokot és Bágyont 's így dörge vezéri szavával:
„Menjetek Irnak hős nevével Dák népek' Urához,
„Mondjátok: Éjszáról jöttünk honyszerzeni erre,
„Isteni végzésből, mert Istenek a' hazavédők.
„Nem rablunk, nem pusztítunk, ős földjein által
„Csak szabadon mennünk engedvén útba ne
áljon.“

Így szollván, hatalom lelkét lelkekbe lehellé,
'S ők Irnak' szavait hordák, Irnakhoz egyenlők. —

Hallá a' nagy szót, és fájdalom ölte Kaimbárt,
Visszaient dölyfös mérgéből adva beszédjét:

»Honnyosok, ebfajták, országtalan emberek, orvok!

»Ám de mi kisztete-fel távol haza földre jönni

»Halni hazátokból. Nincsen temetője talán rossz

»Országtoknak, azért idegen port rágni akartok.

»Tudjátok-meg erős nép lakja ligetbeli földem',

»És megemésztettek, 's nem is engedem a' szabad útát.

»Nincs egy talpalat is telepedni, temetni elég van.«

Meghozták a' hírt Irnaknak, 's forra hevében.

Menten ezer kúrtek rezegének kezdeni harczot.

Ám de Kaimbárnak nagy serge se nyugva henyélve.

Ellenement, és öszvecsapott a' tábori néprend.

A' ménék nyihogának alatt 's emelengve szököngtek.

Törtenek a' dárdák, a' kardél bontogat és szel.

A' levegő zúgott, a' Hösek' hangja zuhogott.

Hörgenek a' holtak vérző sebeikben üvöltve.

Így csattog vészharcza az éjszaki fergetegeknek,

Hogyha falombok közt egymást hasogatva csatáznak.

Zúg a' mély erdő, a' tölgyek súdari sívnak,

Nagy recsegés, zúgás gyakorolva zuhong az egekben.

Alkonyatig tartott a' vérharcz's a' csata' vésze.
 Büszke Kaimbárnak vert népei szélyeloszoltak,
 'S a' diadalmasokat hagyták a' hadmezejében. —
 Látta riadt népét, a' vészt's nem féle Kaimbár,
 Isméretlen az ijedelem. Sarkalva vezérlé
 Négyszeresen dobogó ménjét, és félsztelen
 ordít.

Ordít érzetiben vesztének, mint vad oroszlány.
 És Irnakra rohant és vagdalt, szeldele és tört.
 Ellentáll a' Hős, és mint tölgy ingani nem tud.
 És kifog öldöklő vágásokat, és leüt újra,
 És gyakorolva ütést, kopjáját újra emelte,
 És lesüvöltve csapott; csattogtanak a' sisak és ing.
 Végre Kaimbárnak kopnyáját messze lesújtá,
 'S bévégzé a' nagy nap' harczát karja' ütése.
 Esti homály lebegett a' környben, 's nyugoti szelő.
 A' diadalszerző Hősek nyugvának örülve.
 Osztozták az idős bort's jártak honnyosi tánczot,
 Szellengőn, párral, büszkén emelengve, kiáltva.

Am Haddur Istennek egyéb tárgy fogta figyel-
 mét.

Úszó tűzgombot hagyta lángzani a' levegőben.
 Állva maradt és fénye soká szikráza felettek,
 Osztán elpattant, 's dörgése zuhogva csapongott.
 Zágon előállott és mondott főpapi szóval:
 »Éjszakiak, védő Haddúr' kedveltjei, Hősek!

„Haddúr áldá-meg hadrontó fegyvereinket;
 „Haddúr’ kedve hogy itt honyot választva ma-
 radjunk.

„Jelfényt küldé ’s tanít mit keljen tenni ezentúl.“
 Így szollott és áldozatot teve, ’s Istenit áldá
 Mind az egész Népség, és hitt a’ főpapi szónak.

Irnak Aliránnal frigyét köte és hitet esküdt.
 ’S részese lett vérrel védett vize partinak, és bőv
 Erdeinek, ’s e’ just unokákra maradni határzák.
 ’S felfejté Irnak, mit tett a’ lángos oroszlány,
 A’ tündérkertnek vad bajnoka és az arany fa. —
 És szakaszokra vevé sergét, székekre felosztván,
 És Székelyeknek nevezé a’ székbeli Honnyost.

ARANYAS-RÁKOSI SZÉKELY SÁNDOR.

SZÉPEMHEZ.

Leányka, hő tekintetem
 Rajtad midőn legeltetem,
 Mint a' tavasz nap' fényétől
 'S a' rózsá harmat' enyhétől
 Lángérzetim úgy élednek
 Sűgáritól szépségednek.

De ah, midőn pillantatom
 Te rajtad nem nyugtathatom,
 Mint a' tavasz napfény nélkül
 'S a' rózsá friss harmat nélkül,
 Úgy hervadok keservemben,
 Örök tél, 's gyász van életemben.

PRIMÓCZI SZENT-MIKLÓSSY ALOYZ.

RÓMÁRA VALÓ BÉVEZETÉSBŐL
E G Y K I S T Ö R E D É K.

(Kézirathban lévő Olasz Országi Útazásból).

R Ó M A.

Ha voltaképen és részrehajlás nélkül meggondoljuk a' dolgot, egy Városnak sem kellene előttünk olly irtóztatósnak lenni, mint Rómának. Sehol egy bűn nincs, a' melly itt nem uralkodott volna, és sehol valamelly gonoszság nagyobb mértékben nem, mint itt. Tékozlás, tobzódás, ragadozás, és minden jónak, igaznak, ártatlannak, szentnek felforgattathatása 's elnyomattathatása, kegyetlenség, tüzzel, vassal, méreggel *) ölés sehol olly nagy divatban nem voltak, mint itt. Iszonyodom egy vérszopó Márius, egy dühös Silla, avagy egy tigris Néro hallására: menthetem mindazáltal őket azzal, hogy embertelen pogány isteneik is go-

*) Livia, az Augusztus felesége, Császárné létire is jól értett hozzá. Lásd Nagy-Várad Ajtay' Világ történeteit, Augusztus alatt. Az újabb mérgezésekről pedig Guicciardinit VI Sándor Pápáról. XIV Kelemen Pápa életének is, a' köz vélekedés szerint, ez vetett véget.

nosz, fajtalan 's vérben gyönyörködők voltak. De hogy még az önnön gyilkosaiért is, és a' kereszt-fán, könyörgő szelíd Jézusnak, ennek a' békeség Fejedelmének követői, a' Keresztyének is, Rómának, mint fejeknek, hol tudta —, megengedése — helybehagyása — 's parancsolatjára, hol, de igen ritkán, azok nélkül, nem kevesebb vérpatakokat árasztottak, és szinte úgy égettek, elevenen *), kimenthetetlen dolog előttem. És még is ezt a' Rómát, ezt a' rettenetes Rómát, kiki látni kívánja. Kimondhatatlan volt nekem is az én vágyódásom, és az, mennél inkább közelítettem hozzá, annál inkább nőttön-nőtt. Nem is csuda: mert tíz esztendő koromtól fogva iskolai neveltetésem nekem is, mint némelly Európának, és fájdalom! minden Magyarnek inkább Római, mint Nemze-

*) A' Keresztyén Róma a' pogánynál egy okkal többet tudott találni az ártatlanok' megégetésére, t. i. a' boszorkányságot. Ezért mondja Voltaire: „Il y avait dans l'ancienne Rome des fous, qui pensaient être sorciers: mais on ne trouve point de barbares, qui les brûlassent “ — Melly nagy dicséretére szolgál azért a' mi Historiánknak és különösen könyves Kálmán Királyunknak, hogy ő már a' Xld. század' elején a' boszorkányok hívését és bántását megtiltotta: De strigis vero, quae non sunt, nulla quaestio fiat. Colom. Decr. L. I Cap. 57.

tembeli volt. Többet vesződtem annak nyelvével, történeteivel, igazgatása' módjával, szokásaival 's ocsmány vallásával, mint önnön magaméival. Minden rosszat 's borzasztót elhallgattak róla Tanítóim, és minden jót, szépet 's nagy tettet elragadó dicséretekkel plántáltak gyermeki 's ifjúi lágy elmémbe. Bámultatták velem Eneást, a' bujkáló, szökő, tévelygő, nyomorgó és végezetre is egy tenyérnyi földön lett uraságát, csak egy Kisasszonykának köszönő Eneást: Árpád iránt pedig, a' ki előtt, mint a' forgószél előtt, hársogott, rengett, omlott, hódolt minden, 's a' ki ön ereje 's hatalmas karja által lett több és széles tartományokon Fejedelemmé, csak valamelly figyelmetességet sem gerjesztettek bennem. Csudáltatták később velem Róma' hét csiga Királyát, kik csak talpalattnyiról talpalattnyira tudtak foglalgatni, 's két száz negyven négy esztendő alatt csak mintegy negyvenkét négyszeg mértföldre terjeszteni birodalmokat, a' mikor a' mi csuda hét Mogerünket, kik mint a' villám, Országokról Országokat hódítottak és tizenkét esztendő alatt 5886 négyszeg mértföldet hajtottak hatalmuk alá, csak szemembe sem tűntették. Tiszteltem Numát, a' legjobb jóltévő hazugot, a' nélkül hogy a' szent Szent Istvánról csak meg is emlékeztem volna. Az erős

léleknek egyedül való példánya, a' gyalázatosan orozva gyilkolni akart's megcsalódásán neki boszszankodott M u c i u s S c a e v o l a volt előttem; a' mikor annak az erősebb lelkű Magyarnak, ki ellenségét különben el nem veszthetvén, azzal ölbe kapa's a' toronyból rettenthetetlen bátorsággal ugrék-le Belgrádban a' nyilvánvaló halálra, még csak a' nevét sem tudtam, sem tudom. A' Haza'szeretéséért a' két D e c i u s nak emelék szivemben oltárt, holott őket csak a' vak babona és a' győzelem megnyerésének rajoskodó hite rohantatá a' kába halálra; a' mikor Z r i n y i nek, ennek a', vagy pár nélkül való, vagy csak egyetlen-egy, de nem Római, hanem Spártai L e o n i d a s vele páros halhatatlannak, a' ki magát Hazájáért nem haszon, nem győzés reményléséből, hanem a' lehető emberi legnemesebb magaelszánásból áldozta-fel, csak mécses is alig gyújték. J u l i u s C a e s a r volt az én hősöm, csak ötet bálványoztam én, és senki képzelődésemben nem mérkőzhetett ezzel a' nagyravágyó Óriással, holott ő Római tudománynyal, Római hadimesterséggel, és Római—még pedig annak legnagyobb hatalomra hágott korabeli-erővel győzte-meg a' tudatlan és a' hadimesterségben sokkal járatlanabb apró Nemzeteit Galliának, és később Pompejust, de csak a' hiú,

dölyfös és vigyázatlan Pompéjust; a' nagylelkű Hunyadi Jánost pedig, a' ki ő nála sem a' győzni-tudásban sem az emberi nemzettel való szelíd bánásban kissebb semmivel sem volt, a' hazaszeretésben pedig ötet menyföldnyire feljűlmulta, — mert annak nyakára, holott azt hazafi vérontás nélkül is tehetne volna, nem ült —, alig tartottam vala képesnek, hogy seregében csak egy kis Századoska is lehetett volna. Örültem, tapsoltam, hogy a' mászó hizelkedés az alacsony ravasz lelkű Augustusnak, ennek az egész Uralkodónak alig csak harmad részének, templomot rakott, Papot rendelt, születését megülte, emlékezetét játékkal inneplette, egy szóval Istenné tette; a' mikor a' nála mindenben sokkal sokkal nagyobb Mátyásnak, ennek az egy magában három nagy egésznek, úgy mint tudósnek, hatalmas Uralkodónak és győzhetetlen hősnek, sőt még olyan igaznak is, a' kiről a' Magyar mai nap is azt mondja: Megholt Mátyás Király, oda az igazság,“ e' csupán két sorból álló sírversét is

E' kis sír fedi Mátyást, kit nagy tettei vallnak
Istennek, 's csak sors hirdeti emberinek *).

*) Corvini brevis haec urna est, quem magna fatentur
Facta fuisse deum, fata fuisse hominem.

háborogva sokallám. Istenlém Títust, az emberiségnek édes barátját, de olyan körülállások közt barátját, a' mikor azért senkitől sem félhetett; és Szent László iránt, ez iránt az emberi nemzet' nagyob jóltévője iránt, a' kinek nemmes szíve akkor is pártját fogta nagylelkűen az üldöztetettnek, a' mikor azért nagy veszedelemtől félhetett *), ez iránt a' László iránt, a' ki az ő koronájára törekedőt nem csak szabadon bocsátja, hanem még királyi módon is tartja, és még akkor is, mikor az, életére tör, csak fogházzal bünteti; ez iránt, mondom, kiben több Títus, és még egy bátor vitéz M. Claudius Marcellus is lakott **), alig gerjedt bennem a' tiszteletnek csak némelly szikrája is.

Trajanus, a' jó és hódoltató Trajanus még az, kit a' Római História leginkább kijegyez és

*) T. i. a' Pápától, hogy az Ekklezsiából kiátkozza, ha a' kiátkoztatott Lengyel Királyt Boleslaust befogadja, és még is befogadta, sőt a' fiját a' Lengyel Királyságba is bette. Lásd Budai Esaiás' Magyar Ország Historiáját.

**) Ez volt a' harmadik, 's Plutarchus szerint az utolsó, ki az ellenség vezérét önnön kezével megölte, 's annak fegyvereit a' Capitoliumban Jupiter templomában felakasztotta. Éppen ilyen vitéz volt Szent László is: mert ő is a' Kunok' Fejedelmét Akost, a' maga kezével ölte-meg.

imád. Ez is meg van nekünk Nagy Lajos Királyunkban, ki a' jóságban, szelídségben, hasznos rendelkezésekben 's Országok foglalásában amazal felér, a' tudományokban pedig rajta sokkal feljűl is hat.

Hova felejtélek-el nagy-lelkű Camillus! inkább egész Nemzetedet, mint téged, ki az attól rajtad elkövetett méltatlanságot, önnön érdemeidben 's ártatlanságodban lelvén megnyugtatasodat, nemcsak csendes szívvel eltűrted; hanem még annak legnagyobb veszedelmében, mint Vedangyala, segítségére is repűlsz, és éppen akkor, mikor a' végső inség *vae victis* esseben sohajtja-ki utolsó fájdalmát, ott toppansz, megmented az alacsonyyságtól, hogy gyávák módjára arannyal vásárolja a' békességet. Vassal vívja azt meg a' te hős lelked; szétvered tomboló ellenségit, lealázod, eltörlöd. Kicsoda hozzád, nagy-lelkű, hasonló, a' ki egész Hazád' egén legelső rangú fényeddel csak egyes-egyedűl magad tündökölsz? Kicsoda? Egy egész Nemzet, a' Magyar, a' dicső. Kérd-meg a' Nagy Theréziát, ha végveszedelmében nem mind Camillusok voltak e Eleink. Kérd-meg Montesquieut, ezt az országos és mélyeszű tudóst, 's meglátod, így felel: »La Maison d'Autriche ignoroit, de quel prix la Noblesse Hongroise lui servit

quelque jour. Elle cherchoit chez ces peuples de l'argent, qu'il n'y avoit pas; elle ne voyoit des hommes, qui y étoient. Lorsque tous les Princes partageoient entre eux ces Etats, toutes les pièces de sa Monarchie immobiles et sans action tomboient pour ainsi dire les unes sur les autres: — il n'y avoit de vie, que dans cette Noblesse, qui s'indigna, oublia tout pour combattre, et crut, qu'il étoit de sa gloire de périr et de pardonner.“^{*)})

Úgy van, édes Barátom, volt minden Római nemes és nagy tette nekünk is emberünk, de Liviusunk nem, a' ki még Regulust a' szántszándékos önnön gyilkosát is, és a' természetet, mellynek szava a' legfőbb törvény, levetkezett önnön fijaik vesztőit, a' rettenetes Brutust, és a' vad Manliust is, a' millyenek, hálá a' Magyarok Istenének! Nemzetünkben nem voltak, csudálatni tudja velünk. Volt Eneasunk is akár Almos, akár inkább Árpádban, de Virgiliusunk nem. Volt szabadságunk a' beszéllésre, voltak és vagynak gyűléseink: de Ciceroink nem. Csak az Írók pedig azok, kik a' szíveken uralkodnak, és azokat a' merre akarják arra bírják.

Nagy Nemzetem! be szerencsés és boldog

^{*)} Lásd: L'esprit des Lois. Iső Darab.

vagy! A' dicsőségre két út visz, vér és ész. Az elsővel valót, melly terhes és temérdek szenvedéssel, iszonyú nyomorúsággal 's halálzáporral jár, hős Eleid már megszerzették, és olly tiszta fényben árasztották-le reád legszebb örökségedül, a' mellynél tisztábban egy Nemzetre sem soha: a' másik utat ellenben, a' könnyűt, a' kellemetést és minden veszély nélkül valót 's még is amannál felségesebb dicsőségre vezetőt (mert harcz és vérontás az állatokkal, ész az Istenséggel köz) nyitva hagyták előtted, hogy ezen, nekik méltó unoká-jokká küzdhess - fel. Im a' szép pálya a' vetélkedésre, im a' tágas mező a' munkára, melly nem egészen miveletlen ugyan, de még is parlagabb némelly más Nemzetekénél. Mind arra, a' mire egy Nemzet alkalmas, alkalmas a' más is. Egy lélekkel egy célra mindég győzött a' Magyar! Follyon hát öszve ezen dicső célra ész és vagyon, 's győzünk mi is. Pennára azért, a' kik arra termettek. Segítségül ezeknek, a' kik annak forgatására vagy kevés tehetségek, vagy sok foglalatosságok miatt nem elégségesek, és, ha amazok ész által, légyenek ezek gyámolítás és elősegéllés által halhatatlanokká, az az nagylelkű F estetics-csé, Marczibányivá, Szécsényivé, Telekivé. És ekkor, talán csak fél század mulva is,

tudományos tetteinkre nézve is mérközhetünk az-
 zál a' Góliáttal, a' mellyel Eleink vitéz tetteikkel
 mérközhetnek, és mi Rómát, ön Honunknál nem
 fogjuk jobban sem csudálni sem magasztalni, sem
 tanulni, sem szeretni. Mert valósággal nem a' Ró-
 mai Nagyok, nem, nem is a' történt dolgok, ha-
 nem a' Római hasonlíthatatlan Írók azok, kik ve-
 lünk Hazájokat kiirthatatlanul megszerettetik, és
 az a' nagy mind testi mind lelki hatalom, a' mil-
 lyennel még eddig egy Nemzet sem bírt, az, melly
 bennünk mély tiszteletet és hathatós kívánságot
 gerjeszt arra, hogy kiki vágyódjék látni a' földhá-
 tán azt a' pontot, melly valaha az egészen nem csak
 erővel, hanem észszel is uralkodott. Mint a' mág-
 nes a' vasat valamelly láthatatlan erő által, olly csu-
 dálatosan vont engemet is, mint feljebb is említ-
 tém, ez a' bűbájos Róma egy belső óhajtozás
 által, melly, mikor egy Friauli hegy szemeimnek
 a' kellemetes Olasz földet feltára, egész lelkemet
 megrepesteté 's Montival ilyenre fakasztá:

Ben di senso è privo
 Chi ti conosce Italia, e non t'adora. *)

*) Valóban nincsen érzése annak, a' ki ismer
 Olasz föld, 's nem imád. — Monti a' mostan élő Olasz
 Költők közt leghíresebb; több apró munkákat adott - ki:

Most már lángoltam hát Róma után. Rómán kívül minden kicsiny volt előttem. A' csuda Velence, a' tudós Pádua, a' költős Ferrára, a' kövér Bologna, a' szép Florenczia mind semmit sem ért: mert Rómát Virgiliusnak illy verse után:

A' több más város közt úgy felemelte fejét ez,

Miut a' cziprus bangita közt fel szokta emelni *)
 még ma is ollýannak gondoltatá velem a' képzelődés, a' millyet szem nem látott, fül nem hallott és az embernek szíve meg sem gondolt. De mennyire megcsalódtam, 's mennyire meghökkentem mindjárt a' határszélen, és millyen haraggal nem futtatott-el továbbra a' Campagna di Roma' (Róma mezeje vagy határa) látása. Megengesztele ugyan valamennyire későbbben, magának a' Városnak szemlélése: de azért ez a' valóságos Róma csak ugyan soha sem lehetett többé és nem lesz én ben nem olly dicső, olly felséges, mint volt az én az előtti Rómám. —

lakik Majlandban és ott létemkor valamelly Olasz szótár formán dolgozott.

*) Haec tantum alias inter caput extulit urbes,
 Quantum lenta solent inter viburna cupressi.

PAPP JÓZSEF.

MÁSODIK FERDINÁND.

(Ballada).

Mi veszve dül az úczán a' lázzadás,
 Szarvat emelt, 's feltekint szilajon.
Tüzes csapású korbáccsal hasonlós
 Lovalja a' dühös népet vadon.
 Tolongva nőttön nő a' nép' robajja
Mint a' szelektől felfútt habok zajja
 'S nyomul-be a' Császárvár kapukon.

Szerette nép! Ausztriám! hát hajdani
 Hited' tagadva, dúlsz, pártoskodol,
 Bűnös kezedd a' fő főt bántani
 Megtartatásodra gonoszkodol.
 Császárodat fenyegeted hijába!
 A' szent keresztnek áll ő oltalmába,
 'S az ég kiment minden bajokból.

Oh Uram Isten! a' Császár így sohajt,
 Erőben fénylő mentsvár! Te hozzád
 Kiáltok! intesz, 's a' békeág kihajt,
 Szolsz és fülelve hajt a' habzaj rád.
 Hatalmad a' halandók' megtartója.
 Az a' kinek kezéd oltalmazója,
 Csendes öbölben nem fél semmi bajt.

Uralkodóvá úgy hivtál engemet,
 Hogy szent hitem' fényét megtartanám;
 De ah hijába kiáltom népemet,
 Nem hajt vakult makacságába' rám.
 Im zendül a' nép egymásra törve fel,
 Lerontja oltárid' bűnös kezekkel,
 Nézd mint bomol-fel Országom, hazám.

De hogyha új győzésben kell hitemnek
 Virítani 's új próbát mértél reám,
 Tied legyen kiömlése véremnek,
 Tőlem ne vond-meg martyr-koronám.
 Csak tévedett népemről ítéleted
 Fordítsd, 's bocsásd ránk fény-lövelleted',
 Pokol' vészéből ha kihuzhatnám!

'S az Úr, kihez Ferdinánd most fordula,
 Malasztja' fényét rá küldé, 's noha
 Könyörge még, előtte megritkula
 A' földi burkok' setét sátora.
 Az Isten' ihlése testét járja át,
 Halyán keresztről Krisztusa' szavát:
 Én Ferdinánd nem hagylak-el soha.

Alig hogy a' nagy mentő szót kimondta,
 A' várba a' bűnös nép eljutott;
 Midőn az ércz kapukon általronta,
 Csatázva a' lépcsőkön felfutott.
 Rohanva törnek már azon szobába,
 Hol Ferdinánd térdel 's buzog magába,
 'S körülveszik mire szét-pillantott.

Magokkal hoznak egy ártalmas irást,
 'S neve' aláírását sürgetik,
 'S olly meszsze űzi egy a' bitangolást,
 Hogy kent személyére vetemedik,
 Császársa' mejjét rázva: hogy meg ne bánd,
 Kiáltja, ird alá neved' Ferdinánd!
 A' többi erre elfejéredik.

Habsburg' szülöttje el nem felejtí szent
 Tisztjét, dagadva nő veszélye bár;
 Bajában a' Császár még meg sem rezzent,
 Mint a' habot törő köszikla vár.
 Bátran kimondja a' garázda pórnak:
 Mord kebletekben bár mi roszzsak főrnak,
 Nevem' alá nem írom soha már.

Az Isten én Uram engemet nem hágy,
 Hatalmas ígéje ezt hirdeti,
 De hogy ha rossz szívetek többekre vágy,
 Haragja czélotok' megbünteti.
 Híjába villog a' kard jobbotokban,
 Vagyok az égieknek oltalmokban,
 Az Úr szövetségtek' széllyelveti.

'S ím trombiták szólnak — 's vitézek rontnak
 Vágtatva bé a' vár' udvarába;
 A' gyáva pártütők némán osontnak,
 'S elhalnak a' vidám had' zajába'.
 Ment már Urunk! szabad! víg hangzatokban
 Ez hallik a' Császári pitvarokban,
 A' lázzadás oszol szaladtába'.

A' hív csoportot Szánt Hilair vezette,
 Győz mindenütt a' Császár' serege.
 Él Ferdinánd! az ég harczol helyette,
 Eloszlik a' veszélyek' fellege.
 Hatalmad oh Uram melly nagy! hirdeti
 E' földnek a' te munkád' természeti,
 Hogy a' te híved' még nem rettege.

Kincstárban tartják Ferdinánd' szavára
 Azon köröszöt, melly így biztatá,
 Azon csudás erő' nagy mustrájára,
 Habsburg' hatalmát melly megalkatá.
 Nem is fog elbukni soha Ausztria,
 De győzve harcziból feltámadnia,
 Hitében mert nagy lelkét állatá.

GRÓF MAJLÁTH JÁNOS.

ORPHEUSZ ÉS EURYDICE.

Virg. Georg. IV. 464.

Orpheus a' tekenős lanton szelidítve gyötrelmeit,
Tégedet, édes nő, csak téged zenge magányos
Partjain, mikoron költ a' nap, 's a' mikor elszállt.
Plútónak szomorú küszöbén, a' Ténaruszi aknán,
És a' bús ligeten, hol az éj borzalma sötétlik,
Béhata az árnyékok' lakjokba, a' durva Királyhoz,
Kit soha semmi panasz nem tud lágyítani segélyre.

A' meghatott Erebusz' mélyéből íme tolongnak
A' kiaszott alakok 's az elholtak' bánatos árnyaik,
Mint mikor a' madarak foltonként űlik-el a' lázt,
Est szállván, vagy fergeteges vész 's zápor az
hegyről.

Nők, férjek, harczokban elhullt nagylelkű hősek'
Testjei, gyöngé fiúk, szűz lyánzók, atyjok előtt már
Máglyájokra jutott, hamuvá-égett, színtelen ifjak.

Söt a' Vár maga is, 's az Halál' mély tömlö-
cze, 's a' kék

Kígyókkal hajokat felkontyolt Tartari lányok,

Bámulják szavait; nem ugat most Cerberusz a' sok Szájjal, 's Ixion kerekét elakasztja szelében.

Túl vala már minden bajain, 's ím vissza-felé tér,
'S a' megnyert Kedves közelíte a' földi lebelhez,
Háta megett mindég; ezt hagyta Proserpina nékik;
A' mikor hirtelenül rossz ész szállotta-meg ifját,
Oh mi bocsánandó, ha ismerne bocsánatot Orcusz!
Vesztegel, és már már az üreg' fényéhez elérvén,
Gyúladozásaival nem bírva, feledve tilalmát,
Hátra tekint, 's előmőlt tette, ah, a' durva tyrannak
Alkuja szegve vagyon! 's háromszor zenge az
Avernus.

'S az, Ki veszít engem? ki veszít-el tégedet?
ugymond;

Melly fene düh! ádáz Párkáim vissza kiáltnak,
'S e' habzó szemeket nehez álom zárja-be örökre!
Légy boldog! fogd gyenge kezem', nem többet
tiédet!

Engemet eggy iszonyú éj ránt-el hatalmasan innét.

Mondá, 's mint mikoron a' füst széllyt-oszlik
az égben,

Eltűnt. Hasztalanul akará megölelni szerettjét
Búsult férje, haszontalanul neki mondani holmit;
Őt többé meg nem látá, 's a' Csolnakos által-
Menni az elebe vetett fertőn nem hagyta megintlen.

Mint mikor a' topoly' árnya között a' fülmile
gyászol

Fészkéért, mellyből még pelyhes kisdedit a' vad
Földmivelő kisedé, végig-csattogja magányos
Éjjeleit gallyán, epedezve újítja siralmait
Szüntelenül, 's a' tájt messzére eltölti keservvel.

Szívét meg nem hatá Hymen, nem Vénusz
ezentúl.

Béjára, 's maga, az éjszaki sark' vihar-üzte vidékit,
'S a' zordon Tanaiszt, hol az új jég régi jeget lél,
'S Eurydicét zokogá, 's Plútónak szidta tanácsát.
Cíconi nők, kiket ő kikerüle, az Istenek' éjén,
Bacchusznak szilaj innepi közt, ízekre szakaszták
'S szép tetemit magokon hegy völgy elszórva te-
kinték.

Márvány vállaiból kiszakadt feje az Oeagri
Hebrusz'

Habjai közt hömbörgött már, 's a' meghidegült
nyelv

A' leglármázobb örvényben is Eurydicéjét;
'S Eurydicét zajgotta midőn bús lelke futamlott,
Eurydicét és Eurydicét sóhajtozik a' völgy.

KAZINCZY FERENCZ.

ÉRZÉKENYSÉG.

Természetnek Ura, láthatatlan Felség!
Kinek tömjénezik magasság és mélység;
Alkotó kezednek e' volt remek míve,
Hogy érzékennyé lett az embernek szíve.

ÁNYÓS PÁL.

ÖNNÖN DICSÉRET.

Senki magát jobban 's szebben nem tudja dic-
csérni,
Másban virtusokat mintha dicsérve nevez.

KIS LAJOS.

A' MAGYAR GÁRDA HÁZRA.

Ott, Királyunk' ösi honnja
Előtt áll egy épület,
Mellynek pompás alkotmánya
Nemzetünknek becsület.
Egész dicső fényességgel
Tündöklék ott homloka!
Mondni látszik kevélységgel,
Hogy melly Nemzet birtoka!
Nagy és pompás készüllete,
Fejedelmi intézete;
Mint benne a' czél nemes,
A' Magyarhoz érdemes!

A' két Haza' szép Ifjai,
 Árpád maradékának;
 A' Nemesség' virágai
 Éltünk legszebb korának.
 Öszve vannak ottan gyűlve
 Hazánk' minden részéből,
 Egy egésszé egyesülve,
 Igaz szívből 's lélekből,
 A' jó Király' hív Örei,
 A' Nemzetnek reményei,
 Örömi sok atyának
 Díszei a' Hazának.

Mély tisztelet járja körül
 Itt az andalgó Ifjat,
 Báróczit vészi tükörül
 Tekintvén az elmúltat.
 Szép nyelvünknek arany kora
 Egész tiszta fényében
 Ragyog a' megboldogultra
 Halhatatlan tűzében.
 Nemes nagyravágyás feszül,
 Egy boldog jövőndő derül
 Itt az Ifjú mejjében,
 Szívében és lelkében.

Ekként sóhajt elfogódván
 Belső illetődéssel,
 Öröm-könnyeket hullatván
 Háládatos érzéssel:
 Nemzetem' nagy Királynéja!
 Áldás a' Te nevednek,
 A' dicsőség koszorúja
 Becses emlékez'tednek!
 Áldás néktek elhúnyt Ősink,
 Kedves Barcsaink, Báróczink!
 Áldás hamvaitoknak,
 Tisztelt poraitoknak!

MEZŐ-KÖVESDI ÚJFALVY SÁMUEL.

SZARÁNDOK LEÁNY DANÁJA.

Melyik czellánál térdepel
 Szivem meszsze-szarándokja!
 Tövisbotját ah! hol és mely',
 Fövénypusztába' nyomdokja!
 A' szent ruhát hol érinti
 Piros ajka csókolással!
 Mely atyjafiját köszönti
 Kegyes szivvel 's kézádással?
 Angyalének zengj fülébe,
 Midőn alszik fáradtában,
 Rozárium jobb kezében,
 Katylók vándorkalapjában.
 Édes két szem! kegygyel intő,
 Tiszta, 's oly barna mint kökén!
 Ah csak én is oly szent, mint ő, —
 Ah! Nénje csak lehetnék én!
 Üres pusztá nekem a' föld,
 Idegenképp bolyongok rajt:
 Enyém, enyém, rakott és töltt,
 Ha ötöt feltalálom majd!

EDVI ILLYÉS PÁL.

L I D I M
AZ EGRI SZELLŐHÖZ.

Repülj, repülj szelecske!
 Misimhez, Édesemhez.
 Ha otthon ül, 's egednek
 Híres borát Baráti
 Közt iszsza félrevágott
 Süvegében, oblösen fúrtt
 Kelyhére most virágzó
 Ép rózsá illatocskát
 Lehelj. Ha udvarában
 Ákászsza' zöld körében
 Kedves Magyar Kazinczyt
 Forgatja, pajkosan rázz
 Ajkára zöld levelkét.
 Ha bús elandalások
 Között hever, szerelmet
 Zsibongva lengj körülte.
 Ha déli álmat alszik,
 Lassún susogj felette.

De hogy ha Lyányt ölelget,
Bút hintegess reája.
A' Lyányra átkot, átkot
Fuvalj, ki más szerelmét
Lopdossa, és fogyasztja.

VITKOVICS MIHÁLY.

A N D A L G Á S.

Lankadt fényben lépe
 A' néma égbolton a' hold' képe,
 'S az éj' lelke suhant sohajtva.
 A' ködös felhők borzadtak,
 A' csillagok homályt adtak,
 Szemek mohos sírboltra hajtva. —
 Mint kísértetek, némán 's meggörbedve
 Megy egy fekete gyászsereg ott,
 Visznek, — szomor' látás! — meghidegedve
 Egy felserdült ifjat, — haj! — halott.

Mankóján reszketve,
 Kisírt szemeit földre meresztve,
 Ki követi a' kedves holtat?
 Üldözve sors' vas karjától,
 Végekép' elválva fijától,
 Keserűn siratja a' voltat.
 Ezüstsín szakállán könnyek görögnek,
 Homloka mély ránczokba vonúl,
 Oh! a' koporsón kötelek zörögnek,
 'S végbúcsú könnye utánna húl.

Vígan, mint kikelet,
 Futa élte 's reménylt csendes telet,
 Virággal hintett jövődöt várt:
 Mert hozzánk bőségre lépett,
 Követe jót, igazt, szépet,
 'S ah! tavaszban lelt élte határt.
 A' derék 's kedves ifjúnak örülve
 A' jó atya csupán benne élt.
 'S ím' teste a' setét sírboltban hűlve,
 Maga a' földért mennyet cserélt.

Ne sírj, ne áztassa
 Könny arczádat, 's szíved' ne szaggassa
 Jó atya! a' fúlánkfájdalom.
 Lelkét meglátod, ha végre
 Te is fellebegsz az égre.
 Csak a' veszőt fedi e' halom. —
 A' földi örök, a' kegyes hű remény,
 Bús szívünkben fennyen hangozza:
 „Az újralátás, — óh égi érzemény! —
 Rokon lelkünket öszevehozza.“

Ifjú GRÓF RÁDAY GEDEON.

A' K Ü S Z K Ö D Ö.

(N é m e t b ől).

N e m sokat kérek óh Végzés' dagálya!
 Egy szalma-ágyat, mellynek rongyain
 E' megsérült szív nyugalmát találja
 Lengvén az álom' hív karjain;
 Egy kevés fát parányi tűz-helyemre
 Melly kunyhóm' fagyát enyhítettse,
 S' midőn vad orkán süvölt ligetemre
 Fáradt tagjaim' melegítettse.

Nyújts még az éhség' engesztelésére
 Kenyeret csak egy szeletkét,
 Egy vizes korsót szomjam' üzésére,
 'S elengedem Sorsom' vétkét;
 Nem nyújtom ölelő karjaimat
 Semmi rokon kebel felé,
 E' csak ingerelné kínjaimat,
 Mellyek' árja szívem' eltelé.

Ne kószoljam az atyai örömek
 Édes aggodalmait soha,
 Mi lenne sorsok szegény gyermekimnek
 Midőn életem illy mostoha;
 Baráttól sem kérek vigasztalást
 Ki csak azért tűrne velem;
 Hogy elúnván a' kínos koplalást
 Felfalná szűk eledelem'. —

Vond-el Szerencse! tőlem javaidat.
 De nem fogsz kétségbe ejteni,
 Egy jobb jövődöben ostromidat
 Mosoly'gva fogom felejtetni;
 Rakj kincset a' gonoszra, gyávára,
 Fűzz érdem-pántlikát rájok;
 Szegény kis kunyhóm, a' Sors' vég-szavára
 Porba dől — mint palotájok.

LUDÁNYI BAY GYÖRGY.

KÍVÁNKOZÁS A' NYUGODALOMRA.

(Kleist után).

Ezüst patak! melly hajdan százszor
 Örökre hoztad szívemet,
 Mikor altatod már el másszor
 Víg csergéseddel szememet.
 Szerencsés az a' kit nyugtatnak
 Partodnak gyenge füvei,
 Hol bájolással danolgatnak
 A' bokrok' énekessei.
 Távol tőled, tele epező
 Búval 's kínozó bánattal,
 Még csak a' te szívet élesztő
 Edes képzeted vigasztal.
 És te oh zöld berek, oh kellő
 Szagokkal illatos völgyek!
 Oh ti meszsze hegyről kékellő
 Koszorúba fűzött hegyek!
 Oh vize a' liget tavának,
 Mellynek tükrében Aurorát
 Százszor láttam szép orcájának
 Csudálni rózsá biborát.

Harmattal vizenyös ligetek'
 Gyönyörködtető pázsitja,
 A' ti ezerféle színetek
 Lelkem' mikor vidámitja?
 Szóllj Echo! a' melly, ha lantomnak
 Rezgő húrjait pengettem,
 (A' hársfalugas gyepágyomnak
 Árnyékot szövén felettem)
 A' magos bérczeknek tetején
 Viszszaveréd a' hangokat,
 Szóllj, soha többé ne érjek én
 Illy nyúgodalmas napokat?
 Hányszor, ha a' cserfák' egyikét
 Választám nyugvó helyemül,
 Hivtad te is vélem Erzsikét
 A' kösziklás hegyek megül!

Most űzi tőlem a' mostoha
 Sors eddig volt jó kedvemet,
 Hogy ne csiklándozhassa soha
 Víg csevegésed fületem.
 Ott a' vidámságnak keblébe'
 Érzem magam mindenfelől;
 Itt az ágyúknak réz csövébe,
 Dugott halál mindent elöl.

Ott örömmel kínált a' patak,
 'S zöld térsége a' mezőnek;
 Itt a' veszélyek eláradtak,
 Itt csak a' fájdalmak nőnek.
 Mint mikor Eolus odvokból
 Kiküldi a' szélveszeket,
 'S ezek kavarnak a' homokból
 Homályos forgószeleket,
 A' napot elfedik felleggel,
 Megbarnítják az eget,
 Bévetik apró kövecsekkel
 A' virágzó ligeteket:
 Úgy dühösködik az ellenség,
 Altala ekképp' telnek-el
 Setét füstel a' levegőég,
 A' sík mezők fegyverekkel.
 Az ért vetés szélyel van dulva,
 A' gyümölcsfa könnyet hullat,
 A' szőlő ledül haldokolva
 Gyilkoló csapások alatt.
 A' menyaszszony maga szemléli,
 Hogy mintegy gyenge viola,
 Kedvelt mátkája a' kard' éli
 Alatt elhalaványula.

Általölelvén ötet hullatja
 Könnyét pirosuló képére,
 Mint hull-le az égnek harmatja
 Kinyílt rózsák' levelére.
 Amott szalad egy neveletlen
 Kisded, jó atyja vezetvén,
 De im' ez lerogyik véletlen
 Puskából általlövetvén;
 Mig vére mind ki nem omola
 Hivta fiját a' hív szüle,
 De az, nem lévén már gyámola,
 Ingadott, 's a' földre dűle.
 Miképen Boreas útjokra
 Indítván széltáborait
 A' támasztalan oltványokra
 Ront 's földhöz veri ágait.

A' föld sok mértföldek' mentébe'
 El van telve tüztengerrel,
 'S nem állhatván senki elébe,
 Mind inkább inkább terjed-el.
 Mint midőn a' habok partjokon
 Felduzzadván, kirohannak,
 Keresztültörnek a' gátokon
 'S sok földet elborítanak.

Szélyel futkosnak az elalélt
 Vadak az égő cserébe',
 A' másfél századot általélt
 Fákat is tűz kerité-be.
 A' mit a' tanult ész munkával
 És izzadsággal épített,
 Miket Róma büszke pompával,
 'S Korinthus felékesített,
 A' meszsze fénylő Városoknak
 Ezer diszes épülete
 Látszik, hogy a' dühös lángoknak
 Árjától körülvétete.
 Sok márvány torony, melly a' fejét
 A' felhőkig felemelé,
 Nem állhatván a' tűz erejét,
 Leomlik. A' föld reng belé.
 A' tűzoltó halvány nép lankadt
 Éltét, megfúlván, végezi,
 A' sok égett test az utzását
 Kövek helyett befedezi.
 A' kik tüzes üszkőn merészen
 Által verekedhetének,
 Mindegyik prédájává leszen
 A' golyóbisok dühének.

Lángal égő épületeken
 Víz helyett embervér csereg,
 Melly a' megtüzesült köveken
 Zuhog 's borzasztva sisereg.
 Bár fényes napunk szálljon alá,
 Még is földünk' tájékai
 Világosok, az éjt nappallá
 Téven a' tűz' lámpásai.
 A' kék egeknek menyezetét
 Habzó piros vér fedi be;
 Réz patakok folynak szerteszét
 A' felházak' tetejibe'.
 A' golyóbisoknak zápora
 Sűrűlt, a' láng neki zúdúl:
 A' hold', 's csillagoknak tábora
 Megretten, elfut, 's elsárgul.

Mintha mélységes üregei
 Az egeknek megnyílnának
 A' Kométák' sok ezerei
 A' Khaószba lehullnának:
 Akképen nyúlnak a' ké kellő
 Levegőég' öblén ált sok
 Tűz farkaikkal verselő
 Mázsányi terhű kartácsok.

Gyakran a' földnek is kebele
 Puskaporral megtöltve, itt
 Szórja a' fellegig felfele
 Kövicses belső részeit.
 Bögnek a' bérczek' köszirtjei
 Reng belé az ég' kárpitja:
 A' puszták' 's mezők' térségei
 'S a' kies völgyek' pázsitja
 Bé vagynak sűrűn záporozva
 Köröskörül holt testekkel,
 Miként Vezúv, 's Hekla halmozva
 Hajgál sok ezer kövekkal.

Így dühösködik Márs, 's ha végre
 Megszünteti vad haragját,
 Akkor tulajdon testeinkre
 Forditjuk magunk a' szabját.
 Úgy van, oh Harczoknak Istene!
 Szüntesd-meg a' fegyverfogást,
 Hiszen a' had nem is kellene;
 Mi magunk raboljuk egymást.
 Arany lánczot kötöz nyakunkra
 A' kevélység' rút fajzatja:
 A' fösvényesség, kínját számunkra
 Pénzes ládából olvasztja.

Ezt egy irígy megrontja az ő
 Hírébe, szerencséjébe,
 Azt egy tolvaj, egy ingyen élő
 Alnokúl ejti törébe.

Itt a' fénylő arany eleve
 Egy nagy gonoszságot mivel;
 Ott egy barátod dühösködve
 Megöl hazug beszédével.

Egy bölcs férjfit, más bölcs, ügyében
 Soha sem segitené-ki.

Kérded miért? — Előmentében
 Akadályára van néki.

A' felebarát' boldogsága,
 Hoszszas tapasztalásai,
 Tudománya és jámborsága
 És valódi virtusai,

Ollyan hibák, mellyeket éppen
 Nem nézhetnek a' bölcsek-el,
 Hogy mást dicsérjen semmiképen
 Nem egyez a' nagy lélekkel.

A' ki csókol, ölel, 's hátulról
 Rágalmaz, annak van esze;
 A' ki tiszta jó szívéből szóll,
 A' faluhelyt lakjon meszsze.

Ha a' szerencse egy kedvező
 Súgárt lövel-le házodra,
 Meglásd mint fut sok örvendező
 Barát látogatásodra.

De ha a' tündöklő sugárra
 Borongós homályok ülnek,
 Oh a' fecskék, a' fagyos pára
 Elöl akkor mint repülnek!

Egy néma sereg ez. Semmit sem
 Használ a' bajnokra nézve,
 De csak legalább vele a' szem
 'S a' játékszín be van telve.
 'S azt is ki a' jó erkölcsöknek
 Igaz bérét még megadja,
 Sokasága a' bűnösöknek
 Utóljára elragadja.

Éppen úgy, mint ki a' dühödő
 Habok közzé talál esni,
 Kézze lábbal igyekezik ő
 A' fojóvizet verdesni;
 Felfelé úsz, de idő múlva
 A' kívánt erő elhagyja,
 Teste megmered 's elájúlva
 A' víz magával ragadja.

Úgy van világ! te egy temető
 Vagy a' valódi életben,
 Gyakran virtusokhoz édesgető
 Sebes tűz fut-el eremben:
 Szemeimből könnypatakot űz
 Le a' bánkódó fájdalom,
 A' példa győz, 's te ifjúi tűz
 Tiétek a' diadalom.

Ti béiszsátok egy cseppnyire
 Mindjárt azon szép könyeket;
 Egy valódi ember meszsziire
 Kerülje az embereket. —

Csak szántsátok a' szerecsenek'
 Partjokig a' tengereket;
 Csak siessetek esztelenek
 Ottan halászni gyöngyöket.

Egy kis darab deszka hadd legyen
 A' sirboltal közfalatok,
 Raboljatok a' bérczes hegyen
 'S sebjébe méjjen bújjatok.

A' gondot és bút keressétek
 A' kint szerző aranyokkal,
 És a' halált vesztegessétek
 Meg, hogyha lehet azokkal.

Magas kastélyokat rakjatok,
 Es gyöngyel arannyal rakott
 Ázsiákat mutogassatok
 Mindegyik házfalatokon.
 A' poharakat 's gyémántokat
 A' két Indián vegyétek,
 'S magatokkal az ő árrokat
 Tizszer drágábbá tegyétek;
 Foglaljátok márványkövekbe
 Temetőhelyeiteket;
 Ti nagy pompát láttok ezekben,
 Én vásznat, földet, köveket.
 Annak látszható vitézségből
 Ontatok vért mindenfelől,
 Mint a' vad népek dühödtségből
 Gyilkoljatok körül-belől,
 Hogy éljetez akkor is mikor
 Léptek a' holtak' sorába,
 Hogy dicsérjen a' későbbi kor
 A' kimultak' lajstromába'.
 Valyon ugyan gyönyörködtet e
 Az ékes festés bennünket,
 Hogyha megrontja a' fekete
 Hájog mind a' két szemünket?

Mint csal a' szín! Úgy vagytok éppen
 Mint a' szerelmesek, a' kik
 Forró hevekben semmiképen
 A' tárgyakat nem ismerik.
 Ám a' bal szerencse engemet
 Nagygyá 's híressé ne tegyen!
 Azzal nem busítom szívemet,
 Az arra vágyóké legyen.
 A' nyugodt szívet a' völgyökön,
 Hol susog a' szél kellemmel,
 Szemfényvesztő aranyfüstökön
 Én sohasem cserélem-el.

Te tarka szőnyegforma liget!
 Mutasd-meg magadat, jere,
 Te patak! a' mellyet beszélgett
 A' nád, bokor, és zöld csere.
 Csak csérgésed van szívem' kénye
 Szerint, nem a' nagy hivatal,
 'S engem' az ágak' zöld gyékénye
 Lecsüggvén jobban nyugosztal.
 Oh hegyek! ha rajtatok ültem
 Néha képzelődésemmel,
 A' világ olly szűk volt körültem,
 Mint a' mennyire láttam-el.

Mint az, a' ki hosszas időre
 Elhagyja kedves mátkáját
 Vigasztalhatatlan 's mindenre
 Mereszi szemét, 's még sem lát,
 Futkos, mélyen sóhajt, utálja
 A' városbeli életet,
 A' mély barlangokat bujkálja,
 'S a' fával benőtt bérczeket:
 Panaszkodik, töri kezeit,
 Gyakran magát elordítja,
 Kedvelli bús szenvedéseit,
 'S kínját önként szaporítja.
 Úgy vágyok én, oh zöld homályok!
 A' sűrű bereknek után,
 Oh füzes szigetek és bokrok!
 A' ti kellemetek után:
 Úgy panaszodom, bizonytalan
 Léven, hogy titeket csak még
 Egyszer is, nemhogy mind untalan
 Enged e szemlélnem az ég.
 Oh hívjatok hamar engemet,
 'S majd valaha ott terítsd rám
 Könyezve halotti leplemet
 Kellemetes jó Erzsuskám!

NAGY-BESSENŐI WASS ISTVÁN.

SZENT-MIKLÓSSYHOZ.

Eljárt Kythére
Berkink' hüsében
Keresni dallost ;
Olly édes , olly szép ,
Olly báju dallost ,
Mint 'Téjószt' hajd'i
Kecses énekésze :
Te épen a' kis
Chloe' biborszin
Ajkát dicsérted
Gyönyörű dalodban.
Hallotta Kyprisz ,
'S Téjószi lantod'
Eggy myrtusz-ággal
Felékesítvén ,
Nectári csókit
Hintette rád.

SCHEDEL FERENCZ JÓZSEF.

A' LYÁNYI NYELVRE.

Nyelv nélkül a' lyány hogy tud hallgatni, hi-
szem: de
Nyelvvel hogy hallgat lyány, bajosan hihetem.

CYPRIA ÉS ÁMOR.

Halkai langy leblek! halkal siető patakocskák!
Ámort szoptatja Cypria e' legelyen.
Édes zengzettel magosítsd, philoméla, varázsít
A' tündéranya' és gyermek' örök kecsinek.

IPHIGÉNIA' HALÁLÁRA.

Haltodon ég és föld, szép lyánka, könnyűkre fa-
kadtak.
Búját nyögte-ki ez, sírt örömében amaz.

PONORI THEWREWK JÓZSEF.

H É B É R E.

Már a' régi világ mint ideáljában,
 Benned az Ifjuság' Istennéjét látta.
 'S a' való tisztelet' diszes templomában
 Bájjaidat tömjén - illat közt imádta.

E' virágfüzér is , Hébe dicső névvel ,
 Legyen olly ihlető mind a' két Hazának ,
 Mint ez előtt sok száz lefolydogált évvel
 Grácia-képed , a' pogány' oltárának.

Ganümed' Elődje lévén , alak Hébe !
 Egy fő hatalomnak valál vidítója ;
 Hasson e' név most is a' szép Nem' szívébe ,
 'S legyen a' virág-kor' hiv mulattatója.

Legyen ! Hogy a' Magyar mint önnatanú , lássa
 Nemzeti hálával és örömmel telve :
 Minő lépéseket tesz csinosodása ,
 'S melly gyönyörűn virít ősi arany-nyelve.

N. APÁTI KIS SÁMUEL.

H A S Z S Z Á N

V A G Y

A' K I V Á N S Á G O K' S Z I G E T E.

R E G E.

U S Z U F B E N M O R U I M P E R S A Í R Á S A I B Ó L.

A' Persáknál a' Fejedelmet, a' Császárt nevezik Sachnak, a' ki alatt vannak a' Helytartók. Persia' Tartományai Sesiztán, Dahrsztán, Mekrán's a' t.; Fő-városa Ispahán; itt előforduló városai Zagrán, Herát, Zane. Hajdan külön Igazgatója volt Korezán vagy Chorczán Tartományának, a' hol kezdődnek a' Demavend hegyek, melyek örök hóval vannak bēfedve, 's ottan ottan füst-felhőket eresztenek-fel. Ezen hegyeknek vadonjában, valamint a' déli pusztákban is laknak a' Dervisek vagy Barátok, Remeték, kiknek a' Muhamed vallásán kívül van még egy titkos vallások, mellynek fundamentoma ez, hogy a' jó Isten látván hogy senki sincs kivel vetélkedhetne, teremté Ahrimánt vagy az Ördögöt. A' Jónak Yezdán, a' Gonosznak Ahrimán az Istene. Ez a' Dervisek' titka.

ELSŐ RÉSZ.

Az ifjú Haszszán életének huszonnegyedik esztendejében, akkori hatalmas Persa Fejedelemnek Sach Nadirnak különös kegyelméből Sesiztán kies tartomány' Helytartójává leve. Sachjának kegyelme, a' keze alatt lévő népnek szeretete, sok barátja, több irigye, egészséges erős teste, szép ábrázatja, sokszor kimutatott vitézsége, a' közönséges dolgok' folytatásában való szerencséje, kellestinél több nem annyira keresett mint munkája után észrevehetetlenül gyűlt kincsei, elhitették vele hogy boldog, és hogy ha meg nem érdemli is egészen, legalább boldogsága a' maga tulajdon szerzeménye.

De hijába éri - el az ember a' külsőkben való boldogságot, ha azt a' belső boldogság egy nyomon nem követi. Az élet' hajója, ha egyik végibe a' belső, másikba pedig a' külső boldogságot nem teszed, elvesztvén az egyirányúságot, mindég oldalazva rémítve kalimpázik. Boldogságunk-

nak nem utolsó eszköze, tudni, kinek köszönhetjük azt, öregbedése pedig annak szerzőit boldogságunk' tanújivá tehetni; megtetézése végre, ha azt azoknak, ha egészen nem is, legalább valami részben visszaadhatjuk. Nincs tökéletes kép, ha annak végpontja a' kezdőponthoz nem ér, nincs boldogság, ha azt annak okával nem közölhetjük.

E' bántotta Haszszánt is. Szüléit ő soha sem ismerte, gyenge gyermekkorának képzeleti alig csillámlottak előtte 's az első ember a' kit ismért, 's a' kinek köszönhette nevelését, kifejtődését, szívét, tudományát, Háméd Dervis volt. Ezt tartotta ő mindég atyjának 's nem érezvén soha anyai szerelmet, 's annálfogva nem is ébredvén-fel benne az anya iránt való indulat, ehez kettős gyermeki esenkedéssel ragaszkodott, 's talán mindvégig ezen hiedelmében maradt volna, ha egy véletlen történet Háméddel fel nem fedeztette volna az ő születésén fekvő homályt.

Történt ugyan is, hogy egykor, Haszszánnak éppen tizenhetedik esztendejében, egy fergeteges setét este, a' Háméd gunyhójába bekéredzik egy ismeretlen 's a' mint látszott, fáradt lovas. Öltözete drága de véres, tekintete nagyot mutató, de most zavaros volt. A' Próféta' nevében, ki azt parancsolta hogy minden szűkölködön úgy segítsünk

mint testvérünkön, szállást kér a' Dervistől, melyet ez neki a' Próféta' nevében ugyancsak teljes szívvel megajánlott. Míg a' Dervis a' fáradtnak fáradtabb lovát egy közel lévő barlangba bevezette, megitatta, eleibe fűvet és zöld gallyakat vetett, az alatt Haszszán tüzet gerjesztvén, az idegent levette, fegyvereit egy félre való helyre eltette, 's reá a' Dervisnek egy köntösét adta. Hogy Haszszánnak gondos szolgálatra való készsége nem szükségtelen volt, megmutatta a' következő, mert alig szenderedett-el a' tűz mellett az idegen, azonnal lovak' dobogása hallatott kívülről, fegyveres emberek szállottak-le 's tudakozódtak egy olyan futó lovas felől, mint a' millyen az idegen volt. Látván Haszszán hogy ezek nem sok jót tennének az idegennel, azt felelte könnyedén, hogy itt ő rajta 's a' tűz mellett alvón kívül senki sincs. Azok rátekintvén a' Dervis' köntösében befelefordulva aluvóra, sietve ellovaglottak, hogy ha lehetne beérjék azt, a' kit nem tudva itt alva hagytak.

Alig távozik-el a' lódobogás, azonnal felugrik az idegen, megöleli Haszszánt, 's ötet mint élete' szabadítóját, barátjának fogadja. Éppen az ölelésre lép-bé az öreg Hámed, 's alig tudá meghatározni hogy annak okát kérdeje e elébb, vagy, hogy nem voltak e erre valami kergető lovasok;

mert ő, úgy mond, csak a' setétség miatt maradt fel nem fedezve a' barlangban a' lóval, hol mindaddig meghúzta magát míg a' lármát eltávozni nem hallotta. Ekkor elbeszéli az idegen mit tett vele Haszszán; hogy azon lovasok a' Sach Tamás emberei 's ötet keresték, és hogy most Haszszánnak köszönheti élete' megtartását, hogy ő Sach Nadírnak egyik Vezére 's kedves embere, 's neve Ibrahim. Nem halgatta-el azt is, micsoda villongások vannak most Persiában, hogy Nadír, ki ezelőtt Sach Tamásnak Fővezére és mindene volt, a' Nemzet' nevében Tamás helyett Sachá tétetett, 's a' Tamás emberei ezen felháborodván, az új Sachot, kevés embereivel tett lovaglásában megtámadták, embereit többnyire ledarabolták 's talán csak egyedül ő menekedhetett-meg közülök. Kívánta végre hogy bár a' szegény Sachnak is illy' jó mentőji akadnának mint neki.

Ezután a' Dervis az Ibrahim sebeit békötözte, meggyógyította, 's ötet egy hónapnál tovább magánál tartotta. Ez idő alatt úgy megszerette az idegen Haszszánt, hogy nála nélkül úgy látszott élni sem tudna. Megkérvén egykor az öreg Ibrahim, hogy egy gyűrűjét vinné-bé Ispahánba 's adná a' Sach Nadír testőrjei vezérenek, az öreg szívesen elment, 's ott hallá, hogy Sach Nadírt a' Tamás

emberei egy sétálásán elfogták 's eddig meg is ölték. Látá miként búsult félt egy része, miként örült, emelkedett másik része a' fő-városnak, 's hogy csak a' Nadír' számos katonái nyomták még el a' már támadásban levő zendülést. Alig adá-által sok utána való járása után a' gyűrűt a' kívánt helyre, azonnal öröm tört-ki a' csüggedő fővezér' képiből. Tüstént ezer válogatott lovast paráncsolt-elő 's indula vele a' bámuló Dervis után, ki félvén ezen nagy seregtől 's nem tudván utána-menések' okát, hijába próbált elillantani 's kénytelen volt azokat egész gunyhójáig gyalog kalaúzni. Oda érnek végre, 's a' mint azt körül fogják, az öreg, beszalad ijedve, elbeszéli mennyi katonák vannak kívül, hogy hajtották őket előttök, 's mennyire fél ide-jöretelektől. Megbiztatván azonban Ibrahim az öreget, előhozatja vele kipihent páripáját, gazdája' szívességét, 's a' Hasszán okosságát újra megköszönte, és egy gyűrűt ad kezekbe olly kéréssel, hogy azt negyed napra hozná-bé ketten Ispahánba 's keresnék - meg ott ötöt, mondván: csak az Udvarba menjete a' szélső strázsának mutassátok ezen gyűrűt, az azonnal hozzám fog benneteket útasítani. Ezzel megölelvén őket, lovára felült 's a' várakozó sereghez menvén, melly az ő látására örömében háromszor nagyot kiáltott, azzal együtt ellovaglott.

Negyed napra elment Ispahánba a' Dervis és Haszszán. Az udvari első strázsa a' gyűrű' mutatására 's az Ibrahim névre azonnal a' következő strázshoz vezette, 's így strázsáról strázsára, szebbnél szebb szobákon palotákon keresztül beérnek a' Sach' pompás palotájába, hol Persiának Nagyjaitól körülvétetve, magas thrónuson ült ugyan azon nálok viselt véres köntösben az idegen, a' nálok egy hónapig lakott Ibrahim. Rémülés 's bámulás fogta-el ezeket annak általlátása után, hogy Ibrahim' képeben magát a' hatalmas Nadír Sachot tartották gunyhójokban, 's néma arcza borulásnál egyebet nem tehettek. Imhol vannak azok, igyszólla Vezérihez fordulva a' thrónuson ülő, a' kiknek köszönhetik a' Persák, hogy még él Sach Nadír. Te Hámed leszel Országomban a' szent dolgok' igazgatója, te pedig Haszszán mellettem velem fogsz lakni, hogy örülhess annak az életnek mellyet megtartottál. Meglett a' Sach' szava, és ekkor midőn kéntelen kellett el kelle egymástól válniok, fedezte-fel Hámed Haszszánnak hogy ő neki nem atyja hanem csak nevelője, és hogy ki légyen igazi atyja, azt, annak idejében meg fogja tudni. Ezután Haszszán az Udvarban neveltetett s' a' Sachnak ő volt legkedvesebb embere, 's ha benne udvari fondorkodó szív nagyravágyás vagy kincsekre ásítozás lett volna,

rövid időn mindent-tehető, első hivatalú's leggazdagabb ember lehetett volna. De ő mind ezeknél feljebb becsülte Sachjának szeretetét's nem tudva uralkodott a' Nadir' hódíthatatlan szíven, ki maga sem tudván Haszszán iránt való indulatját kimagyarázni, örömmel viselte a' Haszszántól reávetett szeretet' lánczait, mint az oroszlán mellyen a' költemények szerint a' gyermek Ámor lovagol.

Elkövetkezvén Sach Nadirnak azon háborúi, mellyekben az Indusok', Tatárok' és Mogolok' Országait meghódította, a' Törököt újra változó szerencsével Európa felé nyomta, mindenütt kísérte őtet Haszszán. Az ütközetekben soha mellőle el nem maradt's sokszor fordította-el fejétől a' halálos csapást. Szomszédjainak rettegései, népének örömköltésai között haza jöven végre a' Sach, megosztotta vezéreivel's kedves embereivel a' nyert dicsőséget, kincset és nyugodalmat. Minden tartománynak egy egy meghitt embere leve kormányzója.

Haszszánnak adta, a' mint legelől említettük, a' Sesiztáni kerületet, melly a' fő-városhoz legközelebb esvén, akkor egészen a' boldog Indosztán' örökös tavasszal bíró völgyeire dült. Állandó lakhelye Zagrán városa lett. Ezen állapotban Sachjának gyakori tisztelését, 's kedves Hámedjének sok-

szori látását megérte, 's ugyan ezen szerencséji között ébredett-fel benne az a' kívánság hogy Szüléit megismerhesse. Ezen kívánság hajtotta-bé egy szép tavaszi időben Ispahánba, hogy kedves Hámedjétől, ki az alatt a' Birodalom papi dolgainak kormányozásában 's a' Sachtól újonnan behozott rendtartásoknak végrehajtásában, a' sok dologgal, több irigyel 's annál is több hízelkedőkkel 's dolog kerülökkel küszködött, vénült, gyengült, hogy mondom kedves Hámedjétől megtudhassa, kik azok a' kiknek köszönheti életét. A' Hámed palotája előtt már nem jót jövendőt az ott öszvegyült sokaság' kesergéséből, annál kevesebbet beljebb a' mély gyászban lévő cselédek' szótalanságából, legtöbb rosszat pedig abból, mert látta millyen örömet rejt sűrűn hullatott könnyei' álorczája alatt a' Hámedtől kijövő 's véle szembe találkozott Hámed után való nagy Pap, ki életében legnagyobb ellensége, de szemben legnagyobb dicsérője, most pedig előre kinevezett tisztségbeli követője volt. Mire ő kedves Tanítójához mehetett, már annak alig volt annyi ereje, hogy egy kis kolcsot (mellyet azon esetre ha Haszszánt életében meg nem látná, a' kézbeszolgáltatás véget egy hűséges szolgájának adott) adhasson kezébe, melly az ágya felett egy kis rejtett fiókba járt, és utóljára ezen

szavakat szólhassa: ott van a' mit neked hagyok, Allah veled! Ezen szavakra a' Haszszán karjai közt kimult; ki kinyitván a' kis fiókot 's a' benne lévő türet írást kivévén, Tanítóját annak kívánsága szerint hajdani Dervisi köntösébe öltöztette, 's minekutána a' számára készített temetési pompának vége lett, elfogódott szívvel ment a' talált írással Zagránba szokott lakó városába.

MÁSODIK RÉSZ.

Alig hogy Haszszán haza érkezése után egy kis üres időt nyert magának, azonnal bezárkózván egy szobába, felnyitotta a' kedves Tanítójától kapott türetet, mellyen a' következőket találta írva:

»Tudom édes Haszszánom hogy elébb utóbb
 »felgerjed benned a' Szüléid megtudása iránt tüz-
 »zelő kívánság. Én azt magamtól sem életemben
 »sem most le nem csilapíthatom, mert szüleitésed
 »felől most sem tudok egyebet annál, hogy én té-
 »ged' abban az időben midőn a' mostani Sach,
 »sógorával a' Chorezáni Helytartóval hadakozott,
 »Dahrsztán tartományában egy égett mezei haj-
 »léktől nem messze egy holt rableány mellett ta-
 »láltalak. Kié lehetett a' ház, 's te oda tartoztál e
 »vagy sem? azt mind e' mái napig sem tudhat-
 »tam-meg. Elég az hogy én neveztelek Haszszán-
 »nak, az én kedves atyámnak nevérol, ki hajdan
 »a' Zanéi kis sánczok' igazgatója volt; de a' kit én
 »isjúi hibámmal magamra haragítván, elhagytam,

„és úgy választottam sokára azon magánosságot,
 „mellyben büntetésem helyett boldogságomra ta-
 „láltam. — De a' mit én meg nem mondhatok,
 „megmondja helyettem a' jóltévő Yezdán, kinek
 „megismerésébe jutni volt egész életembeli ipar-
 „kodásom. Van az én hajdani remete lakhelyem-
 „től nem messzire, éppen a' te kórmányod alatt
 „lévő tartomány szélén, Herát városának éjszakra,
 „az ott kezdődő Demavendi hegyek' setétes köze-
 „pében egy kis domború sziget, mellyből egy for-
 „rás fakadván-ki és azon magasabb helyről sebe-
 „sen jövéen-le, háromszor follya-körül a' dombocs-
 „kát. Ismeretlen azon hely, nemcsak Persia de a'
 „körül-belől lévő vidék előtt is. Ott van az emberi
 „kívánságok' tüköre és próbaköve. Ha tehát vala-
 „mikor kívánság gerjed - fel szívedben, menj- el
 „azon magános sziget' partjára, és ott megállván,
 „a' Próféta' segítségül hívása után, kiáltsd három-
 „szor az én nevemet. Azonnal elődbe fog úszni
 „egy üres csónakocska, mellybe ülj belé, és mond-
 „el nagy fenszóval kívánságodat. Ha az olyan
 „leszsz (jól rá figyelmezz), hogy nem saját ipar-
 „kodásod után kell elérned, hanem az égnek jó-
 „tetszésétől lehet várnod, megindul veled a' kis
 „hajó, 's a' víz' és a' magasságból jövő patak' ereje
 „ellen csendesen bévisz a' szigetbe, hol egy egye-

»netlen ösvényre akadván, az elvezet egy forrás-
 »hoz, mellynek tiszta tükrében meg fogod látni
 »kimondott kívánságod' tárgyát, annak helyét 's
 »az eszközöket mellyeknél fogva azt elérheted;
 »viszszajöttödben is a' hajó magába ismét vissza-
 »hoz: ha pedig kívánságodat az ég meg nem ad-
 »hatja, annak jeléül-hogy arra tulajdon erőd által
 »kell menned, a' hajó meg sem mozdúl, 's ekkor
 »magad erejével kell víz ellenében hajóznod, 's ha
 »eljutsz is a' szigetbe, nem tudom meglátod e a'
 »forrásban vágyásod' czélját 's eszközeit. Azért
 »mondom hogy nem tudom, mert énnekem soha
 »sem lévén olyan kívánságom, mellyet munkám
 »nélkül akartam volna az égtől kiköldülni, erre
 »szükségem soha sem volt; de ha lett volna is, én
 »azon sziget' jótéteményivel nem élhettem volna,
 »mert úgy van az örök végzéseiben elrendelve,
 »hogy az a' ki, azt magától felfedezi, azzal soha se
 »élhessen. — Így van Fijam! egyébkint is úgy van
 »a' dolog az életben, hogy azok kik valamit felta-
 »lálnak, ritkán érhetik 's élhetik izzasztó találmá-
 »nyok' 's munkájok' jutalmát. — Az Istent féld,
 »a' Prófétát tiszteld, embertársaidat szeresd, a'
 »szegényeket segítsd, ellenségeidnek megbocsáss,
 »a' gyötröttekkel kegyelmesen bánj, kívánságaid-
 »ban ne tétovázz, szerencsédben mérséklett, sze-

„rencsétlenségedben csüggedhetetlen légy, így is-
 „merek reád, hogy tanítványom, fiam voltál. Al-
 „lah veled!“

Mit érezhetett ezeknek olvasására Haszszán, csak a' magyarázhatja magának meg, a' ki valaha egyszerre érezte a' keserőséget, az örömet és háladatosságot. Elvégezvén sürgetősebb hivatalbéli foglalatosságait, tüstént elindult a' megírt sziget felé. Kietlen vidékeken kellett ő néki keresztül menni, míg a' hegyeknek pompás vadonjaiba érkezett. Itt nem sok kereséssel reáakadt egy kis ösvény kígyódzása után, a' víztől háromszor körül-vett szigetre. Mindenfelől csaknem egeket érő sziklával volt ez a' völgy bezárva, 's közepében domborodott-fel egy kis sziget, mellynek magas platanusokkal és czédrusokkal bénőtt tetején, sűrű ködben merült szent csendesség ült. Háromszori csaknem egymás alatt folyó tekerületeken omlott-le ezen sziget' tetejéről egy sebes patak, mellynek partjain napkeletnek minden fűszeres virágai illatoztak. Elvégezvén Haszszán a' Prófétához intézett buzgólkodását, háromszor fenhangon kiáltotta a' Hamed nevét. Szapora czubbanások között íme eleibe úszik egy két evezőjű kis csónak. Haszszán gondolkodás nélkül beleül, 's nagy fenszóval kiáltja: „kívánnám Szüléimet látni! kívánnám őket meg-

találni 's boldogságomban részeltetni.« Azonnal megindul víz ellenébe a' csónak. A' partokról lassú távolról való fúvó muzsika hallik, 's mintha minden eddig zárva volt virág-kehely most nyílt volna meg, olly bőséggel öntötte a' jó illatot, 's e' mellett valami olly kedves langy meleg szellőcske lehelt, hogy Haszszán ennyi sok szédítő jó érzésekre, mintegy csábúlva elszunyadván, mind addig szendergett, míg a' közelebb jött muzsika' erős véghangjaira 's a' csónaknak parthoz ütődésére fel nem ébredt.

Kilép ekkor a' bájoló kis szigetbe. Mindenfelől jó szag, eleven zöld, 's csendesség. A' partnál kezdődő ösvény, melly lombos platanok', cziprusok' és sűgár czédrusok' hűvös sűrűjén tekergődzött, elvezette a' sziget' közepén lévő forráshoz. A' mint abba belétekintett, a' víz hirtelen felzavarodott, köd, utóbb füst gombolygott ki belőle, földalatti morgások 's csattanások hallattak, melyek után a' víz hirtelen megtisztulván, mozdulhatatlan kristályá változott. Oda függeszté most Haszszán a' sok különbféle változások által jobban-jobbán felvont szemeit, 's lát a' távolban látszó pompás Ispahántól nem messze délre egy mezei lakóhelyet, kilép abból egy tisztas öreg, kinek még eleven ábrázatján mély bánat láttatott

ülni, látja miként megy kertje' egyik árnyékos szegletébe, hol egy sírkő előtt, mellyen ezen szavak valának: »Elveszett fiam emlékezetének!« ledülvén, keservesen zokogott. Ezzel nagyot csattant, a' víz felzavarodott, füstölgött 's újra kitisztult, de benne többé legkissebb kép sem látszott. Ekkor Haszszán, előtte lebegvén szüntelen a' tisztas öregnek képe, a' jött ösvényen a' partra ment, hol a' csónakba ülven, a' hasonló módon meginduló muzsika' csendes hangjaira 's az ömlő illatok' édes szédítésére ismét elszenderedett, mígnem az erősebb muzsika hangokra 's a' hajónak megdöczczenésére fel nem ébredt, a' midőn látván hogy oda ért, a' honnan elindult, hajójából kiszállott.

Észre sem vette mire haza ért, annyira elmerült a' látottakban; a' honnan más nap megindult Ispahán felé, 's attól a' látott kép szerint egy kevéssé délre menvén, csakhamar reáakadt a' kis mezei lakásra. Ki írhatja-le örömét, midőn abban a' látott öreget, ebben pedig atyját, e' viszont ő benne fíját találta-fel. Megértvén anyjának már régen történt halálát, megtudta hogy atyja, ki Dahrsztáni Helytartó volt, abban a' hadban, mellyet a' mostani Sach a' sógorával folytatott, a' Nadír katonáitól megfogatott, háza feldűlatott, 's hogy Haszszán is ekkor veszett-el, és hogy ennél-

fogva azután is a' Sach Tamás részére állván, félt az új Igazgató alatt a' büntetéstől 's magát hátra vonta. De Haszszán (ki inkább viselte ezt mint az igaz Abrallah nevet) annyira bízott Sachja kegyelmében 's addig kisztette a' tartózkodó öreget, míg véle együtt a' Sachhoz nem ment, ki előtt nemcsak megkegyelmezést de kegyelmet is nyert, mert tagjává tette ötöt a' Sesiztáni törvényszéknek 's fijával együtt mind kettőjüket, a' kegyelmet jelentő kaftánnal megtisztelte. Bételvén ekként Haszszán' kívánsága, haza ment atyjával 's annak szeme előtt 's tanácsán járván, úgy hitte hogy néki több kívánsága életében nem is leszsz.

De miként a' szántóvető, mihelyt a' régen várt aratást eléri, azonnal a' jövő esztendei magvat szakasztja félre: így volt Haszszánnak is elért kívánságában beleszőve jövő kívánságának kezdő szála. Bús kezdett lenni, valami más örömet kívánt, különbözőt attól a' mit atyja' társaságában, a' mit Sachja' kegyelmében, a' mit hivatala' folytatásában 's a' néptől való tiszteltetésében érzett. Magánosságról panaszkodott, pedig pezsgett körülötte az ember; hidegséggel vádolt mindent, pedig egész Zagrán vetekedett iránta való szeretetének kimutatásában. Haszszán huszonnégy esztendő volt. Gondolatokba merülve elmegy titkos szigetébe, 's ott

beleülván a' csónakba, bár semmit sem gondolkozott előre, szíve, szájára ezen szavakat szorította: „kivánnék egy angyalt, ki életem' vezére, gyönyörűsége 's jutalma legyen!“ Megindul a' csónak, beér a' szigetbe, beletekint a' forrásba 's lát egy mennyei szűzet, kinek kék szemeiből az égnek boldogsága, piros kis kerek ajakairól a' szerelem' malasztja, hószerű 's rózsával elegy orczájáról pedig, melly gesztenyeszín haja' szent árnyéka alatt fénylett, nyájasság, ártatlanság derült. Termete fiatalságot, erőt, egészséget, járása eleveniséget mutatott. Látta hogy Ispahánnak egy ismeretes útszájában, egy szép épület' hátulján a' kertre nyíló szobában lakik. Ez az! kiáltá számtalanszor elragadtatásában, ez az! A' szigetből kimenni, haza érni, Ispahánba nyargalni, a' házat felkeresni, birtokosa felől tudakozódni, megtudni hogy az Sach Nadir hajdani híres vezérének Koráinak özvegye, megérteni hogy az angyal annak leánya Zulima, azt meglátni, megszeretni, megkérni, haza vinni, mind ezek kevés napok munkái valának. Nem ok nélkül festik Ámort szárnyon járni, 's most szeleken majd villámokon nyargalódní. Csak a' tudná lerajzolni mit érzett Haszszán Zulimája mellett, a' ki ilyen boldogságot valaha érzett, 's

az is csak úgy ha szívével tudna az illy örömök' elfogadására alkalmas szívekbe írni.

Haszszán ezekben a' boldog napokban egyszer álmában Zulimáját nagy betegnek látván, egészen elkomolyodott. Borzadt annak csak meggondolására is hogy valaha Zulimáját elveszthetné, azonban pedig látta hogy mint halandó, alá van a' mulandóságnak vettelve. Oh egek, tartsátok-meg ötöt addig míg én elek! így kiáltott-fel magában 's nyargalva lovagolt a' sziget felé, hogy Zulimájának örök életet kérjen. De meggondolván hogy ez lehetetlen, azonban irtózáván megtudni az időt, mellyben Zulimájától meg kellene válni, ezen gondolati közt elért a' szigetcskéhez, 's nem lévén már mit kívánjon, éppen vissza akart fordulni, midőn egy gondolat ötlük eszébe 's mint a' villám beleugrik a' ladikba „kívánom“ úgy mond „hogy első szülöttem, anyjának mássa legyen! kívánnám látni előre!“ Ezzel megindulván a' csónak, béviszi a' szigetbe, hol a' jövendők forrásának tükrében, látja előre születendő magzatjában Zulimáját kicsiny formában, látja mint nevekedik mint nő-fel 's benne Zulimája testestől lelkestől előtte áll. Ha semmim sem leszz is egyebem, kiáltá örömeiben, még is boldog leszek már, bírván Zulimának hasonképé-

vel, ki a' kétségbeeséstől megmenthet azon keserű időben, midőn ő tölem elvétetik. Ezzel vígan haza ment. Nem látszott ezután komolyság ábrázatján. Meghordozta Zulimáját a' keze alatt lévő tartományokban, megmutatta azoknak minden nevezetességeit, ritkaságait, sőt hogy megláttassa vele azt a' helyet is a' hol őtet először megismerte, elvitte titkos szigetjébe is, 's hogy annak belső kellemeit is megmutathassa, a' hajóbaüléskor azt kívánta megtudni, mit csinál most Zulima' anyja, mivel mulatoznak testvérei. A' távolról bájos muzsika' édes hangjaira, a' jó illatok' bódító fűszerére Zulima is elszenderedett, 's a' Haszszán kebelére hajolva, ki maga is elaludt, szenderegve mentek a' sziget' partjáig, hol felébredvén, kiszállottak 's a' forráshoz mentek, 's ámbár annak füstölgésére 's dörgésére a' szelíd Zulima megrettent, de mihelyt benne szeretett anyját 's kedves testvéreit meglátá, azonnal megújult, látta mint ül édes anyja, leányai 's néhány jó barátnéi között, 's úgy tetszett mintha a' Zulima és Haszszán név lebegett volna ajakaikon. Kevés idő múlva, midőn Zulima kedveseinek láttában legjobban elmerült, nagyot csattan a' föld alatt, a' víz felzavarodik, füstöl, ismét kitisztul, de benne többé semmi kép nem vala. Ezután jó kedvel Zagránba mentek, hol annak idejében meglett a' Hasz-

szán kívánsága, midőn ötöt Zulimája egy kedves kis lánykával megajándékozta.

Minden változás nélkül észrevehetetlenül telének ezután Haszszánnak esztendeji, 's úgy tartotta hogy az ég ötöt mindenekfelett szereti, úgy mint a' kinek egymásután két Zulimát adott. Valóban többnyire boldog is volna az ember magában gondolva, ha a' maga másokhoz való hasonlítása nem tenné figyelmetessé hijánosságaira. De mit tegyen az ember? inkább szerencsétleti boldogsága felől való meggyőződését, még is máshoz hasonlítja magát, mert hiába, öszvehasonlítás nélkül nincs boldogság. A' többek közt mintegy öt esztendő múlva, egy jó barátja meglátogatván Haszszánt, a' kis Zulima' látására dicsekedni kezd kis fijával, 's midőn azon való örömeiben, hogy ő fijának, nevét, hivatalát, kincseit valaha általadhatja, hogy látván magát abban megifjodni, ő halála után is élni fog fijában, egész elragadtatásig beszélt volna; Haszszánból akarhatja ellen is ezen szavakat csalta-ki: »hárcsak nekem is volna egy kis Haszszánom!« Észre sem vette, milyen tört vert ezen szavával, melyet bizonyos csípős keserűséggel ejtett, érzékeny Zulimája' szívébe. Éjjel nappal búsongva kérte ő az égnek azon kegyelmét hogy Haszszánnak férjfi örököst adhasson. Titkon epekedett 's fogyott ész-

revehetetlenül a' szép aszszony, a' midőn egyszer Haszszán távollétében, két hűséges Szerecseneivel megindúl a' kívánságok' szigete felé, hol félreállítván szolgálait, háromszor kiáltja a' Háméd nevét. Jaj! de a' Háméd nevére csak háromszor felelt-viszsa az echo's a' csónak sehol sem jött-elő. Oh, akárki légy ezen bűbajos sziget' Ura! így kiáltott letérdelve, az égre terjesztvén szép karjait, halgasd-meg egy hív feleség' esdekléseit, teljesíts-bé azon fő kívánságom' hogy férjemnek hasonképét láthassam magzatomban! csak addig éltesz míg azt elértem, íme életemmel kívánom ezen kívánságom' tőled megvásárolni! azután örömmel megyek a' sírba. Oh ha a' Haszszán kéréseit annyiszor meghalgattad, ne légy siket az én kérésemre is! De hijába esdeklett a' szép aszszony! hijába! A' hegyek sírtak vele, a' patak panaszát zúgta, a' virágok szánakozva hajtották-le kelyheiket, hogy részt vehessenek a' patakba hullatott könnyeiben. Az egész természet szánta, csak a' sziget volt néma, csak a' hajó nem jött sehonnan is.

Nem tudta a' szép aszszony azon örök végzést, melly szerint ezen sziget' hasznával való élestől minden aszszony ki volt zárva. Megvolt az ugyan eleinte mind a' két nemnek engedve; de minthogy egymásután három olyan aszszony' kezébe került

a' sziget' titka, kik alatt esztendönkint száz száz csónak romlott-el; a' forrás' vize soha ki nem pihenhetett, a' szigetet örök dörgések reszkettették, 's a' kik a' sorsot telhetetlen kívánságaikkal kifárasztották; ettőlfogva csak úgy juthattak a' szigetbe ha férjfi vezette, 's nem is az ő, hanem férjek' kívánsága adatik-meg, elmésen példázván azt ki, hogy az aszszonynak nem volna szabad férjétől különböző kívánságának lenni.

Azonban Haszszán, ki felesége' eljövetele után kevéssel haza ért, 's Zulimáját nem találván 's megtudván ki-és merre menését, távolról mindenütt nyomba követte 's panaszkodó esenkedéseit is kihalgatta, nem állhatván tovább kedvese' siránkozását, sőt imádván annak okáért, előugrik 's megölelvén feleségét ezt mondja: „Ma tetted előttem magadat újokban nemcsak szeretetemre de tiszteletemre, imádásomra is méltóvá! Jövel, próbáljuk mit ad az ég kettőnk' kérésére.“ Háromszor kiáltja Haszszán a' Hámed nevét, 's íme jön az eddig annyira makacs csónak, beleülnek mind ketten 's Haszszán fenszóval kiáltja: „kívánom hogy Zulimának kívánsága bételjen! kívánom azt előre látni is!“ Megindul lágy édes hangozatok, szellek 's szedítő illatok között a' csónak, szunnyadtan elérnek a' szigetbe, elérnek a' kívánt forráshoz, hol látnak

egy szép kisdéd fíjút, látják melly hasonló Haszszánhoz, mint nevededik, mint illik neki a' kis turbán, a' kis kard, látják mint nyargalja nagyobb korában az arabs paripát, látják mind inkább inkább Haszszánnak fiatal korabéli képét. Eltűnik ekkor a' kép, 's ők meglegedve mennek - vissza a' szigetből. Meg is lett az ég' ígérete, esztendőre kis Haszszán született, kettőre, játszott atyjának térdén.

Úgy látszott, ki volt már ekkor merítve a' kívánságok' forrása, de nem! Történt ugyan is hogy Haszszánnak egy jó barátja a' Mekráni Helytartó, ki ezelőtt a' Sachnak kedves embere volt, most véletlen annak kegyelméből 's annál fogva hivatalából is kiesett. Tüstént fut Haszszán a' szigethez, kívánná tudni: megleszsz e néki mindég Sachja' kegyelme? 's hát íme a' csónak meg sem mozdúl. Eszébe jut a' Hámed írása, hogy ha olyat fogna kívánni, melly nem az ég' jótetszésének hanem tulajdon munkájának gyümölcse, hajója meg nem mozdúl, hanem próbálja ha tudja az evezővel. Előveszi hát az evezőt, halad valamennyire, de midőn zsibbadt karjait egy kevésbé pihentetni akarná, hirtelen visszszakapja a' víz 's elleneállhatatlanul a' béülés' helyéhez vitte. Próbálgatta még egynéhányszor, de semmire sem mehetett. Tölem

függ hát, úgy mond, hogy meddig tartson Sachom' kegyelme? Ám jól van! én mindenkor érdemessé akarom magamat arra tenni, örülök ha láthatom hogy Fejedelmem előtt való kedvességemet nem a' vak sorsnak köszönhetem. Hát becsületem a' közönség előtt lesz e mindég? ezt kiáltja kívánsága' céljául újra, 's a' hajó erre se moczczan meg is. Hálá legyen úgy mond az égnek! csak hogy ezt mondhatom magam munkájának! Haza ment, 's ismét elteltek néhány esztendők, míg csendességét semmi fel nem zavarta.

Egykor terhes titkos dolgot bízott reá a' Sach. Érezte millyen híjával van egy jó barátnak, ki nek szívét megnyithatván, tapasztalásaival 's tanácsával élhetne. Elment akkor is a' szigetbe; kívánt magának jó barátot, de a' csónak nem indult. Reáment ekkor nagy erővel, hogy hajóját a' szigetbe behajthatta; bétékint a' forrásba, 's íme lát egy paraszt embert, a' ki mindaddig tördeli próbálgatva a' fűz, ákác, jegenye, mogyorófa botokat, míg egyszer egy csomós somfára nem akadván, azon bátran ment sáron, jégen, hegyen, völgyön, nappal és éjjel. Hát jó barátot is magam keressek magamnak? hát ezt a' kincset sem adja munka nélkül az ég? Elment, próbára tett sok embert, sok megcsalta, több a' próbát ki nem állotta,

míg végre egy jó idejében lévő Agára nem akadt, kit igazán barátjának nevezhetett.

Kívánt még egyszer, midőn hajlottabb idejében boszszúságok kezdték érní, a' szigetben megelégedést; de minthogy erre sem mozdult a' hajó, maga iparkodása után akart ahhoz jutni, mellyet atyjának társaságában, Zulimájának szerelmében, két kicsinyeinek boldogításában, barátjának karján, Sachjának mindég tartó kegyelme, a' nép' mindég nevedő szeretete, egész Persiának becsülése mellett, szerencsésen el is ért.

PAP GÁBOR.

A Z I D E Á L O K.

(Schiller után).

'S hát már válni készülsz, hűtelen!
 Kedves fántáziájiddal?
 'S végkép' elrepülsz kérhetetlen,
 Örömmel 's fájdalmiddal?
 Ah! aranyidejét éltemnek
 Illy hamar lássam réptébe?
 Híjában — habjai sietnek
 Az örökség' tengerébe.

Azon napok' fényi megszűntek,
 Mellyek az ifjút vezetétek,
 Azon nagy ideálok eltűntek,
 Mellyek lelke' kecsegtetétek.
 A' mit szívem olly édesen hitt,
 Oda, mint egy eltűnt álom;
 'S a' hová a' komor való vitt,
 Ott a' szépjót nem találok.

Mint hajdan Pygmalion a' követ
 Kérő tüzével ölelte,
 Mig lelket a' márványba öntett,
 'S szerelmét belé lehelte.
 Így ölelém a' természetet
 En is ifjú szerelmemben
 Mig valahára felébredett
 Ő is költői keblemben.

'S velem osztván érzésim' langját
 A' néma' nyelve megszólta;
 'S megértvén szerelmem' szívhangját,
 Engemet viszsza csókola.
 Ah! akkor a' rózsá, a' zöld fá
 'S ezüst forrás velem beszéllett,
 Mindenből akkor mosolyogva
 Néze rám a' vidám élet.

Egy mindenható özön-ösztön
 A' szűk meljet feszítette,
 Mert emeltlelte' vágyása lön,
 Hogy dicső lenne élete.
 'S ah! a' világ sokat igére
 Mig bimbójában rejtezett,
 De midőn kinyílt, jaj végtére
 Millyen csekély és szegény lett.

Milly' merész bátorsággal lépett
 Az ifiú palyájába;
 Álmodott ő egy égi képet,
 'S boldog vala szép álmába'.
 Az éther' szélső csillagához
 Emelkedtek vágyásai,
 'S akár milly nagynak magossához
 Felrepítették szárnyai.

'S oh milly' könnyen felfelé repdes,
 Mindent játszodva intéz-el,
 Mert mellette lebeg négy kedves
 Útitárs segítő kézzel.
 A' szerelem mennyjutalmával,
 A' dicsőség nagy nevével,
 A' szerencse sok aranyával,
 'S az igaz égi fényével.

De áh! az út' zajos kezdetén
 A' kísérők elszéledtek,
 'S a' terhelt élet' közepettén
 Üres képzelményé lettek.
 Elrepült a' szerencse hamar,
 A' tudás' szomja meg nem szűnt;
 Az igaz látni tisztán akar,
 'S pedig napfénye már eltűnt.

Láttam a' dicsőség' palmáját
 Tapodva közlélek fején,
 És a' szerelem' mennyarczáját
 Sárgulni tavasz elején.
 Itt állt már az élet' éjfele,
 'S az út mind-mind nehezebb lett;
 'S a' remény a' setét útra le
 Egy halvány sugárt alig vet.

A' sok ígérő reméltekből
 Mellyik maradt hiv urához?
 Mellyik vigasztal mind ezekből,
 Mellyik kísér sirházához?
 Te, ki gyógyítsz minden sebeket,
 'S orvoskép' hozzám érkeze;
 Ki könnyebbited a' terheket,
 Te, barátság' áldott keze.

És te! ki vele jól egyezel,
 Munkálkodás, a' ki noha
 Csak csendesen, 's lassu kézzel
 Építgetsz 's nem rontasz soha.
 Ki, ragadozván az időket,
 Csak kis porszemenként örölsz,
 De minutákkal esztendőket
 Az örök számból kitörölsz.

GRÓF TELEKI FERENCZ.
 Paszmoson, Erdélyben.

S Z E M É S S Z Í V.

A' szem látni tanúlt, a' szív csak hinni. Ne-
mesbb az,

'S emberhez méltóbb, 's ah! vakon űlni nehéz.
Úgy de magam vagyok itt: ott léptemet Istenek
örzik,

'S a' baj hozzájok még közelebbre csatol.
Láss bízvást, sőt nézz; szemed arra van adva; de
higyj is

'S int szívednek szép religiója, hevülj.

KAZINCZY FERENCZ.

ESTI REGÉLÉS.

Lyányok! szépet tudok megint.
Elmondnám, ha szeretnétek,
'S ha rút gerjelemtől ekként
Megóvhatnám szívecskétek.

Tercsink, te már száltál Dunán.
Ugyé, beh nyájasan néznek
Öszve két partján e' viznek
Magas házak Pesten Budán.
Igy nézkelt, ládd, öszve két vár
A' Hódosi tó mellékén;
Középett viz terült; hinár
'S a' sok linkó mély fenékén.
Itt két Uri Háznép lakott;
Együtt barátságban éltek;
A' tón átátevészkeltek,
'S eleloldták a' csónakot.
Gyermekes ház mind a' kettő:
Egy Kisaszszony innensőben,
Immár majd férjhezmehető;

Túl egy Urfi serdülőben.
 'S ezek mindcsak keveslették
 A' bár sűrű látogatást;
 Mert vajmi szerették egymást!
 'S ej' Lyányok, nem jól szerették. —
 Mert 'hát egykor, midőn elvált
 A' Lyány így kiszté a' Kedvest:
 »Sötét az éj: szökj hozzám ált;
 »Én a' parton күн állok lest.
 »Jelűl látsz három gyertyaszált
 »Ablakomban világítani;
 »Arányt nem fogsz úgy bódítani:
 »Szerettem fi, szökj hozzám ált!
 Így lön. Meggyujtá gyertyáját
 A' Lyány mihelyt jött az óra;
 Gyorsan végzé-be munkáját,
 'S repült volna ki a' tóra.
 De ott gugolt ángya; lebujt,
 'S mély elbólintást tettetett;
 Az ármányos! holmit sejtett
 'S loppal minden gyertyát elfujt.
 Megszökik már a' kedves tul:
 Idő csendes; borult az ég;
 Ladikba száll, csak megindul;
 'S jaj! mint jár, nem tudjátok még.
 Most néz, ha látná, merre ég

Lámpa Hölgye ablakában;
 Merőbben néz, 's jaj! hijában.
 'S végig futja az ijedség.
 De táplálja nagy reménység.
 Támad vihar, 's csak nincsen jel;
 Meg is bódult; kezd az inség:
 'S látjátok már, gyászos éjjel!
 Hullám, szélvész hántorgatja;
 Izzadtig küzd kétségében;
 Szakaszkodik erejében,
 'S eléri — két révész 's atyja

A' Lyány pedig kinosan vár,
 Szorong keble, nincsen nyugja;
 Siessen-ki, ne késsen már,
 Valaki mindig azt sugja.
 »Anyám, szívem édes anyám!
 Fejem fájlom, fájlom igen:
 Oh csak én a' tó melléken
 Most magam' kísétálhatnám!«
 »Lyányom, szívem édes lyányom!
 Magad most tóra ne menj-ki:
 Költsd Esztikét, ugy nem bánom,
 Mehetsz, 's hugod kísérjen-ki.«
 »Anyám, szívem édes anyám!
 Hisz' Esztikénk még csak gyerek,

Annak virág és zöld berek

Kell; ő ugy sem vigyázna rám.

Anyám, szivem édes anyám!

Fejem fájlom, fájlom igen;

Oh csak én kísétálhatnám

Magam' most a' tó melléken!"

„Lyányom, szivem édes lyányom!

Most tóra magad ne menj-ki,

Költsd Sándorkát, kísérjen-ki,

Öcsédet költsd, ugy nem bánom.“

„Anyám, szivem edes anyám!

Hiszen Sándorkánk még gyerek;

Az ugy sem vigyázhatna rám,

Csak nyul kell annak 's zöld berek.“

Ezzel anyja nyugodni ment,

A' lyány is elment dolgára.

Zug a' szél; néz ablakára,

'S ah! nem világol lámpa fent.

Vesztett dolgot gyanít a' lyán,

Mérgébe' nagy ríva fakadt;

'S addig jött-ment a' tó partján,

Mig egy halászra nem akadt.

„Halász, halász, fogj nékem ki,

„Fogj egy holt Urfit a' tóban!“

„„Ott viszik révészahajóban;

De holtnak nem tartja senki. «
A' rossz Lyánynak több sem kellett,
Ő is haza felé tart;
Ébren várta, míg reggellett,
Mert keblét nagy féreg marta.
'S most már jutnánk a' leczkéhez,
Melly otthon várt mindkettőre;
Illne is bérekesztőre:
Kár, hogy nincs több e' regéhez.

EDVI ILLYÉS PÁL.

AZ EMBEREKHEZ.

Megvetve néznek én rám
 Sokan, ha borkupámból
 Kényyemre iddogálok;
 Gúnyolva hallgatódnak,
 Ha kedveket daloltam;
 Elundorodva térnek
 Tőlem, ha Lyányt öleltem.
 Mondjátok azt nekem meg
 Földön lakó Halandók!
 Ugyan mi jobb ezeknél?

Z O I L U S H O Z.

E' kis zöld koszorút, melyet látsz lengeni főmön,
 Tőlem irigyelned, Zoile, nincsen okod.
 Ezt nem adák nekem a' Nagy Urak, se nem a'
 Fejedelmek;
 Egy kis barna leány tűzte fejemre minap.

VITKOVICS MIHÁLY.

K L A V Í R O M H O Z.

Hozzád jövök ha az öröm
 Könnyeket rejt szemembe,
 Hozzád jövök ha a' balsors
 Nyilat lövell szívembe.

Te vagy az a' néma barát,
 Ki panaszim' halgatod,
 'S keblemnek mély érzéseit
 Bus hangokra oszlatod.

Itt lep-meg az emlékezet,
 Lelkem' szárnyára veszi,
 'S az arany-idők amarant
 Ligetjében leteszi.

Ott látom' éltem óráit,
 Mellyek innen eltűntek,
 'S engemet boldogítani
 Ah! — örökre megszűntek.

Itt ülök ha Barátimnak
 Körülvesz vig serege,
 'S oh mint derül kebelünkben
 Az örömök' nyilt ege.

A' csillagok tűszikrákat
 Lövellnek ablakomra,
 A' halvány hold árnyékomat
 Rajzolgatja falomra.

Gondolatim égre kelve
 Boldogabb kort képzelnek,
 Hol a' Sphérák bájjengési
 Könnyű tánczra tüzelnek.

Aranyfürtű Apollómnak
 Karjai közé rogyok,
 'S hogy lantot ad, azt gondolom,
 Én is Istenné vagyok.

DUKAI TAKÁCS JUDIT.

L O L L I R A.

Eggykoron az hajnal tüzet idvezlettem. Azonban
 Hirtelenül balról Lolli előmbe jöve.
 Mennyei Felségek! szent engedelemmel adom-ki,
 Bájlóbb színű volt Lolli az isteninél.

G A L A M B O M H O Z.

Kellemetes madaram, szárnyalj-el más Szere-
 tőhez,
 Kit kecses és fiatal Kedvese híven ölel.
 E' lángszívtől elszakadott Glücz: 's benned, az
 egykor
 Bírt Lyánykám' képét látnom igen keserű.

A' CSIGÁKTÓL VONATOTT ÁMORHOZ.

Győztél! hirdeti föld és tenger hősiadalmad',
 És a' jég-csigavér hő szerelemre buzog.
 O Ámor, könyörülj e' tiszta könyűken is! Olvaszd
 Forró érzésre Daphne' fagyos kebelét.

PONORI THEWREWK JÓZSEF.

A' BÉKE ÖRÖMINNÉPÉN.

MDCCCXIV.

Mint a' midőn a' vad 's haragos szelek
 Felháborítanak földet, eget, vizet,
 'S éjjel borul tengerre 's égre
 'S Zeus lobogó tüzeit leszórja;

'S egyszerre tisztul, fut 's tűnik a' setét
 'S mint egy tükörben látszik az égi kék
 A' viz' színén 's bibor ruhában
 Hág ragyogó szekerére Phoebus.

Europa szint' így öszvezavarva volt:
 'S most a' Chaosból mennyei nap derül;
 Szent béke fénylik, 's a' Hadisten
 Vas kapuit becsukatta végre.

Europa' fényes nagy Fejedelmi most
 Kéz fogva vagytok, melly nemes és dicső
 Melly rég ohajtott nap! Saturni
 Századot ád az arany Szövetség.

Oltárt emelt a' hálados világra
 Néktek, 's azon már fénylik arany 's ezüst,
 Ád a' mit adhat minden; én is
 Egy violát vetek im reája!

KIS LAJOS.

A' BÚCSÚVÉTEL.

Sonett.

„Jövök, hogy egyszer még láthassalak,
 Ki csak nevetve néztél kínjaimra,
 'S mindég siket valál fohászaimra,
 'S viszonti lángra nem gyujthattalak.

Búcsút veszek most tőled szép Alak!
 Tekints résztvéve bús siralmaimra,
 Napfény derül azonnal bánatimra,
 'S bocsásd-meg Drága, hogy imádtalak!«

Így szóllék áltölelve térdeit,
 Megdőbben ő, mélyen sohajt, 's hijába
 Igyekszik eltitkolni könnyeit.

Ellágyultan zár végre hív karjába,
 'S a' legszebb pásztorórává leszen
 Az elválás, melly istenné teszen.

PRIMÓCZI SZENT-MIKLÓSSY ALOVZ.

*

KESZTHELYNEK POÉTAI INNEPE.

Tolnai Gróf Festetics György, a' Hazáját és Királyát egyiránt szerető, lelkes, tehetős, halhatatlan ember, számtalan jótételei után, mellyekkel a' Nemzeti miveltséget fentebbre emelni igyekezett, gondjait végre a' Magyar Nyelv' és Literatúra' férjfiainak megtisztelésekre is kiterjesztette, 's Felséges Királyunk születése napjainak visszafordulójin (Febr. 12d.), — míg mások sorsaikra hozzája hasonló, lelkeikre nézve különbözök, nagy robajjal de bizonyosan keyesebb hazafisággal örvendenének, — olly Innepet rendele, mellyen a' Helikonban megjelentek, önmagok olvassák-fel magyar, deák 's német nyelven írt verseiket vagy oratóiójokat, 's a' népei szeretetét és tiszteletét olly nagy mértékben megérdemlő Fejedelmünknek magasztalását.

Ez trombitaszó közben véghez menvén, a' sokaság a' Georgikon Theátrumába ment, melly nevét onnan vette, hogy ott a' fák amphitheátrumi

formába ültetve állanak. 'S itten akará a' Gróf, hogy a' megtiszteltetendő Írók egy egy fát kapjanak, 's azt vagy magok által ültetve, vagy ha magok jelen nem volnának, olly férjfiak által, kik nevekre ezen a' pályán fényt vontanak. Ő Excel-lentziája e' végre a' Keszthely körül ritkább 's ákáczt vagy inkább rhus formájú, levelei 's veres bogyóji által tetsző Sorbus aucupariát (madár-berkenyét) választotta. Ezt a' fát a' Gróf emlékezetére méltó volná Festetics-berkenyének (Sorbus Festeticsia) neveznünk. Valamint Kerekes Ferencz, Virgil Georgikonja fordítása mutatójának Maecenásra tett jegyzésében szép hazafisággal óhajtá:

Vajha mi a' mi Hazánk' földjéhez, 's a' mi időnkhez
Szabva szereznénk illy magyar éneket, annak az első
Két sora melly sokkal méltábban zengene ekkép':
Bő aratást mi okoz, mellyik csillagzat alatt kell
Szántani Festetic s, és szőlőt kötni. — Vegyük-fel
Oh magyar Énekesek, legalább mi, kik énekelünk a'
Víg aratók' sora közt, 's a' harmatlepte mezőben,
Hogy valahányszor csak Maecenást mondani szükség,
Mondjuk Festetic set, 's e' váljon példabeszéddé!

Az első Innepen, 1817b. a' jelen volt Horváth Ádám, Kisfaludy Sándor, Berzsenyi Dániel és Dukai Takács Judit, Gyöngyösi István' emlé-

kezetére felvették a' koszorúkkal czifrázott Sorbust, azt az annak készített gödörbe betették, 's mindenike kapához nyúlván, a' fát beásták. E' meglévén, a' három Poéta 's a' szeretetre méltó Leány, kit Döbrentei Malvínának nevezett-el (most Göndöcz Ferencz Úrnak hitvесе), magoknak ültetének egy egy Festeticsiát. Az Innep' örömet, egy ligetben, dudaszó mellett, tizenkét magyar juhász-legény tánczolta-el. 'S estve a' Gymnasium' palotájában, a' nagyszívű birtokosnak bőkezősége által taníttatott ifjak nagy muzsikát adtak több osztályokban, mellyet az ismerétes népének „Isten tartsd-meg Királyunkat“ fejezett-bé.

A' második Innepen, 1818b. a' tavalyi szép mód szerint, ez a' megtiszteltetés Kazinczy Ferencznek és Csokonai Vitéz Mihálynak; a' harmadik Innepen, 1819b. pedig Superintendens Kis Jánosnak és a' megholt Faludi Ferencznek jutott. Úgy akarta tudniillik a' nagy Alkotó, hogy minden alkalommal egy élő és egy megholt Író tiszteltesék-meg.

Keszthelynek Poétai Innepe, ezen szép, hasznos, igaz hazafiúi buzgóságot lehellő, 's 'a Nemzetnek javát a' Királynak tiszteletével olly kellemben öszveköti, dicsőséges Intézet lelkesítette

két koszorús Költőjinket, a' következő, már elmondott, de soha eléggé nem mondható versezetteknek éneklésére:

Ó d a

Tolnai Gróf Festetics Györgyhöz

1818.

Qui consulta patrum, qui leges, juraque servat.

H o r.

Ki e' magának bűnösen áldozó
Században a' közjóra, irigykedést
Szerző dicsőséggel, ki tudgya
Mérni, 's pazarlani szép vagyonnyát.

V i r á g.

Midőn az ember létre kap itt, ezen
Jóval gonoszszal, búval, örömmel olly
Vegyes Világon; — kérdezetlen,
Ö akarattya e lenni, vagy sem? —

Akkor csupán a' szembekötött hamis
Szerencse játszik; sorsot az osztogat,
A' vak; 's miképpen volna hát, hogy
Többnyire balra ne nyúllyon a' vak? —

Ott egy szegény Pár, rongy atya, rongy anya,
Egy gyermeket szül szalmafedél alatt;
Az elme és szív benne szép 's nagy;
Más születés, nevelés mi ritka

Felséges embert, nagy hazafit, jeles
Vitézt teendő volna belőle ; de

Pór sorsa ötet porba nyomván,

Él, szaporítt, 's kihál a' baromként, —

Ott a' hegyen keltt, 's tornyaival kevély,

'S a' merre a' szem néz, maga birtokát

Látó, ezer jobbágy uraltta

Vár is az új uri rajnak örvend.

Az Urfi, ámbár emberi érdeme

Silány is, Ur lessz ; és pedig olyan Ur,

Ki kényyeként majd sorsot oszt: mert

Bár esze nincs, van arannya, módgya.

Ama' szegényt, és porba tapodtat egy

Kis morzsa abból, a' mi sok eneck a'

Dúznak, miképpen boldogítná!

Ám de vak, és hamis a' szerencse!

Nem jó igazság a' nyomorulttnak ez ;

De bár nehéz is, tűrnie kell ; csak ez

Orvos szer a' sorstól leverttnek,

Tűredelem, te ne hagyd el ötet! —

Ha rossz igazság, hogy az elégnek is

Bár bő határán túl ezer és ezer

Javakkal áldá ezt meg a' sors,

Jó neki. A' sok övé. Köszönnye.

Mert védi, 's méltán, emberi, nemzeti
Törvény vagyonyát, bár sok is Egynek az.

Csak érdemelné hát meg, a' mit

Több ezerek' keserű hijával

'S kárával Ő bír, Ő egyedül csak egy

Ember, ki szintén mint amaz elvetett

Néhány arasz földdel beéri

Majd, ha megáll ere, 's élte elhúny. —

Sok gazdag embert, dúzs Urat esmerék

Én itt közöttünk a' magyar ég alatt,

A' kit megáldott a' szerencse,

Sok Fejedelmi javakkal. Ám de

Ezer közül hány érdemelé meg e'

Bangó szerencsét! — Fáj! mikor illy bitang,

Sőt átok a' föld' kincse sok száz

Emberi, nemzeti jót nem érző

Duzmadtt Kevélynek vesztegető keze

Közt. Átkozott légy önszeretet! te vagy,

Valál, 's leszel minden gonosznak

Kútfeje a' nap alatt örökké. —

Kiválsz Te a' megvesztegetett Sereg

Közül, Hazámnak nagy Fija, Festetics!

Kivál utánnad — csak kevés még;

Ám de csak a' Te neved világított.

Te a' Hazában, bátor irigy, setét
 Felhők borították, a' teli Hold szerint,
 A' hol 's mikor rést látsz, ki törve
 Hinted el a' gyönyörű világot.

Te benned ész, szív a' Haza' és Király'
 Javának áldoz; 's Keszthelyen áldomás
 Az a' Magyaroknak, láttuk, a' mi
 Többnyire átka veszélye másutt.

Ha jól erányzott Századok olta már,
 Ámbár ha játszott a' csapodár 's hamis
 Szerencse egyszer, hát bizonynyal
 Akkor esett, mikor a' kezédbe

Adá Hazámnak szinte legékesebb,
 'S haszonra is majd legszaporább javát.
 Gyors, bölcs, okos Sáfárja ennek,
 Ezt Te megérdemeléd valóban! —

Te, a' mit érsz, tudsz, bírsz, teli szívvel, és
 Bő kézzel osztod, 's közre bocsáttod a'
 Hazában: a' mag, mellyet így vetsz,
 Oh! mi dicsőt terem egykor itten.

Nagy példa abban, mint vegye hasznait
 Javának egy dúzs; mint tegyen emberi,
 'S polgári sok nagy tartozásnak
 Ő eleget nemes értelemmel.

A' Szépet, és Jót, és Nagyot érteni,
 'S érezni is már ritka tulajdon az
 Emberben; a' jobb lelkeké csak;
 Ám de nagyobb nemesebb 's dicsőbb még
 Mivelni mind ezt; hinteni magvait;
 Segélni keltét; közleni; osztani, —
 Az éltető napként felettünk, —
 Mint Te cselekszel egész erővel. —
 Az ember él, hal. Gazdagot és szegényt,
 Koldúst, Királyt egy sírba nyel a' halál.
 Volt 's nincsen: és megmondva léte,
 Por vala, por leszen, a' mi csak por.
 De a' ki jót tesz, 's virtusok, érdemek
 Által jeles lessz, holta után is él:
 Mert tette él a' föld' porának;
 Tette hat a' maradékra által. —
 Ki a' jelenkor' Jobbait így tudád
 Megnyerni szép 's jó tetteid által a'
 Hazában; és már messzszé földről
 Látni, csudálni, tanulni vonszál
 Magadhoz embert, bölcs Magyar! élui fogsz; —
 Neved dicső lessz, még Magyar él 's lehell,
 És csillagát tisztelni tudgya,
 A' ki sugárt ragyogott nevére.

Kisfaludy Sándor.

Gróf Festetics Györgyhöz.

1819. Jan. 3d.

Nagy ember, kit nekünk kedvező Istenek
 Gyámolúl 's ragyogó fényül engedtenek,
 Zrínyieknek társa gazdag örökökben,
 De társa még inkább magas erkölcsökben;
 Te, kit a' Jók jónak 's nemesnek ismernek,
 László' atyja, 's ipa egygy Hohenzollernek!
 Melly ész, melly józanság vive arra téged
 Hogy jó 's szép tettekben leld gyönyörűséged?
 'S midőn pillongásért cpedeznek mások,
 Téged nem szédítnek semmi csillámlások.
 Büszke, de nem kevély, a' csörgést megveted,
 'S nyulgalmas nagyságban foly-el szép életed.
 Mint sok hős polgára a' régi Rómának,
 Természetnek híve, híve hazájának,
 Honn űlsz, szántasz és vetsz, kazlakat állítasz,
 Ugart törsz, árkot nyitsz, mocsárt 's tót szárítasz,
 Nemesítéd almád' 's sajtólod szőlődet,
 Ménes, gulyák, nyájak fedik-el meződet,
 'S azért örülsz a' nagy bírtok' nagy hasznának,
 Hogy a' sokból sokat adhass a' hazának.
 Földmívest neveltek legelébb gondjaid
 És ifjú katonát: most már oltáraid
 Gyujtják tömjéneket a' lant és az ének'

'S a' Virág' és a' Kis' nyelve' Istenének.

Olympiánk nyilt-meg; im fut a' délczeg nép,
'S három pártás Költőnk 's velek egygy ifjú Szép,
Székedhez jutottak, 's elveszik béredet. —
Tapsol a' sokaság, 's harsogja nevedet.

Javallatni kedves: de bérre szolgál vágy;
A' Szabad megteszi a' mit szent tiszte hágy,
'S bár nincs, 's soha nem lesz tanúja tettének,
Áldozatokat hoz szeretett ügyének.

Neked, dicső férjfi, maga a' tett a' bér;
Érted te, az üres láрма 's a' hír mit ér,
'S bírván megnyugtató javalltát keblednek,
Bátor léptekkel lépsz útján érdemednek.

Tamás a' Nádasdi háznak fényes ága,
Védistenink közzé ez érzéssel hága;
Így Bakacs, így Pázmány, Nagyjai Rómának,
Így Bethlen, Fejdelme a' rokon hazának,
Kik dicsőségekből néznek volt honjokra,
'S áldást eresztenek arra 's új társokra. —

Menj, nagy férjfi! 's példád tanítson bennünket,
Magunknál még inkább szeretni ügyünket.

Kazinczy Ferencz.

Az Innepnek a' Gróf halála 1819 Apr. 2d. vétet.

IGAZ SÁMUEL.

K Ö Z N É P I D A L.

Pirúlj Rózsa, pirúlj!
 De nekem ne virúlj.
 Boldogtalan lettem,
 Mert özvegyet vettem.
 Özvegyet tanúztat,
 Ki nézi a' múltat.
 Ültében jártában
 Vóltért nyög magában.
 »Hol vagy első Férjem!
 »Jól volt nálad nekem.
 »Korán lefeküdtem,
 »De későn ébredtem.
 »A' midőn ébresztett,
 »Csókjával füresztett.
 »Kelj-fel szívem, kelj-fel,
 »Itt van a' szép reggel!
 »Felkelt a' mi anyánk,
 »Kisepre a' szobánk,
 »Meszsze fáradozott
 »Friss vizet is hozott.«

VITKOVICS MIHÁLY.

KÜLÖMBFÉLE ÖRÖM.

Kedves 's kivált szép a' szabad ég alatt
 A' gondot és bút szélnek ereszteni :
 'S már sokszor egy vig társaságban
 Bacchus' arany leve felvidított.

Édesbb midőn én csak magam olvasok
 A' fák' setét 's zöld ágai közt, vagy a'
 Bus mormoló csermely' menését
 Andalodásba merülve nézem.

Nincs édesbb mint a' lugosok' hüsét
 Egy hiv baráttal járni, midőn vele
 Majd olvasunk kettős örömmel
 Majd kebelünk' kebelünkbe töltjük.

KIS LAJOS.

AZ ERDŐ' KELLEMEI.

Hier bin ich wie in meiner Welt. Diess Plätzchen
Hab' ich mir längst zum Liebling auserlesen,
Hier grüsst mich meine ländliche Natur,
Die Busenfreundin meiner jungen Jahre.

Schiller.

A' pompás palota' márvány oszlopait
Ez erdő' sok fája gyönyörűn képezi;
Annak mester-kézzel kirajzolt falait
Ebben a' természet' bájmíve hímezi.

Ott az enyhelyet és árnyazó kárpitot,
Bársony pamlag 's vékony selyem fátyol adja;
Itt nyughelyül talál a' vándor pázsitot;
Hol őt minden fa hűs ernyébe fogadja.

Ott a' mesterséges muzsika riadoz,
'S a' madár tömlöczben kezd csak énekére;
Itt az önnkény' arany húrja szól. 'S vígadoz
A' liget' szabados lantosa kedvére.

Mig amott a' gögnek fekete dagályja
 Ül a' homlokokra sárga vonásokkal,
 Itt minden az öröm' rejtekét találja;
 'S a' mi csak él, szeret örülni másokkal.

Ott fület mulattat a' gúnyolás' árja,
 Csak ritkán szűnnek-meg a' visszavonások:
 Itt minden madárral békesen él párja,
 'S nem zavarodhatik-fel öröm-források.

Fogadj, édes Erdő! bájos kebeledbe.
 En már mint gyermek is vakon szeretélek.
 Ha gyakran eljövök ártatlan öledbe,
 Még olly nemesen — még olly boldogúl élek.

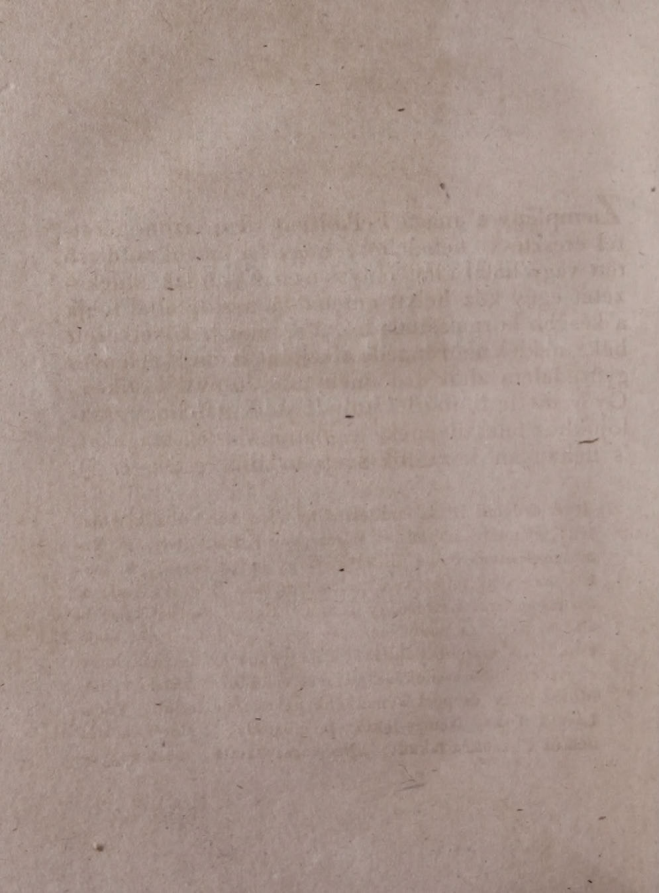
N. APÁTI KIS SÁMUEL.

A' KIS MÉH ÉS LEGYECSKE.

Mond-meg nekem kis Méhecske,
 Így szóllt egykor a' Legyecske,
 Mond-meg hogy honnan van az,
 Hogy engemet mindenfelé
 Űznek? majd elveszek belé!
 Reám minden kéz hadaz.
 Te meg szabadon repkedel
 A' virágok közt úgy szedel
 Mézet büntetetlenül;
 Én alig ütöm orromat
 Tejbe, vajba, halálomat
 Találom véletlenül.
 Talán ha boszszút tehetnék
 Ellenségimen 's csíphetnék
 Mint te, nem bántanának.
 Nem úgy, mond a' Méh, én nyerek
 Védelmet, mert nem heverek;
 Használj, majd nem ártanak.

ANGYAL MÁRTON.

ZEMPLÉNYI VITÉZEK'
E M L É K E
SÁTOR-ALJA-ÚJHELYBEN.

Zemplény a' maga Felköltjeit 1809. azon ígérettel ereszté-ki kebeléből, hogy ha magokra -dicsőített vagy halál által fényt vonnak, annak emlékezetét egy köz helytt emelendő oszlop által fogja a' később kornak általadni. A' hamar bekövetkezett béke nekik nem engede alkalmat az emléket fényes győzelem által érdemleni; de Június' 14dikén, Győr mellett, másfél holnappal azután hogy zászlókhoz felesküvének, férjfiisan viselék magokat, 's nehanyan közzülök szép halállal estek-el *).

*) Igen érdemli itt az említést a' mi 1809. Apr. 27d-dikén történt, a' melly napon a' Vármegyei Kiküldöttség a' Nemeseket maga elébe állíttatá, hogy megítélhesse, ki mehet maga, ki teljesítse kötelességét más által. A' zászló a' Fő Ispán Gróf Eszterházy József Ö Excell. megett valafelállítva. Egy csoport Nemesség jöve, 's a' kiknek fel kelle esküdni, a' kisebb palotából a' nagyobbba küldetének, hogy egyszerre mehessenek az udvarra esküdni a' zászló mellé. Midőn egy csoport a' nagyobb palota felé indult, Váczi László Tokaji Nemes-lakos, megfordúla, 's előrekészülés nélkül e' szókra fakadt: „No veres zászló, most negye-

Zemplénynek Nemessége teljesíté a' mit ígért, 's az emléket saját költségén felállította. Az Újhelynek nagy úczáját ékesíti, a' szép alakú Templom és a' Vármegye' házának roppant épülete között, egyikétől és másikatól száz lépésnyire; 's a' ki Kassáról, akár Csörgőnek, akár Széphalomnak jöve, lép a' Városba, 's Pataknak, 's onnan Tokajnak vagy Szerencsnek veszi menését, az Emlék' keleti oldala mellett mégyen-el, olly közel hozzá, hogy a' felülírást szekereből is olvashatja.

Az Emlék öt ölnyi magasságú pyramisz, körülvéve faragott oszlopú balüsztráddal négyszögben, 's a' kö, hogy annál inkább kiálhassa az idők' viszontagságait, olajjal van itatva. A' pyramisz' tetőjén egy aranyozott golyóbis áll, alatta nyolcz kissebb, hasonlóúl aranyozva. Az oszlopláb' négy oldalain ugyan annyi tábla áll a' felülírásokkal. A' pyramisz' keleti oldalán a' Vármegye' címerét látni, a' három más oldalain az Országét. A' Felülírások itt következnek:

dikszér keresélek-fel. De el nem hagylak többé, ha csak olly darab marad is belőled mint a' Szitakötő' szárnya.“ Ő Excell. a' zászlót ennek a' derék embernek a' kezébe adá levinni, jutalmúl.

I.

Éjszak felé.

Zemplény Vármegyének Rendei

örök emlékezetekre

azon Nemes Vitézeknek.

kik Győrnél Június 14d. 1819

másfél holnappal azután hogy a' zászlóhoz

felesküdték volt

Ezeredes Kapitány Eger-Farnosi Kandó Gábor'

vezérlése alatt

lelkeiket a' köz ügyért letették.

II.

Nyugot felé.

Legenyei Budaházi Péter Káplár
 kartács által leterített Kapitányát
 élte' koczázásával
 a' csata' helyéről kiragadta
 's e' vitéz tetteért
 Fejedelmétől az ezüst mellypénzt nyerte-meg
 Zemplénynek Rendei pedig
 nem mintha bér kellene az érdemnek
 hanem mivel az érdemet megjutalmazni
 annyi mint osztozni benne
 honn hagyott feleségét és háza' népét
 pénzzel segéllették.

III.

Kelet felé.

Libero Baroni Antonio Barkóczy de Szala

Insurgentis Nobilis Turmae Zempliniensis

intrepido Centurioni

Andreae Major, Stephano Bagi, Ladislao Dombi, Petro Oláh,

nobili genere ortis, strenuis civibus

magno exemplo invidendo fato gloria perenni

anno salutis 1819. 18. cal. Jul.

praelio ad Jaurinum caesis

Hungaris felicibus immortalibus

quod in periculo libertatis

pro libertate liberi periissent.

IV.

Dél felé.

Petro Budaházi

qui Antonium Barkóczy vulneratum moriturum
 hostibus eripuit languentem fovit morienti lumina clausit
 Matthaeo Gergelyi, Josepho Bálogh, Samueli Lánczy,
 Michaeli Dombi, Michaeli Varga et Beniamino Cseh
 honesto vulnere superstitibus
 Monumentum hoc grati concives SS. et OO. Cottus Zemplin
 posuerunt anno salutis 1819.

Már állott az alkotvány, de még fel nem vala avatva, 's a' Rendek olly szándékkal valának, hogy ez az utolsó, innepi fényességgel menjen véghez. Gróf Eszterházy József Cs. K. Kamarás és Belső Titkos 's Magyar Cancelláriai Tanácsos 's Szent István Rendebeli Commendátor a' Megyének huszonegy évek olta szeretett Fő-Ispánja, e' méltóságát, mellyben Fejedelme 's ennek felséges hitvese és magzatjai eránt olly gyakor esetekben vala alkalma kitündököltetni hűségét, távollakása 's hajló kora' tekinteteiből a' haza' Fejedelmének hálas tisztelettel vissza - adá, de megtartván viselt méltóságának a' Megyére emlékeztető titulusát; 's helyébe Aug. 6dikán 1821. a' Királyi Tábla' Bárója, most a' Fels. Hétszemélyi Ítéző-Szék' egyik Bírója, Mélt. Vicsapi Bárá Malonyai János Aloyz Cs. K. Kamarás Úr ültetteték - be, azon pompával, mellyet mind a' fényes hivatal, mind az új Tisztviselő' nagy érdemei 's méltósága, mind a' nagy Megye' tekintete 's dísze parancsolának. A' Mélt. Adminisztrátor ezen Gyűlésben vezeté az Emlékhez a' Rendeket.

Lövések által tiszteletes négy veres zászlóink az Emlékhez valának fektetve; az arannyal gazdagon hímzett kék, Csicseri Ormós Károly Úrnak kezében állott. A' Felkölt Sereg négy szögére vala

osztva Katona Sámuel, Körtvélyesi István, Marsalkó József Kapitányaik alatt. Oberstere Cs. K. Kamarás Mélt. Eger Farnosi Kandó Gábor Úr az Emlék' déli széle mellett várta a' négyszög' nyílásához közelítő Rendeket. A' Megye' Fő-Notáriusa Szirmai Szirmay Ádám Úr most előlépe 's felolvasta Beszédét, mellyben a' Seregnek, hogy polgári kötelességét férjfiasan teljesíté, megköszönte; 's az Oberster felelt paripájáról, nyugalmas tüzzel 's azon fájdalomban, mellyet lelkében az Emlék által megtisztelt társainak emlékezete támasztott. Ez lévén első Emlék hazánkban, mellyet a' Haza' Védőjinek a' Haza' Védettjei emeltek, érzé a' Sereg a' maga megtiszteltetése' nagy voltát, 's Mélt. Kandó Úr megköszöné a' Rendeknek a' mit tettek, tisztelettel említvén Ő Excell. a' Nagy-Méltóságú Fő-Ispánnak, 's az akkori Al-Ispán most Ungvári Fő-Ispán 's Beregi Adminisztrátor Mélt. Lónyay Gábor Uraknak, hogy az megigérték, 's Első Al-Ispán 's Királyi Tanácsos Mélt. Szemerei Szemere István Úrnak, ki azt, most viselt hivatalába lépven, azonnal munkába véteté 's teljесedésre juttatá. A' Fő-Notárius és az Oberster által elmondott Beszédek itt következnek:

Szirmai Szirmay Ádám Fő Notárius Úr' Beszéde a' Felkelt Nemes Sereghez.

Nunquam de vobis, eorum, qui aut videbunt vestrum monumentum, aut audient, gratissimus sermo conticescet, ita pro mortali conditione vitae immortalitatem estis consecuti.

Vitézek, kedves Atyánkfiai, Véreink!

Egy szép, egy nagy nap virradott ma fel Zemplénynek; kettős Innepéről nevezetes nap, mellynek tisztes emlékezetét a' késői évek is szent megilletődéssel fogják innepelni.

Ma derült ugyan is Megyénknek fel egy új, báldog jövőndő kellemeikkel teljes csillagzatja; ma vette Megyénk' fő kormányát által azon nagy lelkű Hazafi, kit Felséges Urunk, Megyénk javát atyai szíven hordva, Fő-Kormányozónknak rendelt, mi pedig tartozó engedelmisséggel, 's kiáradott örömmel fogadtunk. Még csillámlanak képeinkről elragadó örömünk' sugárai, midőn egy más, egy gyászos emlékezetnek felséges Innepe, minket ide, azon Emlék-Oszlop körül öszvegyűjt, mellyet azon Zemplényi Vitézeknek, kik Győrnél 1809-dik esztendőben, Június' 14-dikén, más fél holnappal 'azután, hogy a' zászlóhoz felesküdték volt, Ezeredes Kapitány Eger-Farnoši Kandó Gábor' vezérlése alatt, lelkeiket a' köz ügyért letették; Szalai Báró Barkóczy Antal Százados Kapitánynak, Major

András, Baghi István, Dombi László, Oláh Péter Vitézeknek, hogy nagy példával, irigylésre méltó sorsal, örökös dicsősséggel, a' szabadságnak veszélyében, a' szabadságért szabadok haltnak el; Budaházi Péter Káplárnak, ki kartács által leterített Kapitányát élete' koczkáztatásával a' csatahelyről kiragadta, 's Gergely Máté, Balog József, Lánczy Sámuel, Dombi Mihály, Varga Mihály és Cseh Bénéámin, tisztos sebekkel ékesítette életben maradt Vitézeknek, 's az egész felkölt Nemes Seregnek örök emlékezetére, háládatos polgártársai, ezen Megyének Rendei, felállítottak, 's ma megnyitnak.

Mély gyászba borítva jelen meg előttünk az 1809-dik esztendőnek emlékezete.

Húsz esztendőknél folytában folyt emberi vér, sok Országoknak meghódoltatása, a' legkedvezőbb béke-kötéseknek szentsége, tulajdon szeretett Fejedelmünk által tett nagy áldozatok sem elégíthették Franczia Országnak akkor még meg nem zaboláztathatott kényét; ingadozott Hazánknak méltósága, szabadsága, csendessége, hogy idegen törvényt elesmérni átalloott. Nyíl sebességgel közelítettek rettentő számos fegyverei az ellenségnek Magyar Hazánk' határa felé, bérohanással fenyegettek, a' had nyilván kiütoött. Katonai seregeink' bátor vitézségeket az ellenség is csudálta, a' nagyobb erőnek előnyomulását csak tartóztathatták, de meg nem akadályoztathatták; már a' szomszéd Német örö-

kös Birodalmak' nagy része ellenséges hatalmat esmért, már a' fő-város is fenyegettetett; az Igazgató fő-helyek és Kormány székek, Királyi Leveles és Kincs-Tárak Hazánk' kebelébe tétettek által, Urunk' felséges Szülöttjei is különösen a' Magyarok' hívségére bíztak, minden készülétek a' Birodalom' siralmas helyheztesét jelentették; akkor zendült meg csak Hazánkban a' Nemesség' törvényes Felkelésére való meghívás, 's tündér tünemény gyanánt katonai rendben állottak a' Nemes Ezeredek ott, a' hol csak kevés hetekkel az előtt mindenek a' békeségnek mosolygó képét ábrázolták. Akkor, Vitézek! akkor ragyogott a' ti hazafiúságtok is a' legszebb fényben.

Kiragadtatok magatokat atyáitoknak, feleségeiteknek, gyermekeiteknek karjaikból, öleléseikből; elhagyátok házaiteket, szőlő-hegyeiteket, 's az ezen termett gerézkét, szántó-földeiteken az érett kalászatokat; öszvegyülekeztetek az első meghívására fenyegetett Hazánkknak; csak annak veszedelmét láttatok, siettetek az érdem' mezejére, nem tartóztatott sem ruházatnak, sem fegyvereknek fogyasztása, bátor szívvel ellent álltatok a' dühös ellenség számos seregeinek, nem rémítették bajnok lelkeiteket tüzet okádó ágyúiknak soha nem hallott durrogásai, csüggedés nélkül húllni szemléltetek vitéz bajtársaitokat, életeteknek kockáztatásával kiragadtatok haldokló testeiket, megtartottatok a' csatának helyét mind addig míg a' felséges Fő-

Vezér hátrálásra jelt adott, 's csak hamar olajágakkal fel-
 ékesítve vissza-tértetek szerelmesciteknek karjaikba.

Megelégedett magatok viseletével Felséges Királyunk, megdicsért Hazánk' felséges Fő-Vezére, legforróbban szeretett Nádor - Ispánunk; kijelentették már akkor ezen Megyének Rendei háládatos szíveiket, de meg nem állott ott polgártársaitoknak háládatossága; fényesebb, felsége-sebb jutalmat rendeltek néktek, az ö r ö k e m l é k e z e t e t; melyet ezen Emlék-Oszlop a' késői maradéknak is által fog adni.

Itt, ezen helyen fogják még Unokáinknak Unokái szent elragadtatással szemlélni azon Hősöknek neveit, kik az érdem' mezején a' hazáért meghaltak! — meghaltak? nem — nem — nem hál meg az soha — él az — él nagyobb di-csőséggel testének elmúlása után is polgártársainak emlé-kezetekben, ki akkor áldozza életét hazájának, midőn annak véres zászlóji lételért, szabadságért, Királyért lobog-nak, 's a' végső áldozattételre intenek.

Így élnek, így fognak még századokig élni kedves emlékezetünkben, maradékinknak emlékezetekben, elhunyt Vitézeink, kikben buzogván még az igaz magyar vér, ki-bizonyították, hogy érdemes Unokáji dicső öreg Atyáinknak, kik 1741-ben felséges Királyokért, kedves Hazájokért vé-reket és életüket felszentelték.

Így él, így fog még késői éveket élni az egész Ma-

gyar Hazának emlékezetében ama' gyönyörű, élete' serdülő legszebb virágjában kimúlt Százados Kapitány Szalai B. Barkóczy Antal, régi fényes Nemzetségének disze, nagy tekintetű Elei' vitézségeknek érdemes Örököse, ki ama' nevezetes ütközetben az ötet szerető Századjának homloka előtt egy kartács által földre terítettén, halálos órájában a' Megyéhez intézett, 's örök emlékezetre a' Leveles-tárban megtartott búcsúzó Levelében tiszta hazafiúi lelkét és érzéseit olly elevenen festé, olly szívrehatóan adá elő, hogy annak hallására, költözködő lelke reszkető vonásainak szemlélésére minden szemek könnyekbe lábadtak, dicső tetteinek örökíttetésére pedig, 's a' többi felkölt vitéz Nemes Sereg' emlékezetére, ezen Emlék-Oszlop állá fel. — Itt ezen Emlék-Oszlop mellett fogja, hazafiúi érzések közt, a' következendőség innepelni a' ti emlékezeteteket Vitézek, kik a' kedves Haza' védelmében véreitekkel áldoztatok, díszes sebeitekben méltán büszkélkedtek, s' dicső tetteitekkel magatokra fényt vontatok.

Itt fogja különösen a' késői maradék is buzgó tisztelettel említeni a' te nevedet Méltóságos Ezeredes Kapitány, a' ki már ifjúságodnak zsengéjét a' Király és Haza szolgálatjának szentelted, már az első Franczia háborúban vitézséged jutalmául fő Tisztségre emelttél, 's Hazánk bizodalmát annyira elnyerted, hogy Ns. Pest Vármegye 1806-ban, ezen Megye 1809-dikben, felkölt Nemességeknek

virágját, ott mint Százados, itt mint Ezerekes Kapitánynak, vezérlésedre bízták, 's abban nem csak személyes vitézségedet kimutattad, de fáradhatatlan munkássággal 's bölcsességgel Ns. Loyas Ezerekesed rövid idő alatt olly katonai rendbe hoztad, hogy ez Felséges Urunknak is figyelmét magára vonván, megkülönböztető királyi megelégedésének jeléül Téged Arany kulcsos Hívének kineveze: mi pedig, Hazánkért, Megyénkért tett nagy áldozataidat díszesebben meg nem jutalmaztathatjuk, mintha háládatosságunknak zálogát ezen Emlék-Oszlopon örökítjük, melly még késői Unokáidnak is, atyjok' hazafiúságát szemlélve, hasonló tettekre való ösztönök leszen. —

Látom Vitézek! egy szent hevület, egy felemelkedett érzés hatja által szíveiteket: azon boldogító érzés, mellyet a' dicső tettnek a' Haza által lett elesmérése a' nemes lelkű hazafinak szívében gerjeszt, méltán ragadja ki munkás képzelődések' bémohosodott sírjából, ama' Római nagy Nemzet arany időkorát, hol a' borostyán koszorúkkal felékesített Hősöknek emlékezetek, Emlék-Oszlopok által szokott vala örökíttetni.

De a' mi szívünket is egy kellemes érzés foglalja-el, mert érezzük, hogy mi is részt veszünk hazafiúságokban, érdemeitekben, midőn ezeket elesmérjük 's jutalmazzuk.

Adják az Egek! hogy ezen Emlék-Oszlopnak felállí-

tásától számittássanak a' népeket bódogító áldott örökös békességnek esztendeji; légyének azon egy dicsőségesebb életre által költözködött Vitézek, kiknek emlékezeteket ma innepeljük, utolsó áldozatjaink, melyeket a' parancsoló szükség testvéri szívünktől elragadott; de

Ha valaha szeretett Fejedelmünk, kedves Hazánk ismét szabadságunk' védelmére hív, akkor, akkor ismét ezen Oszlop körül fognak zászlóink lobogni; itt, ezen Oszlop körül gyülekezve, kezét fogunk honnyi földünk' védelmére; itt fogjuk-fel fegyvereinket Hazánkért, Királyunkért; itt, ezen Oszlop körül gyülekezni fognak még késői maradványaink is, 's borostyán koszorút nyert Hőseinknek emlékezetek lelkesíteni fogja őket is hasonló koszorúknak elnyerésére; ide, ezen Emlék-Oszlophoz vezetni fogják még késői években is az atyák fijaikat, 's elbeszélvén Őseiknek vitéz tetteiket, gyengéded szíveikben a' hazafiúságnak dicső lángját felgerjeszteni.

Bódog Nemzet, hol a' Haza illy védelmezőkre talál, hol a' hazafiúság a' háládatos polgártársak által így jutalmaztathatik; mert jele, hogy van az illy Nemzetnek Hazája; pedig csak ott van Haza, hol szabadnak, Bódognak érzi magát a' Nemzet; hol egy jó Fejedelem által igazgattatik, mint a' mi imádott Ferencz Királyunk, Éljen! Éljen! Éljen!

Cs. K. Kamarás Eger-Farnosi Kandó Gábor Zemplényi Oberster Úr' Felelete.

Tekintetes Karok és Rendek!

Szent borzadással lépek ez helyhez, mert szent a' czél, szent megdicsőült Véreinknek Atyánkfiainak, 's nékem szeretett Bajtársaimnak, kik a' szabadságért szabadon haltak meg, emlékezetek. Fejünk felett lebegnek dicső Hőseink sorában azoknak lelkeik, 's teljes megelégedéssel néznek-le ezen emelkedő Oszlopra; melly által az érdem a' legnagyobb jutalommal, a' megismeréssel, illy fényesen koronáztatik.

De valamint minden világi dolgok, minden határok közzé szorítottatott tehetségű emberek által készítettet alkotmányok, már akkor, midőn lételeket vészik, kezdenek sebes lépésekkel végek felé sietni; midőn az idő' éles foga öszve marczong mindent, 's minden visszatér eredeti valóságára; úgy ezen Oszlop is, mellyet a' háládatos hazafiúi szívek a' ti emlékezetetekre emeltek, öszverogyik, 's ábrázoló képe lészen a' mulandóságnak: csak emlékezetetek, jó híretek, követésre méltó példaadástok marad-fel, dicsőült Lelkek, a' késői maradék' szívében, mellyen az idő, és annak kártékony viszontagságai soha nem diadalmaskodhatnak. Ezek fogják a' késői nyomot is lelkesíteni, hogy mint Ti, úgy ők is örömmel áldozzák-fel a' Haza' oltárán a' Hazáért életeket.

Tanúja voltam én Nemes Bajtársaimmal azon hazafiúi elszántságnak, 's a' köz ügyért igaz nemes lélekkel esatazó katonai derékségnek, melly ezen jelenvaló Innepre okot nyújtó kedveseinket lelkesítette: midőn azon szomorú emlékezetű gyászos 1809-dik esztendőben ezen Tekintetes Megye, válogatott Ifjainak 's kedves gyermekeinek, a' dühösködő, 's édes Hazánk' kebelét is feldúló háborúba való vezérlésével megtisztelni méltóztatott.

Felejtethetlen előttem különösen szeretett Bajtársamnak, Báró Barkóczy Antalnak, ezen Tekintetes Megye felkelő Nemes Lovas Ezerede' Százados Kapitányának azon hazafiúi indulatja, mellyet még a' halál' kínos fájdalmai között is mutatott: hazafiúi szent kötelesség' teljesítése eránt való önnérzésében találta fájdalmának enyhülését, 's úgy holt meg mint bátor vitéz. Régi törzökös Nemzetének fényét nevelte, 's dicső tetteinek új elevenséget adott; midőn a' Haza' óltalmazásában fáradozott, annak hasznos szolgálatokat tett, 's így a' Magyar Hősök' sorát nevelte; annyival inkább, mivel legszebb virágzó idejében nyerte-el ezen hazafiúsággal teljes katonai Lélek azon érdemét, mellyet a' Hazáért szenvedett: a' Halál dicsőít.

De szívemen viselem még a' többi Bajtársaim' hazafiúságokat is, kiknek neveiket 's dicső emlékezeteket ezen Kövek fogják a' késői maradéknak is által adni; 's kikről

Századok múlva is ezt fogják mondani: Ezen hív Hazafiak is a' Hazáért áldozták-fel életüket. Oh nemes jutalom! Oh dicső tiszteltetés! Ennek becsét csak az igaz és valódi Hazafi érezheti.

Illy szent gondolatokkal, midőn mindnyájunknak, kik a' Haza' oltalmazására szenteltük vala életünket, megtiszteltetésünket látom, kettős érzés foglalja - el minden érző ereimet: az Öröme s Hála d a t o s s á g.

Minden igaz Magyar méltán részt vehet ezen innepi örömeinkben; mert itt látja dicsőíttetni Nemzetét, itt bizonyosodhatik azon bódog jóvendőről, hogy sok időkre megtarthatja legdrágább kincsét, nyolcz Századok óta, az időeknek számtalan zavarjai között dicsőösségesen fenn álló polgári Alkotmányát.

Mert ha vissza-nézünk ama' régi dicső, 's csaknem az egész esmérletes Világot saját hatalmok alá hódító Görög és Római virágzott nagy Nemzetekre, ezeknél a' vitézi tettek' elesmérése 's becse tették hatalmok tartósságát; az Emlék-Oszlopok által örökösödött tettek szülték minden Hazafiban az Egészet fenn-tartó nemzetiség' lelkét, buzdították a' Haza' tántoríthatatlan szeretetére, 's annak dicsőösségének a' legnagyobb áldozatokkal való nevelésére. Az illy Hősöknek emelt Emlékek lelkesítették avagy csak Leonidást is, és vele csatázó maroknyi vitézeit, hogy magokat a' Haza' oltárán a' Hazáért feláldozzák.

Boldog jövődöre való kinézés! Itt ezen dicső Emlek-Oszlopnál, látom én is mint fogadja jövődöben szentül, a' Haza' szeretetével lángoló tüzes nemes Ifjú, vérének Hazájáért lelendő feláldozását.

Látom az érett kort, Kátói komoly tekintettel, mint magasztalja itt az érdem' illy fényes megjutalmaztatását, 's még száz évek múlva is könny-cseppeket hullat kedves elhunytainknak, 's az érdemnek.

Az anyaföld felé görbedett öreg Magyar ezen kövek' enyhében pihenteti ki reszkető tagjait, 's Nemzete dicsőségének nevedése biztos reménysége mellett nyugodtan várja halálát.

A' Nemes Magyar Aszszony, ide jövőn, csak ezen megjutalmaztatásban találja a' vér' mezején elesett Kedvesci' halálán szenvedett fájdalmainak édes enyhülését.

Nézd hát Magyar ezen dicső megjutalmaztatást, 's itt fogadd - fel hogy törvényes Királyodnak híve, 's édes Hazádnak holtig igaz fíja akarsz maradni.

Illy hazafiúi igaz örömök között a' nemes lélek vallyon mit érezhet egyebet, mint igaz háládatosságot?

Nemes Polgár-társaim! kedves Atyámfiai! 's hív Barátim! Legyen áldott a' mi Felséges Jó Királyunk Első Ferencz! a' kinek bölcs 's szelíd uralkodása alatt illy nemzeti Inepket szentelhetünk! — Édesen érzi minden ama tisztelt Hazánk' jó Atyjának kegyességét; mert

Alkotmánya' leplébe burkozatva, szeretettel ápolgatja tántoríthatatlan hűségű Magyarját. Büszkélkedve emelheti fejét a' Magyar Felséges Királya' szárnyai alatt akkor, midőn látja hogy ősi szabadságának sérthetetlenül való fenn-tartásában gyönyörködik a' F e l s é g.

Háládatos mély tisztelettel említsük Nemzetünk eránt szeretettel teljes Nádor-Ispánunkat J ó z s e f e t, a' Magyar-nak imádott Géniusát, a' kinek vezérlése alatt elevenedett a' Magyar nemzeti Vitézség; a' kinek jelenléte, még a' szerentsétlenség közben is, lelkesítette a' dicsőség' mezején próbálatlan 's gyenge lépéseinket.

Fiúi tisztelettel forduljunk ezen Tekintetes Megye Nagyjaihoz, Atyáinkhoz; Véreinkhez, a' kik forró szeretettel 's buzgó indulattal, egy Országunkban még nem látható módon kívántak bennünket megjutalmaztatni, még akkor is, midőn a' környűllállások, az esméretlen okok, az idő' igen rövid volta, és tehetségünk' 's elszánt hazafiúi indulatunk bővebb kifejtődése' akadályai miatt, édes Hazánk' 's a' Világ' várakozásának egészen meg sem felelhattünk.

Különösen háládatos érzést gerjeszt bennünk Nagy-Méltóságú Fő - Ispán Urunknak Galantai Gr. Eszterházy Józsefnek, a' Felséges Uralkodó Ház, 's a' Haza' oltárára tett számtalan érdemeinek azzal tett tetézése, melly szerint fáradozhatatlan, 's szeretettel teljes buzdítása által, a' Zemplényi Nemességet a' Haza' oltalmazására a' legbuz-

góbb törckedéssel lelkesítette, 's ezen fényes jutalmat is maga előlülése alatt elhatározni méltóztatott.

Édes remény táplál mindnyájunkat, ezen Tekintetes Megye' fő-kormányát csak kevéssel ez előtt Felséges jó Királyunk kegyelméből által-vett Méltóságos Vicsapi Báró Malonyay János Fő-Ispáni Helytartó Úr! hogy Te olly tiszta szeretettel ölelsz bennünket, mint a' minéművel szeretett, és most is szeret bennünket Nagy - Méltóságú Fő-Ispánunk. Néked ajánljuk nagy Férjfiú, Megyénk' boldogítását 's ha (mellytől Isten ójjon) Hazánkat valamelly kedvetlen ború fenyegetné, szeretettel serkents bennünket annak oltalmazására; bizonyossá tészlek, hogy mindenkor jó 's hív Hazafiakat találsz bennünk, és hogy egyedül a' mi szeretett 's tisztelt Királyunk eránt való hűség, a' Haza' szeretete és a' becsület fogják vezérteni lépéseinket.

Tisztelettel 's szeretettel telik el még most is minden Zemplényi szív a' Lónyay nevezetre; háládatossággal buzog a' Nemesi felkelt Sereg Te erántad Méltóságos Fő-Ispán Úr, a' ki mint ezen Megyének akkori Első Al-Ispánja, a' Tekintetes Karoknak és Rendeknek ezen Emlék eránt hozott határozását csirájában ápolgattad.

Buzgó háládatosságunk özöne nem kis részben árad Te reád is Tekintetes Királyi Tanácsos, és Első Al-Ispán, Szemerei Szemere István Úr! mert ezen Megye' hív szolgálatjában húzomason töltött esztendeidet egy meszsze

súgárzó fény koronázza: midőn a' Tekintetes Karoknak és Rendeknek ezen Építmény eránt hozott hazafiúi határozásokat szokott munkásságod, 's alkalmas rendelkezései által foganatosítottad.

* Vegyék háládatos szívünk' zálogául nagy lelküségéért a' Tek. Karok és Rendek, ezen tökéletes háláadó szívből eredett fogadásunknak kinyilatkoztatását, hogy éltünk fogytáig, 's míg férjfiás karjainkban erőnk el nem hanyatlik, a' Haza' oltalmára mindénkor készek leszünk. Örömmel fogunk a' dicsősség' mezejére sietni, és ott vérünk pazérlásával is akármelly megtámadó ellenség' rablanczait összetörni igyekezni.

Ha azomban nem lenne többé édes Hazánknak a' mi karjainkra szüksége, hívségünket 's háládatosságunkat azal igyekezzük kipótolni, hogy ezen dicső Emlék-Oszlop mellett fogjuk csepegtetni fiainknak gyenge szívekbe a' Király' 's a' Haza' szeretetét, 's itt, itt tanítjuk meg őket arra, hogy a' Magyar Nemesnek legszebb halála, a' Hazáért szabadon meghalni.

Sokkal jobban el van telve szívem kedves elhúnyt Bajtársaímnak emlékezetekkel, az öröm és háládatosság érzéseivel: hogy-sem azt élő szóval, vagy író-tollal voltaképen közölhetném 's rajzolhatnám. — Ezzel fejezem hát bé beszédemet, hogy :

A' Haza' oltalmazásában vitézül elesett Kedveseink',

nékem szeretett Bajtársaim' emlékezetek maradjon fel örökké!

Hazánknak 's Zemplénynek dicsőssége nevedjen! Az idő mohával vívjon-meg ezen dicső Építmény!

Felséges jó Királyunkat pedig, tisztelt 's szeretett Nádor-Ispánunkat, a' Tekintetes Karokat és Rendeket, annak Nagy-Méltóságú, Méltóságos, Tekintetes, Nemzetes és Vitézlő, Fő-és Al-Kormányozóit 's Tisztviselőit, a' Magyarok' Istene éltesse!

Szalai B. Barkóczy Antal Kapitánynak halála órájában a' T. N. Vármegyéhez intézett Levele.

Tekintetes Nemes Vármegye!

Igen kevés órák múlva elvégzem életemet! Édes Hazám' védelmezésében annyira megsebesítettem, hogy kínos fájdalmim után, az halált óhajtva várom. Nem békételenkedem halálomon, mert a' dicsőség' mezején végzem-el; reménylem, megérdemlem, hogy Magyarnek születtem.

De minekelőtte lenni megszűnnék, a' Tekintetes Nemes Státusoknak, és Rendeknek, beñnem helyheztetett bizalmokat, háláadó szívvel megköszönöm. Azon órától fogva, melyben a' Tekintetes Státusok és Rendek által Százados Kapitánynak választattam, nem volt más igyekezetem, mint vagy dicséretesen élni, vagy becsületesen meghalni; az utolsó nem sokára bételjesedik: ajánlom

a' Tekintetes Státusoknak az én Kedves Jó édes Anyámat, és Kedves Testvéreimet gráziájokba; nem különben azon becsületes Al-Tisztemet is Nemes Budaházi Pétert, a' ki maga élete koczkázásával engemet a' legnagyobb tűzből az ellenség közül maga tulajdon lován kihozott; megérdemli példás viselete, hogy megjutalmaztasson.

Magamat ajánlom pedig a' Tekintetes Státusoknak, és Rendeeknek jó emlékezetekbe; utolsó kívánságom ez, és ezzel végzem életemet: Éljen az én Jó Királyom, és virágozzon Világ végéig a' dicső Magyar Nemzet. Költ Komáromban 23-dik Junii 1809.

B. Barkóczy Antal Kap.
halál' óráján.

Nevelte az örömnep' fényességét, hogy azon jelen valának a' Megye' felejtethetlen egykori Fő-Ispánjának Báró Orczy Józsefnek, a' Generális és Abaúji Fő-Ispán Lőrincz fijának, igen kedves veje, Krassó Vármegyei Fő-Ispáni Administrátor Báró Wenkheim József Cs. K. Kamarás Úr, a' Pest Vármegyei Felköltek' Oberstere, 's fiai Báró Orczy Lőrincz és György, kik közzül az elsőbb tiszteletes sebet visel; 's Gróf Festetics Vincze, ki atyjával, a' nemes lelkű Ignácczal, és még egy testvérével, 1809. még akkor csaknem gyermek, a' Haza' védelmére felkölt; Gróf Dezsőffy József

1796 a' Szabolcsi Felkölteknék egyyik Kapitánya, ki a' kövön álló deák felülírásokat dolgozta; 's a' Vármegyebeliek között Ludányi Gróf Schmidegg Ferencz, Zemplénynek egyyik felkelésében Óberstere. Eggy atya kézen fogva vezette a' köhöz még kisdéd koru gyermekeit; nem hogy nekik tanítást adjon, mellyet meg sem értettek volna, hanem hogy a' mikor itt elmennek, emlékeznének, mit óhajtott atyjok.

C Z E N C Z I H E Z.

Miképpen Őzek a' fris
 Folyót, szagos virágot
 A' méhek; ugy szeretni
 Megszoktam a' veditő
 Bort, borral a' szerelmes
 Dalt, dallal a' Te csókod
 Czenczim, piros Leányka.

Ha bort iszom, felébred
 Nyilt kedvem és dalokra
 Hevűlök, és szerelmed
 Által megédesülve
 Nem irigylem a' Királynak
 Szent Biborát, se másnak
 Szerencse' áldomásit.

Bóldog vagyok bor által;
 Még bóldogabb dal által;
 Legbóldogabb Te csókid,
 Czenczim, Te csókid által.

VITKOVICS MIHÁLY.

A T Y Á M H O Z.

A' nemesen dobogó kebelnek
 Melly kedves a' jól nyert dicsőség,
 Ha fél világ ötet látni ég
 'S néki márványt mindenütt emelnek.

De ha két szivek egymásra lelnek,
 Kiket barátokká szánt az ég,
 Az a' pillantat édesebb még,
 Midőn két szép lelkek öszvekelnek.

Van a' mi ezt is felülhaladja:
 Ha a' szent adót egy fi megadja
 'S atyja' szemében öröm-köny áll!

A' hova ritka ember tálál,
 A' boldogság' tetejére értem
 Ha ez meglesz: csak ezt kérem 's kértem.

KIS LAJOS.

A' SOK MILLIOJU SEMMIREKELLŐ S Í R J Á N Á L.

Hidegen és haraggal nézem sírodat az útról,
 El kellettven menni mellette,
 Mert nem jöttem porodhoz leborulni
 'S fájlalni hogy nem vagy többé.
 Sőt gyönyörködném mint lepne-el a' burján:
 Fényes temetőt csak a' Derék érdemel.
 Izzadott értted a' szegény paraszt;
 'S még is a' szél keresztül fűtt kalyibáján.
 Vért ontott honnyodért Előd,
 'S te annak mocskára éltél.
 Délczeg mének nyerítettek előtted
 'S tökét ragadtak utánok.
 Szemet vakított palotád' arannya,
 'S fajtalanúl élvén, kaczagott benne a' bűn.
 Szabadságot adott neked is Hazám' törvénye,
 'S te csúsztal! —

Megcsaltad magad hagymáz-képzetidben,
Mert a' férjfi kebel utált.
Ha buktak is hazug dicsérőid küszöbödnél,
Az örök hirű Múza büszkén némult-el láttodra.
Tovább, tovább, sebesen el mellőled,
Hogy ne kelljen látnom szentetlen poraid'.

DÖBRENTAI GÁBOR.

EREDETI MESÉK.

A' RÓZSA, 'S A' HIACZINT.

'S te meglegszel azon csekély dicsőséggel, hogy e' parányi kertnek éke, 's gyönyörűsége lehetsz? monda egykor a' Rózsának a' Hiacint. — Mi lehet édesebb, mint dísz adni azon helynek, a' hol születünk? felelé a' Rózsa.

A Z A L M A F A.

Egy gyermek látván a' tellyes virágzásában álló Almafát, melly a' legkellemesebb illattal tölté-el maga körül a' levegőt, gyönyörűsége ragadtatva kiálta-fel: Oh vajha mindég így maradnál!

Ne kívánd azt kedves magzatom, monda az atyja, még sokkal nagyobb örömmel fogod szemlélni, ha majd a' gazdag termés alatt lesznek lehajolva gallyai.

A' HOLLÓ, 'S A' HATTYÚ.

Miért népsz olly irígy szemekkel reám? Talán te is illy fejr ohajtanál lenni, mint én? monda egykor egy Hollónak a' Hattyú. — Olly fejr mint te? felele a' Holló, 's mi hasznod van belőle, hogy olly fejr vagy? nem fekete eneked is az árnyékod?

Illy nevetséges gáncsokban keresi gyakran vizgasztalását az epekedő irígység.

PSYCHE, 'S A' GRÁTZIÁK.

Egykor Psyche kéré a' Grátziákat, hogy intenék-meg Ámort, a' testvéröket, hogy olly csélcsep, hitszegő, 's állhatatlan ne légyen. — Mi hijába intjük-meg őtet, felelék a' Grátziák, az egyedül tetőled függ, igyekezzél örök magad kedveltetése által őt hatalmadban állandóul megtartani.

A' T U L I P Á N.

Egy anya bevezeté gyermekét a' virágos kertbe. Válassz magadnak szabadon, 's tetszésed szerint ezen virágok közül, így szól neki, de egynél többet nem szabad leszakasztanod. A' gyermek kíváncsi-lag tekint-körül, 's gyönyörtől részegült szemek-
kel fut végig ezen földi csillagok' bájos rendein. Végre meglátja a' színes Tulipánt. Hah, melly édes illattal kell neked bírnod, ki illy ékes vagy! így kiált-fel elragadtatva, 's mohón siet azt ma-gának azonnal leszakasztani. — Látod édes gyer-mekem, melly könnyen megcsalhat bennünket a' külszín, ha magunkat az által elvakítani hagyjuk, így oktató tévedtén elszomorodott magzatját a' jó anya, vajha ezen tanúság érettebb korodban szo-morúbb tapasztalásoktól menthetne-meg téged!

Melly jószívűnek kell neked lenni, ki olly gyö-nyörű vagy! így kiált-fel sok elragadtatott ifjú imá-dott Szépjéről, mohón siet azt magának eljegyezni, 's vajmi ritka az, ki nem úgy járna, mint a' meg-csalatkozott gyermek.

A' GALAMB, 'S A' VERÉB.

Egy Galamb résztvevő gyönyörrel szemlélé, mint enyelge szerelmes párjával a' Veréb. Ez megsejté azt, 's azon hiedelem, hogy szerencséje által mást irigységre gyujthat, nevelé alacsony szívének örömeit. — Talán ellenedre vagyon játékunk, hogy olly nyilazó tekinteteket lövelsz reánk? monda végre az érzékeny szemlélőnek. — Melly kevésbé ismered érzéseimet! válaszolá a' Galamb, felébredve elragadtatásából, ah, tanuld-meg, hogy semmi sem lehet édesebb, mint másokban boldognak lenni!

A' H Á Z I Ö R E B.

Egy házi Öreb hallá a' hajnali kakasszót, 's kevésbé azután látja, mint szór a' Gazdasszony gabona-szemet jutalmúl Auróra' hirdetőjének. Há, e' bért nekem is könnyű lesz megérdemlenem, gondolja magában. Más nap még alig virrad, már ujongatni kezd. Nyílik az ajtó, de ím a' várt jutalom helyett bottal kergettetik-el a' leszidalmazott alkalmatlan ordító.

Tellyesítse kiki saját tisztjeit, 's ne ártsa magát olyanba, a' mire rendeltetve nincsen.

A' RÓZSA, 'S A' TULIPÁN.

Büszkén üté-fel fejét a' többi virágok közül a' tarkálló Tulipán. Nem messze tőle pirúlva hinté kellemes illatját egy zöld gallyról lehajló Rózsa. — Kétkedhettek e még tovább, hogy bennem kelljen tisztelnetek Királynétokat, így szólla kevélyen a' többi virágokhoz a' Tulipán, minekutánna még a' Rósza is lehajtott fővel hódol nekem? — Bohó, válaszolá egy Hiaczint, 's te a' szelíd leereszkedést, 's szerénységet hódolásnak tekinted e? Tudd-meg, ezek olly elválhatatlan társai a' való nagyságnak, valamint ezen te hiú elhittséged, 's gögös felfúvalkodásod a' butaságnak, 's érdemetlenségnek.

A' VIRÁGOS KERT.

A' legválogatottabb, 's legbecsesebb virágok' ne-
meivel díszeskedett egy gazdag Florista' kertje. Kér-
kedve mutatja némelly látogatására jött barátjainak,
's kérdi, ha lehetne e nálok mind ezeket feltalálni?
Mind ugyan nem, adák feleletül a' nézők, de azért
szép, 's jó illatú virágok nélkül a' mi tájaink sem
szükölködnek.

Ezt felelheti a' Magyar a' gazdag virányaival
kérkedő Külföldnek.

PRIMÓCZI SZENT-MIKLÓSSY ALOYZ.

A' SZEGÉNYEK BUCSUZTATÓJOK.

(Iratott egy falusi temetőben, nyári estve).

Gray Tamásnak ugyan azon Alagyája, melly magyarra téve régebben Farkas Károly Mulatságaiban l. 169. prózában; legközelebb pedig az 1822. Szép Literaturai Ajándék' 97. l. versben olvastatik : még is más fordításban az Anglus eredetiből.

Kong a' harang. Csöndít a' Nap' lementtének.
Böggve lézzegnek a' hegyről a' csordák ott.
Megy a' fáradt Szántó feléje fészkenek,
'S hagyja a' sötétnek 's — nékem a' világot.

Hervadoz színe a' csillámló határnak.
Innapi csend bírja az Egek' aljokat,
Egyéb hol nesze van a' döngő bogárnak,
'S csölönkök altatják távol az aklokat;

Egyéb, hogy amott a' mohos vár-tornyából
Szunyátán a' bagoly panaszt tesz a' Holdnāk,
Hányszor kiüzi őt' rejtek-magánjából
Háborgó lelke az arra vándoroltnak.

Itt zöldelnek a' sok testhalmok gyöpei.
 E' göcsörtös szilfák 's hársok árnyékában
 Alusznak a' viskó durva vén Elei,
 Befektetve kiki ő szűk czellájában.

Az illatos reggel szellős hivongása,
 A' fecske-csivegés szalma-tornáczból,
 Az éles kakasszó, a' kürt riadása
 Nem verik-fel őket többé már ágyjokból.

Nem fog égni több tűz puczon számokra,
 Gondos aszszonyaik nem fõrgódnak érttök;
 Nem futnak elejbök 's nem várnak atyjokra
 Gyermekék; 's csókolni nem hajlik-meg térdök.

Aratni beh sokszor vivék sarlóikat!
 Sokszor zuzott nyakas göröngyöt ekéjük;
 Milly vigkedvel hajták-ki vonósaikat;
 Mint dönté az erdõt nagysulyu fejszójök!

Kevély ne csufolja hasznos munkájokat,
 Házi örömjöket és sorssok homályát;
 'S ne nevesse, ha ő Nagyok közt ragyoghat,
 A' Szegény' együgyü hisztóriácskáját.

Mert nézd bár czimerek 's hatalom pompáját,
 'S mindent, a' mit szépség 's kincsek szerezhettek:
 El nem kerülheti egy is végóráját;
 'S dicsőség ösvényi csak sirhoz vezetnek.

'S azt se vegyétek, ti Nagyok, vétkül nékik,
 Hogy oszlopot sirjok fölé nem emelnek:
 Mig boltokba vésve sok más nevek, — éigig
 Magasztaló Karok rólok énekelnek.

Valjon cifra vödör még visszazahivhatja,
 Vagy márvány melykép a' lelket volt helyébe?
 Vagy a' szendergő port böcsület szózatja?
 'S hízkelkedhetsz e a' Halál' jégfülébe?

Lehet, hogy e' hantok itt, olly szívet nyomnak,
 Melly egykor buzogott, égi tüzzel tele;
 'S kezeket, mellyekbe egy birodalomnak
 Pálczája 's görög Lant illett volna bele.

De tanúság nekik nagy könyvét, időeknek
 Zsákmányival rakva, soha ki nem tárja!
 Hidegvette szükség ártott-meg tűzőknek,
 'S jéggé vált lelkeknek teremő vizárja.

Nem egy ragyogó gyöngyszem terem, azt noha
 Örökre rejtí a' tengerek mélysége;
 Nem egy virág nyílik, hogy nem látják soha,
 'S pusztában kénytelen sorvadni szépsége.

Itt sok bátor melyű Hunyadi nyughatik,
 Ki nem rettenne-meg barbár ellenétől;
 Sok Gyöngyösi, kinek neve nem tudatik,
 Sok Rákóczi, tisztán hazája véréből.

Fülelő Szenáttól tapsokat vadászni;
 Megvetni kinzást és végveszélyeket;
 Mosolygó vidékre szélyt bőséget rázni;
 'S egy Nemzet szemében olvasni tettöket —

Sorssok nem engedte. De nem csak virtusra,
 Hanem vétkekre sem hagyta őket menni.
 Nem engedte vérben gázolni trónusra,
 Más elől irgalom kapujit betenni,

Szurásit titkolni nyilván-igazságnak,
 A szeméremben a' pirulást óltani,
 'S kápolnájában a' pompa — 's bujaságnak
 Tömjént a' Múzak szent tüzénél gyújtani.

Meszsze tul tolongók rut vörsöngésein ,
 Nem tértek ök félre józan vágyásokkal ;
 Ált' az élet fagyos különvált völgyein
 Megmaradtak hóltig nesztelen módjokkal.

De, hogy ne történjék csuf e' tetemekkel ,
 Egy kis emlék nekik mégis állíttatott ,
 Fedve, darabossan vésett, rossz versekkel ,
 'S kér az Utastól egy sóhajvásnyi adót.

Nevök 's esztendejik — nemtanult Múzától —
 Nekik halotti vers 's hir gyanánt szolgálnak :
 'S ez szórja itt szélyel sok szent textusát , hol
 A' parasztnak boldog halást predikálnak.

Mert elfeledödni 's lemondani végképp'
 Ezen édeskinos létről ki szeretne ?
 'S a' vidám nap meleg határiból ki lép
 Ugy ki, hogy utána vissza ne epedne ?

Sok kedvelt szivhez vonsz az elváló lélek !
 Fakaszt a' hunyó szem sok hiv sirásokat !
 A' természet szova sirbol is szöll vélök ,
 'S hamvában is élni sejtik még atyjokat !

Majd tehellyetted is, — ki felirtad itt e'
 Rendekeket, tisztelvén édes halottodat,
 Ha valamelly Jambort elvezetne ide
 Andalgása, ki tán kérdezné sorsodat, —

Egy őszhajú Pásztor ezt fogja felelni :
 »Szokszor láttuk mi őt' hajnal eredttével
 »Sietve harmatot sikálván lépdelni,
 »Hogy fönt lehessen a' dombon napkeltével;

»Ama hajladozó biknek hivesében,
 »Melly vén ágaival az égbe meredez,
 »Gond 's bú nélkül hevert ő le minden délben,
 »'S nézte a' kis eret, melly ott elcsergedez.

»Az erdő körül ő, majd büszkén nevetve,
 »Kerengett, dunnogván, ha 'min boszonkodott,
 »Majd szomorkás szivvel mintegy eltévedve
 »Ha szerelemben vagy gondban kinoskodott.

»'S egygyik nap' nem láttam őt' kedves fájánál,
 »Sem szokott dombján, sem hol harmatban gázolt.
 »Másik nap is jött, de ő sem patakjánál,
 »Sem hegyen, sem erdő körül többé nem volt.

„Harmad nap, a' gyásznép bus ének közt vele,
 „Láttuk a' temető uton miként haladt. —
 „Jer közelebb 's olvasd-el, feküvő helye
 „Fölé mit véstek e' túskebokor alatt:

Itt a' föld ölében nyugszik szegény feje;
 Hirnek, szerencsének esmeretlen fíja;
 Tudomány soha nem mosolygott feléje,
 'S magáénak jegyzé a' Melánkhólia.

Jóság igen nagy volt, 's igaz lélek benne:
 Az Égtől ő ebben áldást bőven látott.
 Szükültnek készen volt könyje — egy mindene
 'S nyert az Égtől, a' mit kívánt, egy barátot.

Ezentúl érdemit ne kérdezd, fel ne hányd!
 Gyarléságait se bántsod bus lakhelyében:
 Ott reménylve 's félve nyugosznak egygyeránt,
 Istenöknek és szent Atyjoknak keblében.

EDVI ILLYÉS PÁL.

M Á R I A, MAGYAR ORSZÁG' KIRÁLYNÉJA.

F o r r á s o k: Geschichten der Ungern und ihrer Landsassen Von Dr. J. A. Fessler. Leipzig. 1815. — Geschichte des Ungarischen Reichs. Von J. Ch. von Engel. Wien. 1813. — Magyar Ország Históriája. Készítette Budai É'saiás. Debreczen. 1811. — Magyar Ország Polgári Históriájára való Lexicon. Készítette Budai Ferencz. N. Várad. 1804. — Taschenbuch für die vaterländische Geschichte. Herausgegeben durch die Freyherren von Hormayr und von Mednyansky I. Jahrg. 1820. Wien.

Szinte egy század tele-el, miolta a' Magyarok, Arpád utolsó csemetéjének Andrásnak kellemes leányát 's egyetlen örökösét Erzsébetet kirekeszték az uralkodásból. Ellenkezőt tévének most a' fíjak Máriával Nagy Lajos' szép leányával, midőn a' bús árvát, mindjárt más nap atyja' temettetése után (1382), Székes-Fejérváron egy szívvel szájjal Királynak kiáltották.

A' még igen ifjú Mária mellett, atyja' kívánsága szerint, az özvegy Királyné Erzsébet vitte a' kór-mányt, 's ennek nevében ismét, Gara Miklós a'

Nador uralkodott. Zsigmond, a' Brandenburgiai Marchio, IV. Károly Császár' fija, kinek Mária eleve eljegyeztetett, csupán Magyar Ország Tútora czímet kapott. Mindenfelől hódolás jeleit látá a' Királyné 's leginkább mutaták iránta hűséget a' tengeri városok, melyek készek csakhamar veszedelmére, 's elnyomásának tanúji levének. Az indulatok' szerencsétlen fordulását Erzsébet és Gara okozták. A' ravasz de gyenge aszszony' szövevényes gondolkozása nem háríthatá az abból eredt szerencsétlenségeket, hogy a' vitéz, a' hű de fenhéjazó 's boszszuálló Garát, kénye szerint engedé uralkodni.

Keveset tartván némelly Magyar Nagyok az aszszonyi uralkodástól, azzal ellenkezni kezdtek; 's keményen büntettetvén Gara' izgatásából, utóbb Dalmátziában pártos szövetséget formáltak. Legelőbb is a' Horváthiak, Pál Zágrábi Püspök, László Croátziai Bán, János Aurániai Perjel mind hárman testvérek, kik nagyra menteket Lajosnak köszönhettek; Laczk István és András, kiket ugyan csak Lajos ajándékozott-meg a' Csáktornyai és Stregói várakkal, ezek mozdították-meg jóltévjök' maradéka iránt a' veszedelmet, 's Simontornyai István is hozzájuk csatolá magát.

Hírét vette Gara a' szövetkezésnek, de úgy gondolkozott, hogy három szép aszszony' meg-

jelenése minden zivatart könnyen lecsendesít 's minden szíveket hódolásra vonsz. Úgy is lett. Mert Lajos' özvegye, a' maga idejében legszebb aszszony az Országban 's most negyvenedik évében is még szívet nyerni tudó, Mária, anyjának kellemes mássa, 's ennek öcscse Hedvig (utóbb Lengyel Királyné), egy fejlő Grátzia, alig mutatak magokat Dalmátziában, hogy a' zajló indulatok csilapodni láttattak.

Megszedé azonban magát a' könnyenhívő Gara, valónak vévén a' színlést 's olly hiedelemmel kísértén haza a' Királynékat, hogy mindeneket jó karban hagyott. Ugyanis a' Zágrábi Püspök, ki jóllehet feje lévén az öszveesküvésnek, még csak a' gyanút is el tudta távoztatni, olly szín alatt hogy fogadása hívná, engedelmet nyert Máriától a' Rómába mehetésre, 's repült egyenesen Nápolyba, 's Kis Károlyt a' pártosok' nevében meghívta a' Magyar Országi Királyságra. Habozott eleintén Károly, kit Lajos emelt trónusra, 's nem akarta a' hívást elfogadni, melly által Lajos' özvegye 's leánya fosztatnának-meg méltóságoktól. De utóbb még is engedett a' Püspök kísértéseinek 's nem ügyelvén felesége' esdekléseire, ki sejdítette veszedelmét, hajóra ült 's Zengen keresztül (1385) Zágrábba a' pártosok' fészkebe megérkezett.

A' közel lévő veszedelem arra határozá most Erzsébetet 's tanácsosát Garát, hogy Máriának egybekelését Zsigmondal hajtanák végre, úgy gondolkozván, hogy így az aszszonyi uralkodás ellen támasztott panasznak majd nem lesz helye 's Zsigmond is Károlynak hatalmasan ellene állhat. Az egybekelés meglett. A' Pap reáadta az új párra áldását, de a' mellyet az égé nem követett. Azonban az Erzsébet czélzásának is ellenkező fogamatja leve; mert egybehasonlítván a' Magyar Nagyok a' 17 esztendő, még érdem nélkül való 's adóssággal teljes Zsigmondot, a' pallérozott, vitéz 's értkoru Károlyal; amattól még azok is elállottak, kik eddig, a' szép Máriának hódolván, pártját fogták. Zsigmond pedig, hallván Károlynak hatalmas előnyomulását, kétségbeesve futott Cseh Országba.

Erzsébet újra fortélyban keresett segédet. Békeköveteket küldött Károly' elébe azon kérdéssel, úgy akarna e Budára jönni mint barát, vagy mint ellenség? hogy ő maga 's az uralkodó Királyné vagy örömmel fogad hassák a' szeretett rokont, vagy mint gyámoltalan aszszonyok, oltalmába ajánl hassák magokat. Hasonló tettetéssel felelt Károly, hogy Máriát akarja védeni atyja' trónusán, 's helyre hozni a' viszálykodást a' Magyar Rendek között. Illyen feleletre, arannyal 's drága kö-

vekkal fénylő udvari szekeren mentek Károly' elébe a' Királynék, 's úgy hozák-bé Budára, 's lakásául a' királyi várat ajánlották; de a' mellyet ő tette-tett szerénységből el nem fogadván, egy polgárházhoz szállott. Csakhamar oda vitte azonban a' dolgot, hogy Magyar Ország' Kormányozójává választatott, 's ekkor ment-bé lakni a' királyi várba. Most már, egyesség szerzés' színe alatt, Budára Ország-gyűlést hirdetett, mellyen többnyire csak a' pártján lévők jelenvén-meg, nagy zaj és lárma közt, Királynak kiáltatott. Csupán egy öregnek vala az a' bátorsága, hogy háládatlanságát 's hűségtelenségét szemére hányná a' gyűlésnek, 's a' polgári hadnak rettentéseit jövendőlné. De a' nagy lármában sikeretlen leve az intés. A' pártosok követeket küldének Máriához, azt kívánván, mondana-le Károlyért az uralkodásról. Mária visszaadá a' koronát, 's férje után Csehországba kívánczozott. Erzsébet eleintén átkokban merült-el, 's szíve ez egyszer győzedelmeskedett tettetésén; hanem csakhamar annyira öszveszedte magát, hogy Károlynak első találkozásakor már gyengéden mondhatá: „Fijam! a' büszke Magyar aszszony nem tarthatja korlátok között, vedd az Országot, téged illet a' Királyi pálcza.“

Úgy rendelte Károly, hogy koronázása az esz-

tendő' utolsó napján, Károly - Fejérváron, a' Sz. István templomában, a' Magyar Királyok' koronázásának 's temetkezésének helyén menjen végbe, Lajos' teste felett, kinek leányát megalázta. Itt ennek is meg kelle jelenni anyjával, 's e' kívánság, melly minden nemes lelket borzaszt, eléggé mutatja Károlynak nemtelen érzését. A' hajdani Róma egyik győzedelmes Imperátorának gögjével tartá a' dölyfös bémenetelét a' városba, kísértetvén a' két Királynétől, Püspököktől 's világi Nagyoktól.

Midőn kevéssel a' koronázás' ceremóniája előtt, együgyű köntösben, minden királyi ékesség nélkül jelenének-meg Erzsébet és Mária a' templomban, 's buzgó ajtatossággal menének a' Lajos testét fedező kápolnába; midőn ott a' boldogultnak sírjánál megújúla lelkeikben az elmúlt idők' képe; midőn könnyeikben feredve tekintének a' szeretett férj' 's imádott atya' sírjára, 's ölelék annak szobrát, néma sóhajtással panaszolván keserveiket a' hideg könek, 's égre emelt kezekkel kérvén az özvegyek' és árvák' Urának irgalmát: ekkor mindeneknek szemei rajtok függének, mindeneknek szíve irántok szánákozással, 's szerencsétlenségek' szerzője iránt gyűlölséggel telének-el, elannyira, hogy ha akkor emberi segédért esedez-

tek volna egyszersmind a' megvetett Királynék , Károly talán az oltár' lábainál öletett volna meg.

Megjelene most a' gögös Károly a' templomban , minden harangok' zúgása alatt kísértetvén az Ország' Nagyjaitól. Demeter az Esztergomi Érsek vezette , elnyomván lelkiesméretét, Lajos' és Mária' trónusára. A' két Aszszony fátyollal ült általellenben. A' Litánia alatt felkente a' Királyt az Érsek , 's kezdődött a' nagy Mise. Az Episztola után a' Nép felé fordúla a' Fő-Pap 's háromszor kérdé mindég nevedő hangon : „Akarjátok e Károlyt Királyotoknak?“ 's csupán kábúlt felekezetétől hallott az „akarjuk“ mindég gyengébb hangon. Demeter végbe vivé a' koronázást ; de midőn a' vasárnapi Evangyéliom énekeltetnék , sokan az új Királyra alkalmaztaták annak ezen szavait : „Íme vettetett ez sokaknak esetekre és sokaknak feltámadásokra Izraelben , és jegyül , kinek sokan ellene mondanak.“ (Luk. II. 34) , 's azok éles tör gyanánt valának Erzsébetnek. Erre feladá az Érsek Károlynak az Úrnak testét , de a' mellyet ő kárhozatjára evett , mert megölvén rokonát Johannát a' Nápolyi Királynét , nehéz véték' súlya nyomta , 's az általa megcsalatott Pápnak egyházi tilalma , hitének megszegése , két koronának elrablása 's egy özvegynek és egy árvá-

nak átka terhelte lelkét. A' mint a' templomból kifelé menne a' pomparend, Sz. Istvánnak, a' Király előtt vitetett zászlója az ajtófélfben megakadt 's megszakadozott. Midőn pedig másodszori bemenetelét tartaná Károly a' Budai várba (1386), néhány nap mulva, kemény télben, erős zivatar támadt villámlással és dörgéssel, és a' földrendülés a' legerősebb épületeket is megrázkodtatá, a' tornyok összeomlottak és a' cseréptetők beszakadoztak. 'S alig mult-el ez az irtóztató jelemény, hogy számtalan hollók lepték-el a' királyi vár' tejét; az ablakokat bévagdalták, a' vár' lakójit iszonyú károgásokkal elbódították, 's több napokig semmiféle erő el nem kergetheté őket. Megrettent e' jeleken a' nem tiszta lelkű Károly 's kettőzteté a' várnak olasz őrizetét. De hijába! vesztének órája elközelgetett, az eszköz ki van választva, 's lehetetlen menekedni a' vétkesnek; nem lévén annyi belátása 's bátorsága, hogy a' Királynéknak 's hű Garájoknak kiirtásokkal fundálná - meg magát a' gonoszban.

Febr. 6d., koronáztatása után a' 39dik napon, estve felé, olly szín alatt kéréte magához Károlyt Erzsébet, hogy Zsigmondtól vett leveleinél fogva, fontos dolgokról kívánna vele tanácskozni. Megjelene Károly, kísértetvén Gróf Alberichtől, Test-

örjeinek Fő Kapitányától; csakhamar utána Fő Pohárnok Forgács Balással Gara Miklós is a' Nádor, kérvén a' Király' engedelmet leánya' lakodalma-ra, mellyet hogy annál pompásabban tartsasson-ki, mint mondá, néhány nap olta Budára parancsolta Bandériumát, 's az most éppen a' királyi vár' kapuji előtt sereglett egybe. Megadatott a' hamis kívánság. Erzsébet bizodalmasan kezd értekezni, miként lehetne Károly és Zsigmond között illendő egyességet szerezni. A' Király ekkor kiküldi Gróf Alberichet 's örjeit. Az Olaszok páronként oszlanak-meg a' folyosókon. Foly még egy darabig a' barátságos beszéd. De most vesztő jelt ad Gara a' Fő Pohárnoknak, 's ez hirtelen előrántja köntöse alatt rejtett kardját, 's olly erővel vág a' Király' fejéhez, hogy azt egész a' szeméig kettéhasította. A' Királyné tettetett ijedséggel elájúl. A' titokban avatatlan Mária nem volt jelen. Balás, vértől párolgó kardjával, útát vág magának az Olaszokon keresztül, a' Gara Bandériumához, 's azt a' várba vezeti. Károly egybeszedvén minden erejét, tántorogva megy szobáiba. A' Gara hada kiűzi az olasz öröket a' királyi várból. Alberich öszveszedi a' Király' barátait, 's velek a' vár' visszavételére siet. Hanem már ekkor erős lábon állott bent a' magyar őrizet, mert a' hol

fegyveren fordult-meg a' dolog, ott Gara villám sebességgel forgott. Az Olaszok 's Károly' pártos felekezete visszaverettek, 's minden útszákon 's piaczokon a' Királyné' nekikeseredett barátjai ellen kelle tulajdon életékért harczolniok, 's a' városon kívül szerencséseknek tarthaták magokat, hogy Horváthi Jánosnak eszes intézetei által elfuthatának. Károly még az nap késő éjjel a' Visegrádi várba vitetett, erős őrizet alatt, 's midőn sebe gyógyulni kezdene, Gara' tanácsából, Erzsébet' egyezésével, a' tömlöczben megfojtatott, 's teste Visegrád alatt a' Sz. András Apáturságában eltemtetett *).

Mihelyt Károly elvitetett Budáról, más nap reggel tüstént kihirdettetett a' fő városban, hogy a' Nápolyi Király nincs többé az élők között, 's Má-

*) Károlynak megöletését, kisebb vagy nagyobb változtatással mind a' hazai mind a' külföldi történetírók, az előbeszéltt módon adják-elő. Azonban Máriának egy Diplomája, melly Katona és Fray előtt nem ismeretlen ugyan, de egész kiterjedésében Gróf Majláth János közli először az 1820diki Taschenbuch für die vaterländische Geschichte 17—20dik lapjain, nyilván mondja, hogy Forgács nem kardal, hanem bottal (baculus) támadta-meg Károlyt, 's ez vele vitézül megküzdött, olly sebeket ejtven rajta viszont, mellyek, életbe maradhatását kétségbe hozzák.

ria a' törvényes korona-örökös újra bélépett jussaiba. Köz hírré leve az is, hogy sem becsületekben sem javaikban nem háborgattatnak, kik Károllyal tartottak. 'S minthogy a' pártoskodás' fejei, a' Zágrábi Püspök, Olasz Országba, a' Horváthik, Laczkok és Simontornyai Horvát Országba vonták magokat, az ő üldözésekkel keveset gondoltak többé, 's Gara azt hitte, hogy Károly' elvesztésével már minden jó rendben van. Megmutatta azonban a' következés hogy a' minden gonosznak örök boszszulója még nem végzé-bé ítéletét a' Magyar Haza felett.

Míg ezek történtek, Zsigmondot hitelezőjinek szorongatásai foglalatostokdtaták inkább, mint felesége' bajai. Két holnappal jött ő Károly' veszte után cseh zsoldosaival Magyar Országra 's Győrnél táborba szállott, és két Morva Grófnak, a' Duna' mellyékén nagy darab földet adósságban elzálogosított, a' mikor még, úgy szóllván, egy talpalattnyinak sem vala Ura az Országban. Ezen tette ellen méltán kikeltek mind a' Királynék mind az Ország' Nagyjai, 's midőn' utóbbiak olly rendelkezéseket tennének, hogy Zsigmondot zsoldosaival, 's a' Morva Grófokat mint ellenségeket kiverjék az Országból, közbeveték magokat a' Királynék, 's Venczelt a' Cseh Királyt békebíróul választván, Mária lekötelezte

magát a' Morva Országi adósság' kifizetésére; a' törvénytelenül elzálogosított földet kiváltotta 's annak királyi haszonvételeit férje' tartására rendelte, de a' kit közuralkodónak el nem fogadott. Ezt Zsigmond nehezen szíelvén, visszament Cseh Országba 's újra neki adta magát az élet zajgó örömeinek.

Azonközben ismét öszveszövetkeztek Horvát Ország' Nagyjai 's Károly megöletésének bosszúlására törekedtek. Legelőbb is Dalmátzia' városait tamadták-meg, mellyek a' Máriától való elszakadás' ajánlását megvetéssel hárították-el magokról. A' pártosok szándékának 's erőszakoskodásának híre új félelmet gerjesztett a' Királynékban; hanem a' Nádor, kiben a' vakmerő dölyfösség most másod ízben nyomá-el az okos előrelátást, azt hitte hõgy a' dolog nagyítva van 's arra beszélte az Aszszonyokat, mennének Dalmátziába az õ ösivarába Garába, hol közel a' lázzasztókhoz, megláthatnák, hõgy az egész dolog csekélység. Útnak indultak a' Királynék 's nem tartván semmi veszedelemtõl, nem vittek fegyveres sereget, csupán Gara kíserte õket fijaival és rokonaival, meg Forgács Balás néhány udvari Urakkal 's Aszszonyokkal. Horváthi János azonban megtudá hû kémei által útjoknak

menetelét, 's midőn Diakovár alá érkeznének, Gara várától egy kis mértföldnyire, kiront egy csapat Horvátokkal leshelyéből 's az egész társaságot körülkeríti. Heves viadal kerekedett azonnal. Forgács Balást, ki éppen a' Királynék' szekere mellett lovagolt, egy láncsadöfés lebuktatván lováról, kézre kerítik 's az Aszszonyok előtt fejét veszik. Előugrik ekkor a' Nádor 's lováról leszállván, a' szekér mellé veszi magát 's megújítja a' viadalt. Kétségbeesés' dühével szabdal kardja mindenfelé, nem gondol a' feléje repülő nyilak' záporával, nem sebeivel. Egy Horvát csúszik most elő orozva, 's lábánál fogva megragadván, a' földre teríti a' rettenthetetlen bajnokot. Horváthi ennek is tüstént fejét véteti; 's Károly' halála meg vala boszszúlva. Gara legkisebb fija János elfogatik, Miklós az idősbik, rokonai, Keresztúri Pál és Gergely futással menekednek-meg, 's így a' Királynék védelem nélkül maradván, Horváthi elébe hurczoltatának. Keserű szemrehányásokkal illeté ez őket, Károly' megöletéséért. Erzsébet térdre esve valja egyedül magát vétkesnek, 's úgy kér kegyelmet ártatlan leányának. Felelet helyett parancsolatot ad Horváthi, hogy mind ketten az Újvári várba vitessenek fogságra.

Az iszonyú történet' hallására öszvegyűlnek Budán az Ország' Nagyjai, 's általveszik a' kórmányt, még mind olly szándékkal, hogy Zsigmondot az uralkodásból kirekeszszék. Ő azonban békjővén az Országba, dolgát csakhamar oda vivé, hogy Budán (1387), minden ellentállás nélkül Királynak kikiáltatott 's Székes-Fejérváron meg is koronáztatott.

Látván a' pártosok a' dolgoknak fordulását, Erzsébeten töltötték boszszújokat, 's Mária' szeme láttára fejét vették.

Zsigmond, mint már Magyar Király, sokkal sikerebben munkálódhatott most Mária' megszabadításán, 's bémenvén Dalmátziába, olly erővel ostromolta Újvár' várát, hogy az magát kentelen leve feladni. Így szabadult-meg a' sok keserűséget látott Mária, 's férjével való ismét egyesülését pompás inneplések hirdeték Budán, hol a' már különben is Király Zsigmondal megosztá az uralkodást.

Felesége' megszabadítása után, Zsigmond a' pártosokat vette üldözőbe, 's hogy azok többé ne háborgathatnák, minden kegyelem nélkül lenyakaztatá. Utóbb több hadakba keveredett, 's változó szerencsével viaskodván gyakran, midőn másod-

szori kemény ostrom után, Kis-Nikápoly vára' megvételén örvendezne, akkor vevé a' fájdalmas hírt, hogy a' kevés örömet 's sok szomorúságot látott Mária Királyné, életének 29d. évében, Nagy-Váradon (1395. Május' 17d.) megholt. Zsigmond az Esztergomi Érseket elküldé a' hadból Nagy-Váradra 's ott feleségét a' Szent László kriptájába temetteté.

IGA Z SÁMUEL.

R E J T E T T S Z Ó.

Szúr ha aczél; pénz a' kalmár' bóltjába'; ha víz
ront.

Egy szóban lelsz ennyi erőt, értelme különböz.
Még inkább, ha teszel hozzá. K val veszedelmet,
T vel házat tesz. S sel városba nem illik.

V vel menthely. Sz el fű, pipa. Oltalom a' rosz
Ember elől z vel. Több egynél p vel azonba'
Éget is. Úr cz vel. Óhajtás b vel. Az erdön
Ny el véve fejr. Ha pedig kötsz bojtot elébe,
Őrző leszsz. A' kád mellett munkája kerülő.
Hat tal gátot von törvény's Fejedelmek elébe.
Hogyha csapod, hízelkedik. Úr' szolgája ha
kúlcshoz

Kötve van. És végtére ha kos, fél tőle ki lyányt kér.

DIÓSZEGI SÁMUEL.

1821d. Zsebkönybeli Rejtettyszók' magyarázatja.

1. Gábor. 2. Mészárszék. 3. Malom. 4. Sisak. 5. Répa. 6. Nyak-
ló. 7. Varjú.

F O G L A L A T.

lap

Rézmetszések.

Klára Visegrádon. (Döbrentei Gábor). 3

Kazinczy' Sonettjei.

I. A' Sonett' Múzája. 28

II. A' kötés' napja. 29

III. Az én boldogítóm. 30

IV. Az ő képe. 31

V. Fény és homály. Csereyhez. 32

A' dicső Német Nő Magyar Országban. (Gróf Dessewffy József). 33

Atyai bucsuzás. (Kis János, Superintendens). 38

Herczeg Prímás Rudnayra. (Pap Gábor). 42

A' titok' kinyilatkozása. (P. Szent-Miklóssy Aloyz). 43

Az epedő Anakreon. (L. Bay György). 45

A' kezesség. (Gróf Teleki Ferencz). 46

Egy Erdélyi Magyar Asszonyságnak két levele leány
öcséhez. (Közli Döbrentei Gábor). 53

Gabriéla halálára. (Vitkovics Mihály). 59

Az Angyal. (P. Thewrewk József). 61

Döbrentei Gáborhoz. (A. R. Székely Sándor). 62

Vajda-Hunyadon. (Kazinczy Ferencz). 65

A' nem hervadó szépség. (Sombori József). 66

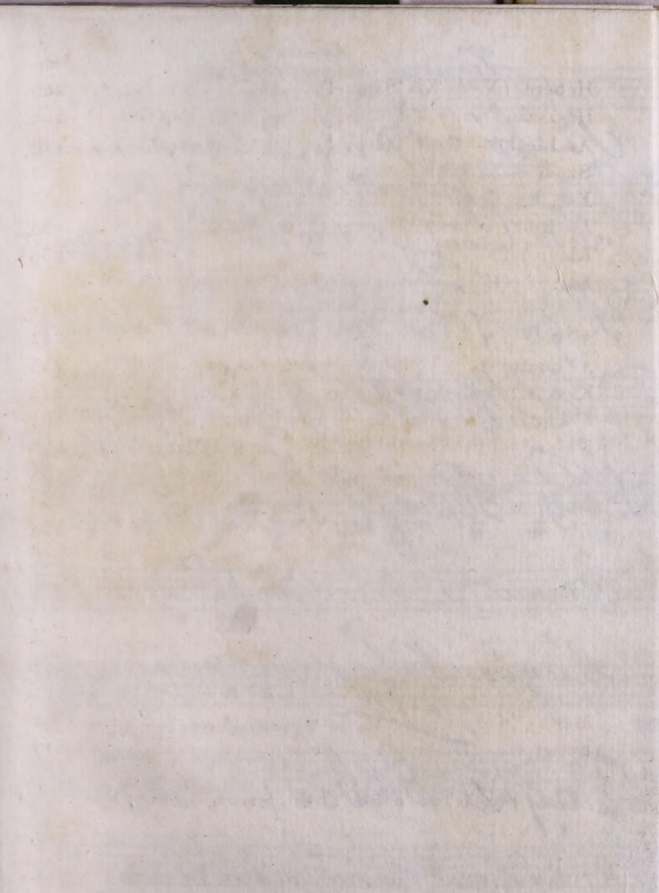
A' Haza. (Kis Lajos). 76

Atyámhoz. (Ifju Kis János). 78

	lap
A' könny. (Vásárhelyi János).	79
Mult és Jelenkor. (Kovacsóczy).	81
Málna, Ninája bölcsőjénél. (D. Takács Judit). . .	82
A' Petri Gulyás. (Édes Gergely).	87
Nápolyi Levél. (Báró Lakos János).	89
Myrtis. Chloe. (P. Szent-Miklóssy Aloyz).	113
A' felkelő naphoz. (Báró Podmaniczky Lajos).	118
Barátomhoz. (L. Bay György).	120
Branyicskán, Hunyadban. Báró Jósika Jánoshoz. (Kazinczy Ferencz).	122
A' Székelyek Erdélyben. (A. R. Székely Sándor). . .	125
Szépemhez. (P. Szent-Miklóssy Aloyz).	152
Rómára való Bézézetésből egy kis Töredék. (Papp József).	153
Második Ferdinánd. (Gróf Majláth János).	166
Orpheusz és Euridice. (Kazinczy Ferencz).	171
Érzékenység. (ÁnyósPál). Önnön dicséret. (KisLajos)	174
A' Magyar Gárda házra. (M. K. Ujfalvy Sámuel). . .	175
Szarándok Leány Danája. (Edvi Illyés Pál).	178
Lidim az Egri szellőhöz. (Vitkovics Mihály).	179
Andalgás. (Ifjú Gróf Ráday Gedeon).	181
A' küszködő. (L. Bay György).	183
Kívánczóság a' nyugalomra. (N. B. Wass István). . .	185
Szent-Miklóssyhoz. (Schedel Ferencz József).	198
A' Lyányi nyelvre. Cypria és Ámor. Iphigénia' halálára. (P. Thewrewk József).	199

	lap
Hébére. (N. A. Kis Sámuel).....	200
Haszszán, vagy a' kívánságok' szigete. (Pap Gábor)	201
Az Ideálok. (Gróf Teleki Ferencz).	228
Szem és Szív. (Kazinczy Ferencz).	232
Esti Regélés. (Edvi Illyés Pál).	233
Az Emberekhez. Zoilusra. (Vitkovics Mihály).	238
Klavíromhoz. (D. Takács Judit).	239
Lollira. Galambomhoz. A' csigáktól vonatott Ámor- hoz. (P. Thewrewk József).	241
A' béke' öröminnepén. (Kis Lajos).	242
A' búcsúvétel. (P. Szent-Miklóssy Aloyz).	243
Keszthelynek Poétai Innepe. (Igaz Sámuel).	244
Köznépi dal. (Vitkovics Mihály).	254
Külömbféle öröm. (Kis Lajos).	255
Az erdő' kellemei. (N. A. Kis Sámuel).	256
A' kis méh és legyecske. (Angyal Márton).	258
Zemplényi Vitézek' Emléke.	259
Czenczihez. (Vitkovics Mihály).	286
Atyámhoz. (Kis Lajos).	287
A' sok millióju semmirekellő sírjánál. (Döbrentei Gábor).	288
Eredeti Meseék. (P. Szent-Miklóssy Aloyz).	290
A' szegények bucsuztatójok. (Edvi Illyés Pál). ...	295
Mária, Magyar Ország' Királynéja. (Igaz Sámuel).	302
Rejtettség. (Diószegi Sámuel).	317

Nyomtatta Bécsben Strausz Antal.

Kézirat-Másolatok.

*Stabo' David. (Baróti. /sz. 1739.
April 10 + 1819. Nov. 22.)*

Géleki László (Sz. 1739. Nov. 17 + 1822. Aug. 7)

Rájnis. (Sz. 1741. Június 4. + 1812. Sept. 23)

*Rát Pál (sz. 1749. Apr. 13
+ 1810. Febr. 7.)*

Vay József (Sz. 1750. Oct. 29. + 1821. Dec. 3)

Révai. (Sz. 1752. Febr. 24. + 1807. Apr. 1.)

Ányós Pál (Sz. 1756. Dec. + 1784. Spt. 5.)

Dayka László. (Sz. 1768. + 1796. Oct. 20.)

SZÉPEMHEZ.

Írta

Primóczy Szent-Miklóssy Aloyz.

Muzsikára tette

Báró Podmaniczky Lajos.

Nyomtatta Strausz Antal.

Mersékelye.

Szózat.

Fortepiáno.

Le - any-ka hő te-

kin - te - tem Raj-tad mi-dön le-gel - te - tem, Mint

cresc.

dolce

- a' ta - vasz nap fé-nyé - től Mint a' ta-vasz nap fé-nyé - től 'S a' ró - zsa bar-mat eny-

hé - - - tól Lángér - ze - tim úgy úgy é - led - nek

grazioso

to to to to

Sú - gá - ri - tól szép - sé - ged - nek. De ah, De ah,

to to to to

De - - ah, mi - - - dőn pil - lau - - ta - tom Te raj - tad Te raj - tad nem nem

to to to to

nyug - tat - ha - tom, Mint a' tavasz nap-fény nél - kül, Mint a' ta-vasz napfény nél - kül, 'S a' ró-zsa, 's a' ró - zsa

fris har-mat nél-kül,

Úgy her-va-dok ke-ser-ve-m-ben,

Ö - rök tél's gyász van

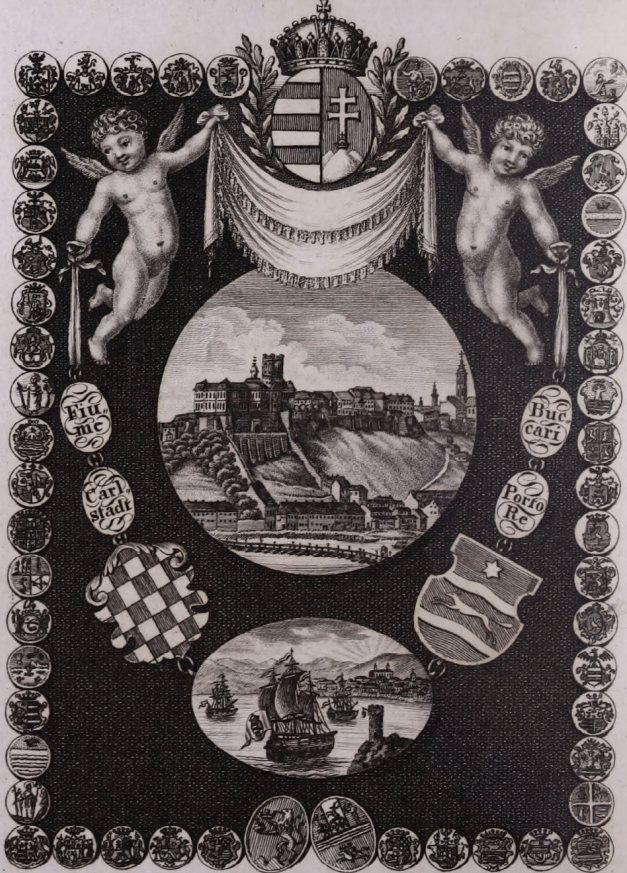
él - tem - ben.

Ö - rök tél's gyász van él - tem-ben.

AKADEMIA

KALENDÁRIOM

1823-dik

ESZTENDŐRE.

PESTEN:

MÜLLER JÓZSEF KÖNYVÁROSNÁL.

BÉCSBEN, NYOMTATTA STRAUSS ANTAL.

REVISED EDITION

1890

REVISED EDITION

JANUARIUS, Boldogasszony-
hava, van 31 Napja.

FEBRUARIUS, Bőjtelőhava,
van 28 Napja.

A' Hét Napjai.	Nap	R. Cathol.	Protest.
Szerd.	1	UjEszte	UjEszte
Tsöt.	2	Makarius	Abel
Pént.	3	Genoveva	Daniel
Szom.	4	Titus	Titus
Vasár.	5	Simeon	Simeon
Hétfő	6	F.Viz.Ker.	Viz. Ker.
Kedd	7	Isidor	Rajmund
Szerd.	8	Severus	Erhard
Tsöt.	9	Juliánus	Márcellus
Pént.	10	Rem. Pál	Rem. Pál
Szom.	11	Honoratus	Mathilda
Vasár.	12	Ernest.	Raimhárd.
Hétfő	13	Hilárius	Hilárius
Kedd	14	FélixPüsp.	Felix
Szerd.	15	Maurus	Maurus
Tsöt.	16	Márcus P.	Márcus
Pént.	17	Rem. Ant.	Rem. Ant.
Szom.	18	Piroska J.	Piroska
Vasár.	19	Kanut	Sára
Hétfő	20	Fáb.és J.	Fáb. Seb.
Kedd	21	Agnes	Agnes
Szerd.	22	Vintze	Vintze
Tsöt.	23	Mar. elj.	Emerentz
Pént.	24	Timoth	Timoth
Szom.	25	Pál fordul.	Pál m. tér.
Vasár.	26	Polyk.	Polykár
Hétfő	27	Ar. Sz. J.	Ar.sz.Sz.J.
Kedd	28	N. Károly	N. Károly
Szerd.	29	Salust. F.	Valerius
Tsöt.	30	Adelgund	Adelgund
Pént.	31	N. Péter	Virginius

A' Hét Napjai.	Nap	R. Cathol.	Protest.
Szom.	1	Ignátz Pü.	Ignátz Pü.
Vasár.	2	Gy.sz.B.	Karolina
Hétfő	3	Balás	Balás
Kedd	4	Veronica	Veronica
Szerd.	5	Agota	Agota
Tsöt.	6	Dorottya	Dorottya
Pént.	7	Romulus	Richard
Szom.	8	Mát. János	Mát. Ján.
Vasár.	9	Apollonia	Apollonia
Hétfő	10	F. Sex.	Gabriela
Kedd	11	Hús ha. K.	Euphros.
Szerd.	12	Hamv.Sz.	Lidia
Tsöt.	13	Benignus	Castor
Pént.	14	Balint.	Balint
Szom.	15	Faustin.	Faustin
Vasár.	16	I. Invoc.	Juliána
Hétfő	17	F. Quin. P.	Constant.
Kedd	18	Simeon	Simeon
Szerd.	19	Kánt.	Ruben
Tsöt.	20	Eleonora	Eleonora
Pént.	21	Pet. Sz.	Gerson
Szom.	22	Eberh.	Eberhárd
Vasár.	23	a. Remin.	Remin
Hétfő	24	Math. Ap.	Mátyás
Kedd	25	Victor.	Victorin
Szerd.	26	Válburga	Válburga
Tsöt.	27	Leánder	Leánder
Pént.	28	Renáta	Renáta

Debreczenben 17 Jan. Országos-
vásár.

MARTIUS, Bőjtmáshava,
van 31. Napja.

A' Hét Napjai.	Nap	R. Cathol.	Protest.
Szom.	1	Albinus	Albinus
Vasár.	2	3. Ocul.	Simplic.
Hétfő	3	Kunegund	Kunegund
Kedd	4	Kasimir	Adrian
Szerd.	5	Eusebius	Fridrich
Tsöt.	6	Basilius	Filemon
Pént.	7	Aqui T.	Felic.
Szom.	8	Jean de D.	Ludovica
Vasár.	9	4. Laetare	Francisca
Hétfő	10	4o Mart.	Ciprian
Kedd	11	HerACL.	Rosina
Szerd.	12	Gergely	Gergely
Tsöt.	13	Rosina	Euphras.
Pént.	14	Zacharias	Zacharias
Szom.	15	Longinus	Cristoph
Vasár.	16	5. Judica	Henriette
Hétfő	17	Gertr.	Gertrud
Kedd	18	Eduard	Sandor
Szerd.	19	Josef	Jozsef
Tsöt.	20	Matrova	Agnes
Pént.	21	Bened.	Benedek
Szom.	22	Octavia	Octavia
Vasár.	23	F. Palmar.	Vir. Vas.
Hétfő	24	Gábor	Gábor
Kedd	25	Gy. o. B.A.	Rachel
Szerd.	26	Eman.	Theodor
Tsöt.	27	N. Tsöt.	Rupert
Pént.	28	N. Pént.	N. Péntek.
Szom.	29	N. Szomb.	Cirillus
Vasár.	30	Húsvét	Húsv. V.
Hétfő	31	Húsvét H.	Húsvéthét.

Pesten 19 Márt. Országosvásár.

APRILIS, Sz. Györgyhava,
van 30. Napja.

A' Hét Napjai.	Nap	R. Cathol.	Protest.
Kedd	1	Hugo	Theodor
Szerd.	2	Ferentz P.	Amalia
Tsöt.	3	Richárd.	Darius
Pént.	4	Isidor.	Ambrus
Szom.	5	Vincent.	Hoseas
Vasár.	6	F. 1. Quas.	Irene
Hétfő	7	Herman	Hegesip.
Kedd	8	Dionisius	Apollonia
Szerd.	9	Demetrius	Bogislaus
Tsöt.	10	Ezechiél	Daniel
Pént.	11	Leo P.	Ezechiél
Szom.	12	Julius	Julius
Vasár.	13	F. 2. Mis.	Justinus
Hétfő	14	Tiburtius	Tiburt.
Kedd	15	Anastasia	Olympia
Szerd.	16	Callistus	Charisius
Tsöt.	17	Rudolph	Rudolf
Pént.	18	Eneas	Valerius
Szom.	19	Antonia	Antonia
Vasár.	20	F. 3. Jub.	Agnes
Hétfő	21	Anselmus	Sulpitius
Kedd	22	Adalbert	Adalb.
Szerd.	23	Albr.	Albrecht
Tsöt.	24	Sz. György	György
Pént.	25	Marc. E.	Marcus E.
Szom.	26	Ezekias	Ezekias
Vasár.	27	F. 4. Cant.	Anastasius
Hétfő	28	Vitalis	Vitalis
Kedd	29	Péter Már.	Sibilla
Szerd.	30	Sen. és K.	Eutrop.

Debreczenben 24 Apr. Országosvásár.

MAJUS, Pünkösthava,
van 31 Napja.

A' Hét Napjai.	Nap	R. Cathol.	Protest.
Tsöt.	1	Filep és J.	Fil. és Jak.
Pént.	2	Sigmond	Sigmond
Szom.	3	Ker. fel. ☾	Joséfa
Vasár.	4	F. 5. Rog.	Florian
Hétfő	5	Gothhard	Gothárd
Kedd	6	Ján. P.	Hermine
Szerd.	7	Stanislaus	Gottfried
Tsöt.	8	Ald. Tsöt.	Ald. Tsöt.
Pént.	9	Esaias	N. Gerg.
Szom.	10	Antal ●	Antal
Vasár.	11	F. 6. Exaud.	Beatrix
Hétfő	12	Pancrat.	Pancrat.
Kedd	13	Szervatz.	Szervátz.
Szerd.	14	Bonifac.	Christian
Tsöt.	15	Sofia	Sofia
Pént.	16	Nep. Ján.	Sára
Szom.	17	Ubal. † ☾	Ubalduš
Vasár.	18	Pünköst	Pünköst
Hétfő	19	Pünk. Hét.	Pünk. Hét.
Kedd	20	Bernard	Bernárd.
Szerd.	21	Kánt †	Prudens
Tsöt.	22	Ilona	Ilona
Pént.	23	Desider. †	Desider.
Szom.	24	Joh. † ○	Susánna
Vasár.	25	Sz. Három.	Trinitas
Hétfő	26	Philipp	Beda
Kedd	27	P. János	Lucian
Szerd.	28	Vilhelm	Vilhelm
Tsöt.	29	Ur Napja	Manitius
Pént.	30	Ferdinand	Eduard
Szom.	31	Angela	Petronella

JUNIUS, Sz. Ivánhava,
van 30 Napja.

A' Hét Napjai.	Nap	R. Cathol.	Protest.
Vasár.	1	Juvent.	Nicodem.
Hétfő	2	Klotild. ☾	Erasmus
Kedd	3	Erasmus	Ephraim
Szerd.	4	Quirinus	Carpatius
Tsöt.	5	Bonifac.	Bonifac.
Pént.	6	Norbertus	Benignus
Szom.	7	Lycarion	Lucretia
Vasár.	8	Medard.	Medardus
Hétfő	9	Primus ●	Felicianus
Kedd	10	Margareth	Margareta
Szerd.	11	Barnabas	Barnabas
Tsöt.	12	Basilus	Bazilius
Pént.	13	Ph. Antal	Tobiás
Szom.	14	J. Sz. Sziv.	Eliseus
Vasár.	15	Vitus ☾	Vitus
Hétfő	16	Reginus	Justina
Kedd	17	Adolf	Adolf
Szerd.	18	Marcellus	Arnolf
Tsöt.	19	Julián	Gyárfás
Pént.	20	Florentina	Silve
Szom.	21	Aloysius	Aloys
Vasár.	22	Paulin	Achatz
Hétfő	23	Sidon ○	Basilus
Kedd	24	Ker. János	K. János
Szerd.	25	Prosper	Prosper
Tsöt.	26	Ján. Pál	Jeremiás
Pént.	27	Sz. László †	László H.
Szom.	28	Leo Pap.	Leo
Vasár.	29	Pét. és Pál	Pét. és Pál.
Hétfő	30	Theodor	Theodor

Pesten 8 Jun. Országosvásár.

JULIUS, Sz. Jakabhava,
van 31 Napja.

AUGUSTUS, Kis aszszony-
hava, van 31 Napja.

A' Hét Napjai.	Nap	R. Cathol.	Protest.	A' Hét Napjai.	Nap	R. Cathol.	Protest.
Kedd	1	Theob. ☾	Theobald	Pént.	1	Vas. Sz. P.	Vas. Péter
Szerd.	2	B. Asz.	Sárlo. A.	Szom.	2	Portiunc.	Gusztáv
Tsöt.	3	Kornelius	Kornelius	Vasár.	3	Istv. tal.	August
Pént.	4	Ulrik	Ulrik	Hétfő	4	Domonkos	Domonkos
Szom.	5	Domitius	Charlotta	Kedd	5	Havi b.Ass.	Osváld
Vasár.	6	Antonius	Esaiás	Szerd.	6	Ur Sz. v. ☉	Sixtus
Hétfő	7	Eszther	Eszther	Tsöt.	7	Cajetan	Ulrika
Kedd	8	Kilián ☉	Kilian	Pént.	8	Czirják	Czirják
Szerd.	9	Lukrétia	Lukrétia	Szom.	9	Romanus	Erikus
Tsöt.	10	Amalia	Amália	Vasár.	10	Lörintz	Lörintz
Pént.	11	Pius P.	Pius	Hétfő	11	Susán.	Hermann
Szom.	12	Henrik	Henrik	Kedd	12	Klara	Klára
Vasár.	13	Margit.	Margit.	Szerd.	13	Hippol. ☽	Hippolit.
Hétfő	14	Bonavent.	Bonavent.	Tsöt.	14	Eusebius †	Eusebius
Kedd	15	Ap. oszl. ☽	Apost.oszl.	Pént.	15	Bold. Assz.	Bold. Assz.
Szerd.	16	Valter	Valter	Szom.	16	Rochus	Isák
Tsöt.	17	Elek P.	Elek	Vasár.	17	Liberat.	Auguszt
Pént.	18	Arnold	Rosina	Hétfő	18	Ilona	Ilona
Szom.	19	Marianna	Mariánna	Kedd	19	Sébald	Sébald
Vasár.	20	Illyes Pr.	Illyés	Szerd.	20	Sz. Istv. K.	Sz. Istv. K.
Hétfő	21	Daniel	Paulina	Tsöt.	21	Timot. ☉	Gustav
Kedd	22	Maria M.	Mária	Pént.	22	Fülep Püs.	Zakariás
Szerd.	23	Libor. ☉	Apol.	Szom.	23	Bernárd.	Bernárd.
Tsöt.	24	Krisztina	Krisztina	Vasár.	24	Bertalan.	Bertalan.
Pént.	25	Jak. Ap.	Jakab Ap.	Hétfő	25	Lajos K.	Lajos K.
Szom.	26	Anna	Anna	Kedd	26	Sámuel	Sámuel
Vasár.	27	Kamilla	Mártha	Szerd.	27	Kalasz.Jos.	Ruf.
Hétfő	28	Innoc.	Panthal.	Tsöt.	28	Agoston	Agoston
Kedd	29	Mártha	Beatrix	Pént.	29	János F. ☾	János főve
Szerd.	30	Abdon ☾	Abdon	Szom.	30	Rosa	Benjámín
Tsöt.	31	Ignatz L.	Ignáztz	Vasár.	31	Rebeka	Rebeka

Debreczenben 15 d. és Pesten.
29 d. Aug. Országosvásár.

SEPTEMBER, Sz. Mihályhava,
van 30 Napja.

A' Hét Napjai.	Nap	R. Cathol.	Protest.
Hétfő	1	Egyed	Egyed
Kedd	2	Efraim	Absolon
Szerd.	3	Salome	Mansvét.
Tsöt.	4	Rozália	Rozália
Pént.	5	Victorinus	Hercules
Szom.	6	Zacharias	Magnus
Vasár.	7	Regina	Regina
Hétfő	8	Kis. Assz.	Kis. Assz.
Kedd	9	Korbinus	Gergon
Szerd.	10	Pulkeria	Pulkeria
Tsöt.	11	Athanasius	Protus
Pént.	12	Tobias	Athanasia
Szom.	13	Enok	Syrus
Vasár.	14	† fel allit.	Salomé
Hétfő	15	Nicodem.	Marianna
Kedd	16	Valerian	Euphemia
Szerd.	17	Kánt. †	Lambert
Tsöt.	18	Titus	Titus
Pént.	19	Januar. †	Constant.
Szom.	20	Fausta †	Fausta
Vasár.	21	Máte Ap.	Máte
Hétfő	22	Moritz	Moritz
Kedd	23	Tekla	Thekla
Szerd.	24	Ján. Sz.	János Sz.
Tsöt.	25	Kleophás	Kleofás
Pént.	26	Ciprianus	Cripian
Szom.	27	Cosm.D. †	Adolf
Vasár.	28	Ventzel	Ventzel
Hétfő	29	Mihály	Mihály
Kedd	30	Hieronym.	Hieronim.

OCTOBER, Mindszenthava,
van 31 Napja.

A' Hét Napjai.	Nap	R. Cathol.	Protest.
Szerd.	1	Remigius	Remigius
Tsöt.	2	Leodegar	Honoráta
Pént.	3	Candidus	Rosa
Szom.	4	S. Fer.	Ferentz
Vasár.	5	Placidus	Placidus
Hétfő	6	Fides	Friderika
Kedd	7	Spes.	Justina
Szerd.	8	Charitas	Pelagius
Tsöt.	9	Dienes	Dienes
Pént.	10	Bor.Feren.	Gedeon
Szom.	11	Burkhárd	Burkhárd
Vasár.	12	Maxim. †	Maximil.
Hétfő	13	Kálman	Francisca
Kedd	14	Kalasztus	Kalaszt.
Szerd.	15	Terésia	Terésia
Tsöt.	16	Gal. Apát.	Gál.
Pént.	17	Hedviga	Florentina
Szom.	18	Lukáts Ev.	Lukáts Ev.
Vasár.	19	Ferdin. †	Ferdinánd
Hétfő	20	Vendelin	Vendel.
Kedd	21	Orsolya	Orsolya
Szerd.	22	Kordula	Kordula
Tsöt.	23	Severin	Severin
Pént.	24	Náthán	Salomé
Szom.	25	Krispinus	Krispin
Vasár.	26	Demet. †	Demeter
Hétfő	27	Szabina	Szabina
Kedd	28	Sim. Judás	Sim. Judás
Szerd.	29	Zenobius	Narcisz
Tsöt.	30	Klaudia	Theodora
Pént.	31	Farkas †	Farkas

Debreczenben 9 d. Oct. Ország-
gosvásár.

NOVEMBER Sz. Andráshava,
van 30 Napja.

DECEMBER, Karátsonhava,
van 31 Napja.

A' Hét Napjai.	Nap	R. Cathol.	Protest.	A' Hét Napjai.	Nap	R. Cathol.	Protest.
Szom.	1	Mind Sz. N	Hilarius	Hétfő	1	Eligius	Eligius
Vasár	2	Hal. eml. ●	Albert	Kedd	2	Bibiana ●	Aurelia
Hétfő	3	Hubert	Hubertus	Szerd.	3	Xav. Fer. 3	Ferentz
Kedd	4	Bor. Kar.	Blándida	Tsöt.	4	Borbála	Borbála
Szerd.	5	Imre Hert.	Imre	Pént.	5	Sabbás †	Abigail
Tsöt.	6	Lénárd	Lénárd	Szom.	6	Miklós P.	Miklós
Pént.	7	Engelbert	Adolf	Vasár	7	F. 2. Adv.	Ambrus
Szom.	8	Gottfrid	Severin	Hétfő	8	B. Assz. fog	B. A. fogan
Vasár	9	Todor	Todor	Kedd	9	Leokádia	Joachim
Hétfő	10	Andr. A. D	Mart. Luth	Szerd.	10	Judit D	Judith
Kedd	11	Márton	Márton	Tsöt.	11	Sapientia	Ephim
Szerd.	12	Emilián	Jonás	Pént.	12	Ottília †	Ottília
Tsöt.	13	Stanisl.	Stanisl.	Szom.	13	Lutza †	Lutza
Pént.	14	Levinus	Levinus	Vasár	14	F. 3. Adv.	Nikazius
Szom.	15	Leopold	Leopold	Hétfő	15	Ireneus	Ignátz
Vasár	16	Edmund.	Edmund	Kedd	16	Eusebius	Anániás E
Hétfő	17	Gregorius	Hugo	Szerd.	17	Kánt. †	Lázár
Kedd	18	Eugen. O	Eugenius	Tsöt.	18	Gratzian	Grátzian
Szerd.	19	Ersébet.	Ersébet.	Pént.	19	Nemez. †	Amon
Tsöt.	20	Felix	Herman	Szom.	20	Abrahám	Abrahám
Pént.	21	Bold. Assz.	B. A. Béav.	Vasár	21	F. 4. Adv.	Tamás
Szom.	22	Cecilia	Cecilia	Hétfő	22	Zeno	Beata
Vasár	23	Kelemen	Kelemen	Kedd	23	Victoria	Dagobert
Hétfő	24	Josiás	Emilia	Szerd.	24	Ad. Ev. †	Ad. és Eva
Kedd	25	Katalin O	Katalin	Tsöt.	25	Karátson N. Karats.	
Szerd.	26	Konrad	Konrád	Pént.	26	Sz. István	István
Tsöt.	27	Josafát	Virgilius	Szom.	27	János Ev.	János Ev.
Pént.	28	Rufinus	Ginter	Vasár	28	Apró Sz.	Apró Sz.
Szom.	29	Eberhard	Saturin	Hétfő	29	Tamás	Jonathán
Vasár	30	F. 1. Adv.	Andr. Adv.	Kedd	30	Dávid	Dávid
				Szerd.	31	Szilvester	Szilvester

Pesten 15 Nov. Országosvásár.